

MANNSpodden – Jakten på den forsvunne maskulinitet

En kritisk diskursanalyse av maskulinitetsforestillinger og konstruksjonen av maskulinitet i MANNSpodden

Marlene Johansen

Masteroppgave i religionsvitenskap
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap

Universitetet i Bergen

Våren 2021

© Marlene Johansen

2021

MANNSpodden – Jakten på den forsvunne maskulinitet: En diskursanalyse av maskulinitetsforestillinger og konstruksjonen av maskulinitet i MANNSpodden

Abstract

Throughout the last few decades, more attention in the academic field has been given not only to research on masculinity in itself, but also how this social category is to be understood in a religious context. How Christian men in general, and in particular evangelicals in the US, understand and construct their own masculinity has gained prominence and become of great interest to scholars. In this study I wish to explore the same themes of masculinity in a Norwegian context, while at the same time point to parallels between the two. This thesis therefore aims to explore how masculinity is constructed in MANNSpodden, which is a Christian podcast hosted by Einar Helgaas and Andreas Skjelde. Through a critical discourse analysis of the first 9 episodes of the podcast's first season, this thesis will show how the hosts and other participants through discourse construct a masculine ideal that aligns with their own understanding of what it means to be *a man*. The thesis draws on gender theories such as Raewyn Connell's hegemonic masculinity model, Michael Kimmel's historical masculinity model, Judith Butler's term gendered performativity, as well as the newly introduced term *hybrid masculinity*, that throughout the analysis works as tools to grasp and describe the understandings and workings of masculinity articulated in this discourse. The results from this analysis show that the masculinity constructed in MANNSpodden is complex and composed of several different gendered expressions, that I have decided to call *conditional masculinity*.

Forord

En særlig takk rettes først og fremst til veileder og professor Sissel Undheim for ypperlig veiledning, samt inspirerende og motiverende samtaler fra start til slutt. Dette prosjektet hadde ikke vært det samme uten.

En stor takk til alle som har lest gjennom oppgaven og korrektur, og i tillegg kommet med innspill, ideer og perspektiver som har inspirert skriveprosessen hele veien: Marte Johansen, Helene Skotnes Gustavsen, Sigrid Jonette Sandsberg Dybdahl og Ulf Rangsæter. Takk for alt engasjement og at jeg har fått bable i vei om makt og maskulinitet i tide og utide.

Og folka på sal, som har holdt humøret oppe gjennom utfordrende og usikre tider – dere er helt toppers.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Introduksjon	1
1.1 Tema og bakgrunn.....	1
1.2 Forskningsspørsmål.....	3
1.3 Oppgavens struktur	3
1.4 Forskerrollen og validitet	4
Kapittel 2: Kontekstualisering og bakgrunn	5
2.1 Relevant forskning	5
2.2 Den amerikanske diskursen.....	6
2.3 Kjønn, religion og maskulinitet.....	7
2.3.1 Mannen som utgangspunkt	7
2.3.2 Religion og maskulinitet	9
2.3.3 Kjønn som forskningskategori	10
2.4 Religion i media	11
2.4 Sentrale begreper og terminologi	13
2.4.1 Sosialt og biologisk kjønn	13
2.4.2 Heteronormativitet	14
2.4.3 Evangelikale	14
Kapittel 3: Presentasjon av materialet	17
3.1 Generelt om MANNSpodden.....	17
3.2 Episodene	20
3.3 Avgrensning	21
Kapittel 4: Teoretisk rammeverk	23
4.1 R.W Connells maskulinitetsteori: Maskuliniteter i flertall	23
4.1.1 Kritisk perspektiv	25
4.1.2 Videreutvikling av hegemonisk maskulinitetsmodell: Hybridmaskulinitet.....	26
4.2 Judith Butler og performativitetsbegrepet: Å gjøre maskulinitet.....	28
4.3 Michael Kimmel og Marketman Manhood: Maskulinitet som historisk	30
4.4 Byrå og refleksivitet	32
4.5 Supplering av teorier	33
4.6 Applisering av teorier	33
Kapittel 5: Metodisk fremgangsmåte; Kritisk diskursanalyse	35
5.1 Kritisk diskursanalyse	35
5.2 Diskursanalytisk fremgangsmåte	37
5.3 Etske refleksjoner	38

Kapittel 6: Analyse	43
6.1 Podcastens presentasjon av seg selv.....	43
6.2 Maskuliniteten, nostalgien, sårbarheten og «ekte» menn.....	44
6.2.1 Nostalgien	44
6.2.2 MANNSpoddens forståelse av «maskulinitet»	47
6.2.3 Sårbarheten.....	50
6.2.4 «Ekte» menn.....	54
6.2.5 Foreløpig betraktninger	55
6.3 Komplementære kjønnsroller og kjønnsdualisme.....	56
6.3.1 Kjønnspolariteten	56
6.3.2 Biologisme og determinisme.....	58
6.3.3 Mannlig overhode	62
6.3.4 Feminisme og likestilling	65
6.3.5 Foreløpige betraktninger	67
6.4 Kristen dating; «Damer og teologi»	68
6.4.1 Den kristne datingkulturen.....	68
6.4.2 «FriendZone»	70
6.4.3 Kvinner som symbolsk kapital.....	72
6.4.4 Foreløpige betraktninger	73
6.5 Mannlige forbilder og mannsideal	74
6.5.1 Generelt om forbilder	74
6.5.2 Nære relasjoner	76
6.5.3 Braveheart, Gladiatoren og Jesus.....	80
6.5.4 Foreløpige betraktninger	82
Kapittel 7: Avsluttende drøfting og konklusjon	84
7.1 Overordnede betraktninger.....	84
7.1.2 Spenningsforholdet og betinget maskulinitet.....	85
7.1.3 Religionens rolle	88
7.2 Konklusjon	89
8.3 Avsluttende kommentar	90
Litteraturliste.....	91

Kapittel 1: Introduksjon

1.1 Tema og bakgrunn

Prosjektet mitt begynte da jeg hørte podcasten *Straight White American Jesus* av Bradley Onishi og Daniel Miller. Deres lignende bakgrunn med en overgang fra tidligere pastorer i evangelikale kirker til forskere på det religionsvitenskapelige forskningsfeltet, ga begge et unikt perspektiv for å studere de samme kirkesamfunnene og deres politiske mobilisering i USA. Spesielt har de studert og forsøkt å forklare hvordan denne religiøse gruppen i landet har vært en av de mest lojale støttespillerne og velgerne til tidligere president Donald Trump. I episoden *God Save the Men: Evangelical (Toxic) Masculinity* diskuterer de blant annet evangelikale sine fremstillinger av Jesus som en heteroseksuell og sterk mann, kjønnskomplementaritet, og de skadelige effektene av patriarkalske kirkekulturer. I episoden hadde de i tillegg besøk av historiker Kristin Du Mez, som har forsket på evangelikal maskulinitet fra et historisk perspektiv. Du Mez sin forskning vil bli presentert nærmere i kapittel 2, og vil være sentral i min videre analyse. Episoden fikk meg til å tenke på den norske konteksten, og i hvilken grad disse maskulinitetsidealene kunne sies å reflekteres blant norske, kristne menn. *Fantes det diskurser der kristne menn reflekterte rundt sin egen maskulinitet? Og i så fall, hvordan forstår og reflekterer kristne menn i Norge rundt denne maskuliniteten? Hvordan ser idealene deres ut? Og konstruerer de, i likhet med de evangelikale i USA, en maskulinitet basert på disse idealene?* Denne nysgjerrigheten ledet meg til MANNSpodden: en kristen podcast som «jakter» på en «autentisk» maskulinitet i dagens samfunn (Gudvangen, u.å). Denne teksten skal derfor handle om den kjønns- og maskulinitetsforståelsen som fremsettes av programlederne og deltakerne ved MANNSpodden, ledet av Einar Helgaas og Andreas Skjelde. I denne podcasten diskuteres nettopp dette; maskuliniteten, og hvordan menn i dag skal være menn. Initiativet bak podcasten kommer fra en deres egen overbevisning om at dagens menn lever i et «krevende spenn», der maskuliniteten ikke er like opplagt, og hvor diffuse og skiftende budskap om forventningene til menns adferd har gjort de usikre (Gudvangen, u.å). Podcasten oppfordrer lytterne til å bli med på en reise for å finne tilbake til en «autentisk» maskulinitet, men hvordan foregår denne reisen?

Hvem er med på den? Og ikke minst, hva er destinasjonen? Dette er spørsmål jeg vil forsøke å besvare i denne teksten.

Selv om MANNSpodden ble lansert for første gang i januar 2021, er ikke tematikken som drøftes hverken ny eller forbeholdt den norske kontekst og samfunn. Det fenomenet som i mediene blant annet har blitt omtalt som en «Mannskrise», har blitt en internasjonal debatt, og er blitt studert fra et forskningsperspektiv av respektive sosiologer og kjønnsforskere. Deriblant Michael Kimmel, som en av de mest innflytelsesrike og siterte på sitt felt, har problematisert denne krisen blant menn. I boken *Misframing Men* fra 2010 spør han om det vi kjente som en «manns verden» nå har blitt en kvinnenasjon. Han beskriver en villmark hvor menn føler seg fortapt, andre bitre, og andre søkende etter nye former for maskulinitet blant det de ser som en feminisering av amerikansk samfunn og kultur (Kimmel, 2010, s. 15). Bakgrunnen for dette forteller Kimmel, er en gradvis trend i økt likestilling på alle arenaer, alt fra den offentlige sektor i form av økonomisk liv, politikk og militære, til den private sfære, da balansen mellom arbeid og familieliv, ekteskaps- og samlivskontrakter og seksualitet. Han sier at kvinner har lyktes med å entre alle arenaer av offentlig sfære, og at mange kvinner i dag er komfortable i styrerom for bedrifter, i de atletiske konkurranser, i juridiske og medisinske yrker, i teateret og i det militære, på lik linje med menn (Kimmel, 2010, s. 16). Han passer samtidig på å påpeke at vi fortsatt lever i en «manns verden» i den forstand der menn fortsatt kontrollerer en overveldende majoritet av verdens materielle, sosiale og kulturelle ressurser (Kimmel, 2010, s. 15). Kimmel snakker her om kjønnslikestillingen sin utvikling i USA, men jeg vil også si at denne prosessen har funnet sted i Norge. Programlederne og deltakerne i MANNSpodden benytter mange av de samme argumentene i samtalene om guttene og mennenes fremtid, og refererer til også til høye selvmordsstatistikker blant menn i Norge, samt økende tall på «dropouts» i skolen. Selve fundamentet som maskulinitet historisk sett har vært basert på, deriblant forsørgerrollen, har blitt røkket ved og utfordret som resultat av disse endringene. Det er ikke lenger en universell forventning at mannen alene skal forsørge familien mens kvinnen er hjemmeværende, og i stedet har denne organiseringen av familieliv blitt forbigått av doble lønninger i husstanden, barnehageplasser og likere arbeidsfordeling i hjemmet. Kimmel sier at dette skiftet i forsørgerrollen har ført til akkurat dette – en «krise» blant menn. Som følge av denne utviklingen har flere tatt del i den offentlige diskursen, og det er her MANNSpodden posisjonerer seg i

debatten. Oppgaven vil redegjøre for de maskulinitetskonstruksjoner som fremgår, og samtidig underveis trekke paralleller til beslektede diskurser i USA og blant evangelikale. Det fremstår som at man må lete lenge for å finne en samfunnsgruppe mer opptatt av «mannen» enn de evangelikale, da først og fremst lokalisert i USA. Revelitasingen av en «autentisk» maskulinitet ser også ut til å ha vært et flere tiårs langt prosjekt, tatt i betraktning all forskningen på det. På mange måter oppleves tankene, ideene og utsagnene i MANNSpodden som at de er i dialog med denne bevegelsen.

1.2 Forskningsspørsmål

På bakgrunn av dette vil jeg stille følgende forskningsspørsmål:

Hva slags maskulinitet konstrueres av programlederne og deltakerne i MANNSpodden?

Underspørsmålene som jeg vil behandle underveis er som følger:

- *Hva slags kjønnsforståelse formidles i podcasten?*
- *Hvordan forstår programlederne og deltakerne maskulinitet?*
- *Hvilken rolle spiller religion i denne konstruksjonen?*

1.3 Oppgavens struktur

Kapittel 1 kan betraktes som en introduksjon. Videre her skal jeg kort gjøre rede for hvilken selvrefleksjon som er gjort rundt min egen rolle i forskningsprosjektet, og i hvilken grad analysene mine kan bli ansett som etterprøvbare. I **kapittel 2** vil jeg kontekstualisere min egen oppgave sett i sammenheng med kjønns- og maskulinitetsforskningens historie. Her vil jeg også presentere tidligere forskning og beslektede diskurser for å se hva som er skrevet om lignende temaer før, både i Norge, og i USA. Deretter vil jeg drøfte hvilken plass podcast som formidlingsmiddel har i diskursen om religion i media og medialiseringen av religion. Til slutt vil jeg i dette kapittelet også presentere tre viktige begreper for analysen.

Deretter vil jeg i **kapittel 3** presentere forskningsmaterialet, både i et generelt kapittel om MANNSpodden som podcast, men også mer detaljert om episodene og hvem som har gjestet de. I **kapittel 4** følger det teoretiske rammeverket og de teoriene jeg vil benytte som verktøy for forståelse i analysen. **Kapittel 5** er et metodekapittel, der jeg gjør rede for valg av metode og mer spesifikk fremgangsmåte. I **kapittel 6** gjennomføres analysen, som til sammen består av 5 delkapitler. Hvordan analysen er bygd opp vil bli forklart nærmere innledningsvis i det aktuelle kapitlet. **Kapittel 7** er et oppsummeringskapittel, der jeg drøfter sammenhengen og helhetsinntrykket av analysekapitlene. Her vil jeg presentere en konklusjon, samt forslag til videre forskning.

1.4 Forskerrollen og validitet

Som analytiker bør man ideelt og prinsipielt sett være i stand til å forstå den kulturen eller det feltet man undersøker på to ulike måter samtidig (Hitching og Veum, 2011, s. 21). Dette innebærer at den som analyserer må kunne forstå den kulturen som blir undersøkt fra deltakerne sitt ståsted med et deltakerperspektiv, og at man kan tolke den adferden som de kommuniserer fra et tilskuerperspektiv. Fordi diskursanalytiske prosjekter gjerne tar utgangspunkt i et sosialt problem eller forskerens eget samfunnsengasjement, er det dermed nokså åpenbart at forskeren tar med seg et sett av verdier, fortolkningsrammer og holdninger inn i et forskningsprosjekt (Hitching og Veum, 2011, s. 21). I dette prosjektet har det derfor i forkant vært viktig for meg å bli kjent med feltet maskulinitet i en religiøs kontekst, og hvilke argumenter som fremsettes i denne diskursen. Forskning på kristen maskulinitet i Norge har vært begrenset, og av den grunn har jeg fordypet meg i litteratur som omhandler maskulinitetsforestillinger og konstruksjon utenfor landegrensene, da først og fremst blant evangelikale menn i USA. Kritisk diskursanalyse, som min valgte metode, krever et kritisk blikk på de maktstrukturer som produseres gjennom språket. I hvilken grad er det mulig å gjennomføre nøytrale analyser av språk, kommunikasjon og sosial handling, i den forstand at analysene er frie for påvirkning fra forskerens egne verdier og erkjennelsesinteresser? Kritikere har hevdet at det er en selvmotsigelse å påstå at det er mulig å analysere diskurs på en nøytral måte, samtidig som man skal fremstå som kritisk (Hitching og Veum, 2011, s. 20). En del av denne kritikken går ut på at den kvalitative forskningen er mindre stringent og transparent sammenlignet med kvantitativ forskning. Dette vil imidlertid ikke si at

forskeren innen diskursanalysen ikke bør strebe etter å oppnå valide analyser. For å oppnå dette er det viktig å ikke unngå fortolkninger, men at forskeren selv gjør sin egen analyseprosedyre mest mulig eksplisitt, gjennomiktig og sammenhengende (Hitching og Veum, 2011, s. 19) For å sikre at studien min kan forstås og etterprøves vil jeg rekonstruere og forklare hvordan jeg har kommet frem til de fortolkningene som blir presentert som funn.

Kapittel 2: Kontekstualisering og bakgrunn

Med dette kapittelet er hensikten å redegjøre for hvilken tidligere forskning som har blitt gjort knyttet til temaet. Først vil jeg se hvordan krysningspunktet mellom religion og maskulinitet har blitt utforsket i Norge, da spesielt i en tidligere masteroppgave om kristen maskulinitet fra 2010. Deretter vil jeg vende blikket utover for å se nærmere på generelle studier av temaet på et internasjonalt nivå. Etter dette vil jeg drøfte måten kjønn har blitt forsket på i religionsvitenskapen, og hvilke perspektiver som har blitt oversett. Til slutt vil jeg redegjøre for noen sentrale begreper som jeg mener vil være nyttig å ha definert før analysen.

2.1 Relevant forskning

Forskning på maskulinitetsforståelser og praksiser innenfor kristne miljøer i Norge har vært noe begrenset, kanskje fordi maskulinitetsforskning i seg selv er et relativt nytt forskningsområde og felt. Forskning på kjønn og religion har vært mer utforsket og studert, men de siste årene er det først og fremst den kvinnelige religiøse opplevelsen som har vært i fokus, ettersom dette tidligere har blitt neglisjert. Likevel skrev Live Mehlum en masteroppgave ved Universitetet i Oslo om temaet i 2010, kalt «Jesus i hjertet: En studie av karismatiske kristne menns maskulinitet, kropp og helseforståelse». I oppgaven bygger Mehlum analysen sin på empiriske materiale som består av intervjuer av 10 kristne menn i alderen 30-40 år, som alle tilhører en pinsemenighet på Østlandet. Hun undersøker her den karismatiske kristne troens påvirkning på konstruksjonen av kristne menns maskulinitet, og hvordan de forstår egen kropp og helse i lys av dette. Som teoretisk rammeverk benytter Mehlum R.W Connells modell om hegemonisk maskulinitet for å undersøke informantenes maskulinitetsforståelser. Mehlum konkluderer i sin studie med at den kristne troen er svært sentral i hvordan menn opplever og forstår maskulinitet, kropp og helse,

men at de også har flere maskuliniteter å orientere seg mot når de skal konstruere sin egen. Mehlum skriver at det kan se ut som at mennenes maskulinitetsforståelse inkorporerer det hun kaller både den *tradisjonelle* og den *moderne* måten å være mann på.

Professor i teologi ved Universitetet i Oslo, Halvor Moxnes, har også forsket på maskulinitet og religion, og har blant annet publisert artikkelen «Det moderne gjennombrudd» og kristen maskulinitet hos borgerskapets teologer i Norge. I artikkelen argumenterer han for at samfunnsmessige forandringer på siste delen av 1800-tallet, deriblant inkludert kvinnebevegelsen, må belyses ved å se kristen i moderniteten som en krise for maskuliniteten i konfrontasjon med nye krav og samfunnsendringer (Moxnes, 2013, s. 104). Han sier at siden «Jesus var det fremste (mannlige) idealet for kristen identitet, reflekterer presentasjoner av Jesus i bøker av (mannlige) teologer fra denne tiden forsøk på å forme en ny, mannlig identitet» (Moxnes, 2013, s. 104). Denne tradisjonelle maskuliniteten, ifølge Moxnes, er omformet for å integrere både maskuline og feminine trekk (Moxnes, 2013, s. 104).

2.2 Den amerikanske diskursen

Maskulinitet i kristne miljøer i USA, da spesielt blant evangelikale, har imidlertid lenge vært et sentralt felt for amerikanske forskeres undersøkelser. Spesielt evangelikal litteratur har blitt hyppig studert fra flere hold, fordi den har vært en sentral del av konstruksjonen av maskulinitet i disse miljøene, samt organisasjoner som Promise Keepers og Focus on the Family. En av de mest diskuterte verkene, *Wild at Heart* av den evangelikale forfatteren John Eldredge, har blitt et klassisk eksempel på hvordan kjønn blant evangelikale ofte blir definert og forstått gjennom sosiobiologiske forskjeller. Det har også vært populært å studere hvordan sport og fysisk aktivitet har blitt benyttet metaforisk i en hverdagslig kontekst for å fremme visse uttrykk for maskulinitet, også i relasjon mellom far og sønn. Flere ganger har forfatterne av disse artiklene benyttet R.W Connells hegemoniske maskulinitetsmodell som utgangspunkt. Artikler som tematiserer dette vil bli nærmere presentert og benyttet senere i analysen for å se paralleller mellom den norske og amerikanske diskursen.

En av de nyere publikasjonene om temaet er *Jesus and John Wayne: How White Evangelicals Corrupted a Faith and Fractured a Nation* (2020) av historikeren Kristin Kobes Du Mez. Boken er en sammenfatning av historien til evangelikale i USA de siste 75 årene, og oppsummerer veien som førte til hvorfor den tidligere amerikanske presidenten, Donald Trump, ble til en helt for det kristne høyre i landet. Du Mez identifiserer hvilke faktorer som ligger bak denne støtten, og redegjør for hvordan maskulinitet er et fruktbart utgangspunkt for å forstå dette politiske bildet. Du Mez forklarer at nøkkelen for å forstå denne transformeringen blant denne gruppen er å erkjenne kulturens rolle i moderne amerikansk evangelikalisme. Du Mez skriver at evangelikal maskulinitet helt fra starten av har vært både personlig og politisk (Du Mez, 2020, s. 296). I prosessen med å lære hvordan å være kristne menn, inkopererte evangelikale dette med hvordan de tenkte om sex, våpen, krig, landegrenser, muslimer, immigranter, militæret, utenrikspolitikk og nasjonen i seg selv. Forfattere som har skrevet om evangelikal maskulinitet har lenge oppfordret til bruken av våpen for å kultivere en «sann» maskulinitet (Du Mez, 2020, s. 296). En survey fra 2017 avdekket at evangelikale 41% av hvite evangelikale var i besittelse av våpen, som er et tall høyere enn i noe annet trossamfunn i USA (Du Mez, 2020, s. 296). Du Mez skriver at våpen for evankelikale, har en symbolsk verdi som bare kan forklares når man ser dette i sammenheng med en større kultur av militarisme blant denne gruppen.

I min analyse vil jeg underveis trekke veksler på flere av disse studiene nevnt ovenfor for å se sammenligninger i den amerikanske og norske konteksten for denne kjønnsdiskursen. Dette fordi den norske diskursen kan se ut til å ha latt seg inspirere og derav adoptert visse deler av språket og idelogien til den samme diskursen i USA.

2.3 Kjønn, religion og maskulinitet

2.3.1 Mannen som utgangspunkt

Kjønn har alltid spilt, og spiller fortsatt en fremtredende rolle i organiseringen av religion. Religionsforskerene Anne Kalvig og Marianne Bøe sier at denne sosiale kategorien spiller en grunnleggende rolle i etablering av religiøse normer, regler og trosforestillinger, og på tilsvarende

måte har religion vist seg å være en særdeles effektiv måte å opprettholde kjønnsforskjeller på, for eksempel ved hvordan kristendommen befester den rådende religiøse lære, hvor Gud troner øverst, etterfulgt av mannen og deretter kvinnen (Bøe og Kalvig, 2020, s. 180). Denne gjensidige påvirkningen har imidlertid ikke blitt reflektert tilsvarende i forskning, og til tross for dette nære forholdet har det ikke vært opplagt å spore slike forbindelser i religionsvitenskapen. Om feltet på kjønnsstudier i religion i 1995, sa Ursula King at hun hadde til gode å finne en kritisk studie av hvilken påvirkning religion har på maskuline kjønnskonstruksjoner (King, 1995, s. 5 og 12). Hun understreket behovet for å utvide feltet for religionsvitenskap, ikke bare for å undersøke konstruksjoner av feminitet, men også den om maskulinitet i spesifikke religiøse lærer. Bakgrunnen for denne neglisjeringen av kjønn har ifølge Bøe og Kalvig har vært *androcentrismo*, altså en mannssentrert tilnærming til studiet, som har forstått mannen som utgangspunkt og idealet for å forstå det religiøse mennesket. Kvinners roller og erfaringer har derfor blitt marginalisert, oversett og usynliggjort (Bøe og Kalvig, 2020, s. 180). Simone de Beauvoir beskriver kvinnen som *den andre* i sitt mest kjente litterære verk, *Det annet kjønn*, og kvinner som en tilleggskategori er nedfelt i mye av forskningen som er skrevet om religion generelt. Jeanette Sky skrev i *Kjønn og Religion* i 2011 at religion er blant de mest betydningsfulle faktorene i samfunnet når det gjelder hvordan kjønn oppfattes og realiseres i menneskers liv. Hellige tekster er sjelden kjønnsnøytrale, som for eksempel bibelens skaperberetning om hvordan kvinnen skapes fra mannen som utgangspunkt, og hvordan hun deretter får skylden for syndefallet, som allerede her setter kvinnen i en underdanig posisjon (Sky, 2011, s. 9). Hun sier at om vi skraper på overflaten av den såkalte *homo religious*, det religiøse mennesket, så viser det seg som regel å være en mann fra de øvre lag av samfunnet (Sky, 2011, s. 10). Et eksempel vil være hvordan lærebøker i religionsfaget ofte beskriver religioner i generelle termer, før det avslutningsvis følger et eget kapittel om kvinner innenfor denne tradisjonen. Sky skriver at det er elitens religion man først og fremst har lest om (Sky, 2011, s. 10). Til tross for at feministisk teori og praksis er viktig i store deler av akademia, så er kjønnsperspektivet fortsatt relativt fraværende i studiet av religion (Sky, 2011, s. 18). Spørsmålet om hvorfor ikke forskningsbidrag som dette har fått mer nedslag både i Norge og internasjonalt, kan blant annet besvares med at faget i flere tiår har vært preget av en essensialistisk tilnærming til og forståelse av religion, der religion først og fremst har blitt betraktet som noe hellig, og derfor isolert fra resten av samfunnet (Sky, 2011, s. 18).

2.3.2 Religion og maskulinitet

Manglende kjønnsoppmerksomhet på religionsfeltet har ikke kun fått konsekvenser for studiet av kvinner og deres rolle innenfor religiøse institusjoner, og den begrensede forskningen på feltet har også fått følger for hva slags mansrolle som har blitt regnet som representativ (Bøe og Kalvig, 2020, s. 180). Et nøkkelspørsmål i studiet av religion og kjønn har derfor vært hvordan etableringen av hierarkier i religion ikke bare er relatert til kjønn på et mer overordnet plan, men også til konstruksjonen av maskulinitet (Bøe og Kalvig, 2020, s. 181). I en utgave av tidsskriftet *Religion & Gender* som fokuserer på religion og maskulinitet skriver Björn Krondorfer og Stephen Hunt at studiet av maskulinitet og religion «[...] complicates the classic study of gender and religion insofar as it appears to remove the political edge of early feminist studies and to obfuscate the liberating potential of granting a hermeneutical privilege to social marginalization as articulated by gender theory,» (Krondorfer og Hunt, 2012, s. 195). De sier at restriktive forventninger til kjønn innen religiøse tradisjoner har gjort stor skade på både kvinners kropp og sinn gjennom tidene, og at dette ikke må sees bort ifra når man studerer krysningepunktet mellom religion og maskulinitet. Manns- og maskulinitetsstudier omfatter et bredt spekter av politiske dagsordener og disiplinære tilnærminger, men at etiske perspektiver ikke må vike for disse studiene, og at det må suppleres et kritisk blikk som kan avsløre skjevheter og ulikheter som er skrevet inn i og som blir legitimert av diskurser (Krondorfer og Hunt, 2012, s. 195). Kritiske mannstudier i religion begynner ved det tverrfaglige krysningen mellom kjønnsstudier og religionsstudier. Krondorfer og Hunt sier det viktige begrepet «kritisk» i denne konteksten indikerer at prosjektet ikke er en positivistisk og heteronormativ lesning av menn sitt nærvær i religiøse sfærer og tradisjoner, men i stedet en kritisk lesning av de privilegerte forestillingene av mannlig kjønn innen disse tradisjonene (Krondorfer og Hunt, 2012, s. 199). Kritiske mannstudier i religion er derfor selvbevisste, selvrefleksive, dekonstruerende og transformative i sine analyser. Krondorfer og Hunt sier at denne kritiske tilnærmingen blant annet består av å granske, diagnostisere og analysere, og at viktige spørsmål å stille seg innebærer hvilke idealer, praksiser og fremstillinger av manndom blir fordømt i dere religiøse tradisjoner. Om det samme forskningsfeltet har professor Stephen Boyd sagt at:

Without a thorough and succinct investigation of masculinities and masculine experiences in all their complexity under patriarchy and a study of alternatives to patriarchy (...), the effort of feminist/mujerista/womanist scholars of religion would remain only partially successful in bringing forth a sophisticated model of the construction of gender and in understanding its impact on religion (Boyd, 1999, s. 266).

Jeg vil påstå at når «mannen» har blitt ansett som et utgangspunkt for «mennesket» når religion har blitt studert, så er ikke dette det samme som at «maskuliniteten» innenfor religion samtidig har blitt forsket på. Jeg vil påstå at å grave dypere i maskulinitetskonstruksjoner innenfor religion, kan fortelle mye generelt om kjønn og relasjonen mellom dem. Krondorfer har blant annet foreslått å kalle dette feltet for «critical men's studies in religion» (Krondorfer og Hunt, 2009, s. 198). Ved å legge til det som er en kritisk tilnærming her å understreke at å bringe bevissthet knyttet til kjønn i analysen og tolkningen av men i relasjon til alle aspekter av religion er nødvendig for å ikke falle tilbake inn i en lang tradisjon av mannlig dominans innenfor sfæren av religion.

2.3.3 Kjønn som forskningskategori

Kjønns historikeren Joan W. Scott har introdusert en modell for hvordan kjønn kan anvendes som analytisk forskningskategori. Hun sier at kjønn er et konstituerende element i sosiale relasjoner basert på oppfattende forskjeller mellom kjønn, og at kjønn igjen er en grunnleggende måte å tilkjenne makt på (Bøe og Kalvig, 2020, s. 187). Selv om modellen ikke er utelukkende myntet på religion, så har kjønn vist seg å være en særdeles effektiv måte å etablere maktforhold også på dette området. Tilnærmingen Scott tilbyr som fremgangsmåte for å avdekke forhold mellom kjønn og makt består av 4 deler og nivåer som overlapper hverandre: det mystiske og symbolske nivået, det begrepsmessige nivået, det organisatoriske nivået, og identitetsmessige nivået. I min analyse vil jeg hovedsakelig forholde meg til det begrepsmessige nivået, som omhandler hvordan myter og symboler blir konseptualisert, tolket og opptatt i allment begrepsapparater, men vil også berøre ved det mystiske og symbolske nivået for kontekst. Kjønn forestillinger kommer til uttrykk i religiøse, utdanningsmessige, vitenskapelige, rettslige og politiske doktriner, og bygger gjerne på et grunnleggende skille mellom hva det vil si å være kvinne og mann (Bøe og Kalvig,

2020, s. 189). Effektene av dette skillet er likevel ikke forbeholdt disse to kjønnsidentitetene, og etableringen av kjønnskategoriene får også ringvirkninger for andre og mer marginale kjønnsidentiteter.

Hensikten med denne studien vil derfor være å rette økt oppmerksomhet mot krysningen mellom makt- og kjønns-strukturer og religion, og dermed tilføre et nytt perspektiv og innfallsvinkel innenfor studiet av maskulinitet og religion i Norge. Bøe og Kalvig skriver at hensikten med å bruke kjønn som analytisk kategori på denne måten, er å gå forbi normative og etablerte forestillinger, og avdekke de ulike formene for makt som knyttes til kjønn (Bøe og Kalvig, 2020, s. 189). Det er dermed ikke bare relevant å undersøke hvordan slike maktkonstellasjoner opptrer i familieliv og i private sammenkomster, men også hvordan de fungerer i arbeidsmarkedet, utdanning, politikk og samfunnsliv.

2.4 Religion i media

Medieforskeren Stig Hjarvard sier at medialiseringen av religion ikke er et universelt fenomen som karakteriserer alle kulturer og samfunn, men et fenomen først og fremst knyttet til de siste tiårene i det han kaller moderne, svært industrialiserte og primært vestlige samfunn (Hjarvard, 2011, s. 124). Han sier at denne utviklingen har tatt mange former, i tillegg til å ha hatt ulike konsekvenser for den spesifikke og aktuelle religion, media og kontekst, men at medialisering generelt innebærer hovedsakelig transformeringen av tre aspekter ved religion (Hjarvard, 2011, s. 124):

- Media blir en viktig, om ikke en primær kilde til informasjon om religiøse temaer.
- Religiøs informasjon og opplevelser blir formet som følge av det populære medier generer.
- Som kulturelt og sosialt miljø så har media tatt over mange av de kulturelle og sosiale funksjonene i institusjonelle religioner og tilbyr spirituell veiledning, moralsk orientering, rituelle overganger og en følelse av samhold.

Hjarvard peker ut tre former for medialisert religion, der den første er *religiøse medier* som drives av religiøse organisasjoner eller utformes for bestemte religiøse målgrupper. Dette vil for eksempel være aviser med kristne profiler, som for eksempel Dagen og Norge IDAG, samt TV-kanaler som Visjon Norge. De andre er *journalistikk om religion*, som har en mer objektiv profil og som ser på religion med et kritisk blikk og på sekulære premisser. Tredje og siste type er *banal religion*, også noen ganger kalt *populær religion*, som vil si når symbolske elementer fra ulike religiøse tradisjoner formateres på nytt i underholdning og populærkulturelle innslag. Podcasten MANNSpodden faller inn under første kategori, altså *religiøse medier*. Gjennom internett og andre digitale medier så har religiøse organisasjoner, inkludert den protestantiske kirke, fått en ny plattform for å kommunisere med deres følgere og et større publikum (Hjarvard, 2020, s. 30). Likevel kan *religiøse medier* bli vurdert som en noe mindre mediert form for religion sammenlignet med *journalistikk om religion* og *banal religion*, ettersom religiøse organisasjoner og aktører er i større kontroll av hvordan kommunikasjonen foregår og hva som kommuniseres (Hjarvard, 2020, s. 30-31). Hjarvard påpeker imidlertid at religiøse medier kan innebære massemedia, sosiale nettverksmedier og private personlige medier. Hjarvard sier at religiøse medier har spilt en mindre rolle i en moderne, nordisk kontekst, sammenlignet med andre land (Hjarvard, 2020, s. 29). Som en ny måte å formidle religion til et større publikum, blir MANNSpodden av den grunn et interessant materiale for forskning. Podcasten bryter med metoden til andre nevnte medier, som for eksempel TV-kanalen Visjon Norge, samt kristne radiokanaler som P7 Kristen Riksradio og Radio Filadelfia, ved at det er et medium som kan avspilles når lytteren selv måtte ønske. Her lastes lyd- eller videofiler opp på internett, og er lett tilgjengelig på de fleste avspillingsenheter som datamaskiner, nettbrett og mobiltelefoner, så lenge man er koblet til internett. Å abonnere på enkelte podcaster er i de fleste tilfeller også gratis, som gjør denne mediekanalen svært tilgjengelig å benytte seg av. I tillegg til dette, er også podcast noe enhver med mulighet for lydopptak og internett kan produsere og publisere gratis på strømmetjenester, som for eksempel Spotify. Av denne grunn er det også ikke nødvendig å publisere materiale gjennom et produksjonsselskap og forholde seg til sensur på samme måte som man vil gjøre på en TV-kanal.

Knut Lundby skriver i *Religion i medienes grep: Medialisering i Norge* om hvordan religion inngår i historiske prosesser og samfunnsendringer, med vekt på medienes omformende rolle.

Boken belyser medialisering i Norge gjennom de siste 50 årene, og hvordan den akselererende medialiseringen har forandret forståelsen av religion i offentlighetens fellesrom. Lundby skriver om coronakrisen fra 2020, og hvordan digital oppfinnsomhet i denne perioden har innebåret å finne nye måter å fortelle om tro og religiøse miljøer (Lundby, 2021, s. 194). Han skriver at bruken av digitale plattformer og nye samhandlingsmuligheter har forsterket muligheter til religiøs praksis og sosial kontakt under nedstengte forhold (Lundby, 2021, s. 194). Til tross for et slikt oppdatert blikk på religion i dagens medier, og hvordan religion benytter seg av digitale plattformer, er likevel podcasten som en av disse plattformene fraværende i Lundy sin forskning. Generelt er forskningen på podcast som en medieutgang for religion lite forsket på. Med denne studien ønsker jeg derfor å sette denne medialiseringen av religion i fokus, og med MANNSpodden som eksempel se på ett spesifikt tilfelle av hvordan religion i møte med podcast kan utarte seg.

2.4 Sentrale begreper og terminologi

Som demonstrert over så vil jeg underveis referere til forskning og publikasjoner fra kjønnsforskningens felt. Under vil jeg derfor redegjøre nærmere for noen av de mest sentrale nøkkelbegrepene som vil være nyttig å definere før jeg går inn i en analyse. Dette innebærer skillet mellom sosialt og biologisk kjønn, heteronormativitet og evangelikale.

2.4.1 Sosialt og biologisk kjønn

Kjønn er en teori om mennesker som deler dem inn i to biologisk basert kategorier – mann og kvinne. Begrepet deler ikke bare mennesker inn i nevnte kategorier, men er også et hierarkisk system som setter menn mer privilegert over kvinner. Dette hierarkiske systemet bygger på arrangerte roller som kan spores helt tilbake til den greske filosofen Aristoteles, der han i sitt arbeid *Metafysikken* forbinder ord som riktig, mann, hvilende, høyre, lyst og god, og på den andre siden venstre, kvinnelig, bevegelse, kurvet, mørke og ondt (Cranny-Francis, 2003, s. 2).

Kjønnsforskningen har de siste tiårene introdusert en nærmere inndeling av kjønn, da i to kategorier. Det biologiske kjønn (på engelsk: *sex*) representerer det rent kroppslige, det anatomiske, ytre og indre genitalier, mens det sosiale (på engelsk: *gender*) tilsier Distinksjonen mellom biologisk og sosialt kjønn ble introdusert av feministiske forskere fordi det gjorde det mulig å separere diskusjoner om sosiokulturell og politisk endring fra biologiske deterministiske og kulturelle essensialistiske referansene til biologi (Lykke, 2010, s. 13). Flere land har bare ett ord for sosialt og biologisk kjønn, deriblant Norge, som derfor har skilt disse begrepene fra hverandre som «biologisk» og «sosialt». Dette skillet mellom sosialt og biologisk kjønn vil bli viktig for hvordan deltakerne i MANNSpodden forstår sin egen kropp og adferd sett i relasjon til deres egen biologi.

2.4.2 Heteronormativitet

Heteronormativitet, eller den tvangsmessige heteroseksualiteten som Judith Butler omtaler det som, betegner heteroseksualiteten som den sosiale normen og antakelsen om at alle mennesker er heterofile fra naturens side (Butler, 2006, s. 31). Andre seksualiteter vil her bli ansett som avvik fra normen. *Heterosexist* er også et begrep som har blitt brukt som begrep for å beskrive samfunn der heteroseksualiteten opererer som et definerende og regulerende prinsipp. For de som ikke møter dette kravet om heteroseksualitet så vil heteronormativiteten oppleves ekskluderende. En av kjønnsforskerne som har studert dette er Judith Butler, som sier at kravet om heteroseksualitet ligger til grunn for måten kroppen fremstår for oss som enten biologisk mannlig eller kvinnelig. På den måten er forestillingen vi har om biologisk kjønn med på å opprettholde denne heteronormativiteten, i tillegg til at den stenger for andre måter å tenke kjønn, identitet og kroppslighet på (Butler, 1988, s. 524).

2.4.3 Evangelikale

I denne oppgaven vil jeg trekke paralleller til forskning gjort på evangelikale i USA og deres forståelse og konstruksjon av maskulinitet. Men hvem er de evangelikale? Å skulle gjøre rede for evangelikale fremstår ofte som et definisjonsdilemma. Religionshistorikeren George Marsden

fleipet på 1950- og 60-tallet med at en evangelikal kristen var enhver person som likte Billy Graham, men da Graham selv ble spurt viste det seg at selv ikke den mest kjente evangelikale pastoren kunne beskrive eksakt hva som lå i begrepet (Merritt, 2015). Evangelikale er et begrep hyppig brukt i amerikansk media for å beskrive alt fra megakirker til stemmepresentere, men likevel er det få som vet eksakt hva det betyr. Den disparate naturen til evangelikalisme gjør det vanskelig å skulle definere dens medlemmer. Innenfor katolisisme og mormonisme vil man ha øvre autoriteter som kan definere, noe ikke evangelikalisme har. I stedet er evangelikale spredt over ulike denominasjoner, kirker og organisasjoner, og av den grunn har det i stor grad vært opp til individuelle observatører å definere hva som gjør noen eller *noe* til evangelikal (Merritt, 2015). For en person som utfører meningsmålinger er evangelikal et sosiologisk begrep, for pastoren er det et begrep knyttet til kirkesamfunn og doktriner, og for politikeren er det et synonym for en hvit, kristen republikaner (Merritt, 2015). Et faktisk svar på hvem de evangelikale er krever en forståelse av både bevegelsens historie og teologi. Evangelikal religion er en populær protestantisk bevegelse som har eksistert i Storbritannia siden 1730-tallet. Ifølge NAE selv (National Association of Evangelicals) spores begrepet «evangelikal» tilbake til det greske ordet *eunagelion*, som betyr «de gode nyheter» eller «evangelium» (Merritt, 2015). De fremstiller seg selv som en levende og mangfoldig gruppe, som inkluderer troende i forskjellige kirker, kirkesamfunn og nasjoner, og at deres samfunn bringer sammen reformerte. De har imidlertid et ønske om å bli definert ut ifra disse teologiske utgangspunktene, og ikke politiske, sosiale eller kulturelle trender.

En universell forståelse eksisterer ikke, men det er likevel visse holdepunkter som ser ut til å være felles for flere forskere å forholde seg til. David Bebbington, som også refereres til på NAE sin nettside, har stadfestet fire primære karakteristiske trekk ved evangelikalisme som kan identifisere denne gruppen. Disse kravene er *konvertering*; troen på at menneskers liv må endres, *aktivisme*; uttrykk for evangeliet i praksis, *biblisisme*; hensyn til bibelen sine skrevne ord, og til slutt *korssentrisme*; fokus på Jesus på korset (Bebbington, 2019, s. 123). Det fremstår noen holdepunkter å forholde seg til, men disse karakteristiske trekkene vil ikke nødvendigvis fange denne spesifikke gruppen. Eller andre vei, den vil også inkludere for eksempel katolikker eller minoriteter som identifiserer seg som evangelikale. For journalister så har begrepet «hvit, evangelikal protestant» vært en av de mest fruktbare demografiske merkelappene der ute. Hvite

amerikanere som sier at de er «born again» eller som selv identifiserer seg som «evangelikal kristen» har for flere tiår stemt konsistent og overveldende republikansk. Som en gruppe så avdekker de noen av de klareste politiske posisjonene og synspunktene. De utgjør omtrent 25% av befolkningen i USA, og er definitivt de som er mest bekymret for innvandring som trussel, de er mest bekymret for Islam, og er de som er mest bekymret for likekjønnet ekteskap. Dette utgjør derfor en veldig nyttig kategori for analyse i sosiologi og statsvitenskap, og er en fruktbar måte å kartlegge sosial virkelighet på. Kristin Du Mez påpeker hvordan evangelikale, til tross for å per definisjon være en bibeltroende gruppe, i mange politiske spørsmål ikke bruker religiøse skrifter som primære inspirasjonskilder for sitt ståsted. Undersøkelser fra 2015 viser at det faktisk bare er snakk om 12% av evangelikale i USA (Du Mez, 2020, s. 297). Til tross for bibelske budskap om nestekjærighet og viktigheten av å ta vare på hverandre, er evangelikale den gruppen av religiøse i USA som er mest imot innvandring, og en undersøkelse fra 2018 viste at 2/3 av hvite evangelikale ikke mente at USA hadde et ansvar for å hjelpe og ta imot flyktninger. I 2019 støttet omtrent den samme prosentandelen å bygge muren ved grensen mellom USA og Mexico (Du Mez, 2020, s. 297). Du Mez hevder at evangelikale helt siden den kalde krigen har sett på USA som en skjør og truet nasjon, som må beskyttes fra farer utenfor landegrensene (Du Mez, 2020, s. 297). Du Mez hevder her at denne gruppen derfor må forstås også på grunnlag av hvordan de kommuniserer deres verdier knyttet til symbolske, rituelle og politiske troskap (Du Mez, 2020, s. 297).

Et lite blikk som dette inn i forskningen på evangelikale avdekker store forskjeller i definisjoner av evangelikale, og at disse deriblant avhenger av *hvem* som forsker på denne gruppen. Evangelikal er derfor et komplekst og mangebetydende begrep som ikke lar seg definere universelt, men er avhengig av hvilket perspektiv denne gruppen betraktes fra.

Kapittel 3: Presentasjon av materialet

3.1 Generelt om MANNSpodden

Materialet i min oppgave består av podcasten MANNSpodden; en podcast om menn og det podcastens innehavere har valgt å kalle «jakten på en «autentisk» maskulinitet» (Gudvangen, u.å). Podcasten skjer i partnerskap med Tro & Medier, som er en kristen, tverrkirkelig medieorganisasjon som jobber for kristen tro og verdier i mediehverdagen, som tidligere gikk under navn som Norges Kristelige Lytterlag, Kristelig Kringkastingslag (KKL) og Familie og Medier. Tro & Medier har vært medieorganisasjonens formelle navn siden 2017. Organisasjonens visjon er å «gjøre Jesus synlig i medier, ettersom vi bruker flere timer daglig på ulike medier og møter et mangfold av livssyn og verdier» (Tro & Medier, u.å). De mener at mediene vi omgir oss med også påvirker oss, og vil derfor oppfordre til å ta bevisste medievalg, oppmuntre til å bruke mediene på en god måte, og «følge Jesus i en hverdag av skjermer». Organisasjonen skriver på sin egen nettside at de jobber aktivt for å ha en god dialog med mediene, og at de gjennom programredaksjoner, medieanalyse og møter med mediene ønsker å bidra til at mediene får økt kunnskap om og forståelse for kristen tro. De vil gjøre Jesus synlig gjennom mediemisjon, derav medieteknologien gir nye og spennende muligheter for å, sammen med kristen-Norge, nå ut til alle med evangeliet om Jesus (Tro & Medier, u.å). For å spre dette budskapet så besøker de menigheter med seminarer med taler og kurs, gjennomfører møter med mediene og deltar i den offentlige debatten gjennom deres mediekommentarer og øvrig mediekontakt for å styrke samarbeid mellom kristne medieaktører. Tro & Medier skriver selv at de er en evangelisk virksomhet med basis i Bibelen og de oldkirkelige bekjennelser, samt Lousannepakten og Cape Town-erklæringen (Tro & Medier, u.å).

MANNSpodden hadde sin oppstart i januar 2021, og har siden den gang sluppet totalt 11 episoder. Episodene blir sluppet med to ukers mellomrom. Varigheten på episodene ligger på mellom 45 og 60 minutter, sett bort ifra den første episoden, som har en lengde på 27 minutter. Interessant nok er 23% av lytterne kvinner. Programlederne er en duo som består av

«mannsguide» Einar Helgaas og Andreas Skjelde. I første episode, som fungerer som en introduksjonsepisode, forteller Andreas at initiativet kom etter at han gjennom et samarbeid i Bergen Kristne Studentlag også ble coachet av Einar gjennom tre år på mannstematikk, som han deretter så nødvendig å dele med resten av den norske befolkningen gjennom MANNSpodden. Selv er Andreas (27) utdannet siviløkonom, og jobber i sjømatnæringen. I tillegg jobber han ved den lutherske menigheten Salem misjonskirke i Bergen. Einar (46) er på sin side teamleder i Laget NKSS, som er en kristen skoleungdom- og studentorganisasjon med base i Bergen, som jobber for å «gjøre Jesus kjent på alle skoler og studiesteder i Norge. Han kaller seg selv «mannsguide» etter å ha spesialisert seg på emnet i over 15 år. Han har også en musikkariere som startet med den utgitte EP-en «Puls» i 2004, og har etter denne utgivelsen publisert sporadisk. I 2014 kom han ut med musikkalbumet «Om jeg lever», som også er en del av lydsporet til MANNSpodden. Åtte av ti spor er viet til temaet som han har vært over gjennomsnittet opptatt av de siste ti årene; nemlig mannsidentitet (Nybø, 2013). Programledernes ulike sivilstatus er noe som også tematiseres, og det tolkes som at dette er en drivkraft bak initiativet til podcasten. Einar er eldre, gift og har barn, mens Andreas er yngre, singel, og uten barn. Det fremstilles som ønskelig å gjøre noe med situasjonen til Andreas, og jeg forstår det som et gjennomgående mål og tema hvor viktig det er å «vinne seg en kvinne» i livet. Dette vil diskuteres nærmere i analysekapitlet. Sammen så utgjør Einar og Andreas MANNSpodden, der de vil «bevisstgjøre rundt og rettlede til en revitalisert, trygg og «autentisk» mannsidentitet i spennet mellom sensitivitet og styrke» (Myhr-Hansen, 2021). I en artikkel i Norge IDAG påstår programlederne at «vår tids menn lever i et krevende spenn mellom å være harde eller myke (Myhr-Hansen, 2021). De hevder at maskulinitet tidligere var noe mer opplagt, før budskapet om at menn primært skulle være snille. «Mange menn er forvirret. I dette spennet oppstår spørsmålet: Skal vi være løve eller pusekatt?» spør Einar og Andreas i en pressemelding om den nye podcasten (Gudvangen, u.å). Med variert innhold basert på ekspertgjester og vanlige menns historier, vil de to mennene sette mot i den norske mannen til å leve rakrygget og tro mot sin hensikt, sier de (Myhr-Hansen, 2021). I samme artikkel presenterer de tematikken som vil være aktuelt i de kommende episodene;

Mot / Tro / Brorskap / Kulturanalyse / Kjønnforskjeller / Jordan B. Peterson / Kristen dating / Sex / Porno / Mentoring / Menn&Menighet / Sår / Tjenerskap / Farsrelasjonen / Jesus som

forbilde / Arbeid / - Og vi vil invitere gjester som bl.a. psykiater og mannsforkjemper Dag Furuholmen, og verdensledende mannsguide på krisefronten: John Eldredge (Myhr-Hansen, 2021).

Tematikken er forskjellig, men hovedfokuset til MANNSpodden er «mannen», da ofte i relasjon til «kvinnen». Podcasten fremstår som en direkte reaksjon på det de oppfatter som forvirring blant menn, som følge av en likestillingsprosess de siste 50 årene. «Det er helt naturlig å skulle snakke om kvinner, men for én gangs skyld er det mannen som har hovedsetet, og det tenker jeg trengs etter hele 50 år med likestilling» sier Einar innledningsvis (S1E1, 2:39). De forteller at mange menn i den vestlige verden har blitt usikre på seg selv som følge at de som kjønn har blitt neglisjert gjennom likestillingskampen. De erkjenner at likestilling er viktig, men at det for menn har vært en krevende kulturell kjønnsreise, og at det i dag føles overveldende å skulle orientere seg i et ganske kuppet terreng av sosiale koder, og at vi derfor trenger MANNSpodden (S1E1, 3:27). Dette er et eventyr *av* og *for* menn, forteller Andreas (S1E1, 1:15). Gjennom denne podcasten lover de erfaring av entusiastiske opplevelser i egen mannsnatur, dyp sjelelig helbredelse, og å generelt oppdage hva det å mestre livet som menn handler om (S1E1, 1:29). I et intervju for å promotere MANNSpodden på Visjon Norge, en kristen TV-kanal, sier de at de gjennom podcasten ønsker å bygge et brorskap blant menn. De forteller her om den samme bekymringen knyttet til selvmordsstatistikk, skilsmissetall og utfordringer for menn innad i skole- og utdanningssystemet, der kvotering og ekstrapoeng gir kvinner fordeler som gjør menn til taperne i skolen. At guttene og mennene ikke lenger strekker til, mener de blant annet fører til at flere yngre menn tyr til videospill for å fortsatt kunne føle seg som «helten» virtuelt når det ikke lenger er oppnåelig i den virkelige verden. De påpeker også en skummel utvikling, der det nå finnes land i verden hvor 50% av husstandene er single og barnløse. Gjennom MANNSpodden ønsker derfor Andreas og Einar å lede menn fram til en ««autentisk» mannsidentitet», der de sammen finner tilbake til hva det egentlig vil si å være en mann i dagens samfunn. Selv om podcasten hovedsakelig er rettet mot menn og hva de kan gjøre for å forbedre sin egen situasjon, så oppfordrer programlederne under intervjuet også kvinner til å gi rom for maskulinitet, og la menn seire på sin halvdel, for eksempel på den fysiske fronten. I outroen til hver enkelt episode spilles sanger fra albumet til Einar Helgaas kalt *Om Eg Lever*, utgitt i 2014.

Relatert til podcasten ble det også i desember 2021 opprettet en privat gruppe eksklusivt for menn på det sosiale nettsamfunnet Facebook, for å dele artikler og statistikk knyttet til episoder fra MANNSpodden, i tillegg til å starte samtaler rundt de aktuelle temaene. Einar Helgaas er administrator for gruppen, og oppfordrer til aktiv samtale og diskusjoner innad i gruppen. Gruppen har i dag totalt 40 medlemmer.

3.2 Episodene

Første episode, kalt «MANNSpodden — Jakten på Mannsidentitet», er en introduksjon med kun Einar Helgaas og Andreas Skjelde, der de presenterer seg selv, podcasten, og dens innhold. De forteller at MANNSpodden i utgangspunktet er en podcast for alle menn, men som spesifikt sikter seg inn på en demografi av studenter mellom 20-29 år. De påpeker likevel at podcasten også kan være nyttig for eksempel for bestefedre, som igjen kan gi redskaper og lære opp sine egne barnebarn. I episode 2, «Hvordan går det med den norske mannen?», har programlederne invitert studentene Thea fra Christkirken, Celine fra SALT, og Ylva fra Tabernakelet i Bergen, til det de kaller en «dynamisk og underholdende samtale om alt fra maskulinitet til kjønnsroller, likestilling/utfylling, mot, mannsideal, «myk/hard», åndelighet og prinsen på den hvite hesten!»

Episode 3 og 4 er del 2 av episoden «Hvordan går det med den norske mannen?», der programlederne nå intervjuer mannlige studenter fra studentmenigheter i Bergen. På besøk denne gangen har de Jan-Petter fra Tabernakelet, som i podcast og i oppgaven vil bli referert til som JP, Benjamin fra SALT, og Tom Åge fra Salem. I likhet med de kvinnelige deltakerne fra forrige episode, er også alle de mannlige deltakerne fra studentmenigheter i Bergen. I episodeoversikten på strømmetjenesten Spotify skriver programlederne at «det ble alt fra undring til klare meninger med finslipt retorikk og gapskratt da samtalen kretset rundt flere av de samme temaene som sist, samt mannskultur, «Øst/Vest-profil», og modig som radiator eller myk som John Mayer på blomsterpaviljongen».

De to neste episodene kalles «Dating 1» og «Dating 2», og tar for seg datingkultur innad kristne miljøer i Norge. Med seg i første episode har programlederne Hans Christian, som de omtaler som «ekspert» på området etter at han skrev en masteroppgave om denne tematikken spesifikt. I den første episoden i det de kaller «Kristendating-serien» tar de her for seg romantikkhistorier, korona-dating, høyterskel vs. lavterskel, idealister vs. realister, tillegg til

fenomenet «FriendZone». I neste episode av «Kristendate-serien» får programlederne igjen besøk av yngre studenter fra menigheter i Bergen; Marte fra Filadelfiakirken i Oslo, Simon fra SALT, og Lydia fra Salem. Førstnevnte tilhører en menighet i Oslo og deltar i samtalen over kommunikasjonsprogrammet Skype, mens de Simon og Lydia er en del av studentmenigheter med tilhørighet i Bergen. Tematikkene som utforskes i denne episoden er forskjeller i tiltrekning hos kvinner og menn, Speed-dating, Datingkvalitet, samt et gjensyn med «FriendZonefella» fra forrige episode.

I episode 7 og 9 kalt «Mannen- myter, løgn og sannhet» og «Psykologis litenhet, Mannskraft, Passivitet og mye mer med Dag Furuholmen» er det psykiater og forfatter Dag Furuholmen som gjester. Han har spesialisert seg på mannsopplevelsen, og har skrevet flere bøker om temaet, blant annet Mannen – myter, løgn & sannhet, som han diskuterer i MANNSpodden. I episodebeskrivelsen på Spotify omtaler programlederne Furuholmen som en høyt verdsatt farsfigur for norske menn. Dette, forklarer de, er fordi i tillegg til å være det som de anser som å være landets fremste mannseksperter, også er en av de få som jobber for menns situasjon i det offentlige ordskiftet. I den samme beskrivelsen står det at episoden vil omhandle Fars betydning, mannlige forbilder, Magi, Overgangsriter, Kameratskap, Likestillingens historie og Empatigapet og Testosteron. Det må her samtidig påpekes at Dag Furuholmen er invitert til å gjeste podcasten på et annet grunnlag enn de andre deltakerne, som på sin side var skeptisk til å stille opp fordi MANNSpodden har en kristen profil, selv om han likevel sa ja (Gudvangen, u.å).

3.3 Avgrensning

En av utfordringene ved dette materialet er at MANNSpodden fortsatt var i startfasen da jeg påbegynte prosjektet mitt, og at det på dette tidspunktet kun lå totalt 3 episoder ute. Informasjonen fra programlederne på forhånd var begrenset, og det eneste jeg visste var at de hadde planlagt 1 sesong, og at disse episodene ville bli sluppet med to ukers mellomrom. I forkant av podcasten deltok programlederne Einar Helgaas og Andreas i intervjuer, blant annet i programmet Live fra Bergen med Linn Myhr, som sendes på den kristne TV-kanalen Visjon Norge. De kunne her fortelle om visjonen med podcasten og noe av hvilke tematikker som skulle drøftes nærmere, men ikke noe om hvilke episoder som kunne forventes når. Dette, samt hvor mange episoder totalt som kunne forventes i løpet av sesongen, ble heller ikke klargjort hverken i

løpet av dette intervjuet eller i andre settinger. Avgrensningen ble derfor gjort underveis i analysen og etter som episodene ble sluppet. Det ble etterhvert tydelig hvilke temaer som var de mest sentrale og interessante for videre analyse, så materialet som ble valgt ut skulle dekke disse temaene tilstrekkelig. I tillegg måtte jeg i utvelgelsen ta hensyn til tidsskjemaet og hvor mye som var mulig å transkribere og analysere innen tidsfristen. Tatt i betraktning hvor lang tid jeg brukte på å behandle de første episodene, endte jeg opp med å avgrense materialet mitt til de 9 første episodene av den første sesongen av MANNSpodden.

Kapittel 4: Teoretisk rammeverk

Kjønnteorien er vokst fram fra den feministiske kritikken til i dag å være et eget fagfelt med sine egne distinkte spørsmål og grunnlagsproblemer (Mortensen, 2008, s. 11). Dette omfatter spørsmål som: hva er kjønn? Hvordan har forestillingene om kjønn operert og forandret seg historisk? Hvordan opererer den i dagens samfunn? Og hvilke forestillinger om mennesket, natur, kultur, språk og makt er det som ligger til grunn for at kjønn fremstår slik det gjør? I dette kapitlet vil jeg presentere det teoretiske bakteppet som fungerer som rammeverk for analysen min, som består av ulike relevante teoretiske perspektiver. Oppgaven min er tverrfaglig i den forstand der jeg benytter meg av teoretikere, teorier og modeller fra sosiologien og kjønnsforskningens fagdisipliner. Først vil jeg grundig redegjøre for hovedteoriene som jeg tar utgangspunkt i, før jeg kort presenterer de teorier og perspektiver som vil supplere disse og ha funksjon som tilleggsteorier i analysen.

4.1 R.W Connells maskulinitetsteori: Maskuliniteter i *flertall*

Sammen med Carrigan og Lee, lanserte Raewyn Connell i 1985 begrepet *hegemonisk maskulinitet* i boken *Toward a New Sociology of Masculinity*. *Hegemonisk maskulinitet* er en patriarkatsteori med hegemoni som grunnlag, og har sitt utspring i klasseanalysene til den italienske marxisten Antonio Gramsci (Connell, 2005, s. 77). Connell fremhever hvordan den rådende kjønnsmaktsordningen er en konstruksjon etablert gjennom modernitet. Politisk revolusjon, industrialisering og vekst av byråkratiske statsapparater bidro ifølge Connell til fremveksten av rasjonell og regulerende maskulinitet, og disse prosessene igjen ga grobunn for nye felleskap og allianser menn imellom, og til konsolidering av patriarkatet; en kjønnsorden der (særlig enkelte grupper) menn har makt på grunn av underordning av (primært) kvinner (Langeland, 2008, s. 293). Connell sier at alle samfunn forholder seg til kjønn, men at ikke alle forholder seg på samme måte til konseptet maskulinitet (Connell, 2005, s. 67). Connell hevder i tillegg at maskuliniteten er relasjonell, som vil si at den eksisterer i relasjon, og ofte i motsetning til, femininiteten (Connell, 2005, s. 68). Med dette så mener Connell at i et samfunn der ikke

menn og kvinner blir behandlet som polare karaktertyper, så vil heller ikke konseptet om maskulinitet eksistere. For å studere begrepet mener Connell at i stedet for å forsøke å definere maskulinitet som et objekt, som en naturlig karaktertype, som en form for adferd eller en norm, så må forskere se nærmere på hvordan menn og kvinner lever «kjønnede» liv gjennom prosesser som relasjoner og forhold (Connell, 2005, s. 71).

Teorien til Connell om *hegemonisk maskulinitet* bygger på en mannsmaktsstruktur, men i stedet for å kun analysere dynamikken mellom menn og kvinner alene, introduserer Connell konseptet om flere maskuliniteter i et hierarkisk system. Ifølge teorien så vil disse mennene igjen oppleve ulik grad av både sosial og økonomisk makt som følge av hvilken maskulinitetstype de identifiseres som. *Hegemonisk maskulinitet* plasseres øverst i hierarkiet (Connell, 2005, s. 76), og har som nevnt den ledende posisjonen i samfunnet. Hegemonisk maskulinitet kan defineres som konfigurasjonen av en kjønnspraksis som består av for tidens aksepterte svar til problemet om legitimeringen av patriarkatet (Connell, 2005, s. 77). Det hegemoniske maskulinitetsidealet karakteriseres i dag som hvit, vestlig heteroseksuell mann. Idealet utgjør den dominante maskuliniteten, og dermed den som også yter mest status og makt i samfunnet, både symbolsk og økonomisk. Det er likevel verdt å merke seg at idealet ofte oppfattes som akkurat dette; et *ideal*, urealistisk for den «vanlige» mannen å skulle oppnå. Eksempler på denne maskuliniteten i praksis vil derfor ofte finnes i fiktive karakterer fra film og serier, politikere og historiske personer (Connell, 2005, s. 77). Av den grunn vil de fleste menn i stedet være *medvirkende*, som vil si at de ikke lever opp til idealet om hegemoni, men fortsatt drar nytte av at systemet består og gir de sosiale og økonomiske goder (Connell, 2005, s. 79). Dette fungerer på en slik måte at de, ved å ikke motsette seg systemet, fortsatt opprettholder idealet og høster fordelene ved at det eksisterer. I praksis vil dette for eksempel være menn som ser filmer om actionhelter på TV, men som ikke spiller i de selv (Connell, 2005, s. 79). Til tross for dette vil de likevel idolisere disse og bekrefte deres plass øverst i hierarkiet, og vil derfor opprettholde sin plass over marginaliserte og underordnede maskuliniteter. *Marginalisert maskulinitet* er kategorien som rommer menn som ikke når det hegemoniske idealet på grunn av for eksempel etnisitet og rase (Connell, 2005, s. 80). Disse sosiale kategoriene vil ifølge teorien begrense den sosiale og økonomiske makten denne gruppen menn vil kunne oppnå i samfunnet. Eksempelvis vil systematisk rasisme føre til en overrepresentasjon av minoriteter i fengsler, diskriminering i rettssystemet, og generelt mer

fattigdom, nød og sosial urettferdighet i hovedsakelig bydeler og områder i stor grad bestående av minoritetsgrupper. Det må likevel merkes her at visse unntak vil være gjeldende. Connell nevner eksempelvis hvordan ikke-hvite atletiske menn innen sport kan bli eksempler på uttrykk for hegemonisk maskulinitet som følge av sin status som vil overgå deres etnisitet og rase, men at berømmelsen, statusen og rikdommen til enkeltindivider ikke vil reflektere lenger ned i systemet og derfor heller ikke gi sosial autoritet til andre ikke-hvite menn. Til slutt vil *underordnet* maskulinitet tilsi homofile menn (Connell, 2005, s. 78). Ifølge modellen til Connell befinner de seg i helt andre enden av spekteret, nemlig ved fraværet av maskulinitet, og er dermed koblet til femininitetens nivå, ettersom maskulinitet karakteriseres av heteroseksualitet (Connell, 2005, s. 78). Denne underordningen sees i form av direkte eller indirekte diskriminering, homofobi, vold og boikott. Oppsummerende så avdekker denne modellen at menn, gjennom disse maskulinitetskategoriene, vil kunne tilegne seg ulike nivåer av makt, status og prestisje i samfunnet. Ifølge modellen så finnes det ikke noe enkelt konsept av maskulinitet, men at det finnes mange former for maskulinitet, og at disse er assosiert med ulike posisjoner av makt. Menn som klarer å oppnå hegemonisk nivå, vil derfor ha mer tilgang til makt enn de som ikke klarer det. På denne måten så vedvarer og opprettholdes hegemonisk maskulinitet gjennom underordningen av andre maskuline og feminine identiteter.

4.1.1 Kritisk perspektiv

Det er likevel ikke helt uproblematisk å skulle benytte seg av Connell sin teori om hegemonisk maskulinitet, og modellen har møtt kritikk fra flere hold gjennom årene. Blant annet har Connell sin strukturanalyse blitt anklaget for å være deterministisk og at den ikke i tilstrekkelig grad åpner for endring og motstand (Langeland, 2008, s. 295). Det er blitt rettet kritikk mot såkalt manglende mulighet for å teoretisere endring begrenses i praksis fordi teorien bygger på et premiss om at kvinner er underordnet menn, og at det er et hierarki mellom menn og ulike maskuliniteter. Måten maskulinitetsbegrepet anvendes i teorien, er ifølge Connell selv ikke essensialistisk, og hun påpeker blant annet i forskningen sin at også kvinner, i likhet med menn, kan gjøre maskulinitet (Langeland, 2008, s. 296). Connell svarer imidlertid på noe av kritikken ved å vise til *protestmaskulinitet*, det vil si menn som gjør opprør mot maskulinitetshierarkiet og ikke innordner seg den rolle de tilskrives, og som dermed åpner for et potensial for endring og utvikling (Connell, 2005, s. 109). I tillegg har hun selv forklart at teorien ikke fremmer en statisk

maskulinitet, og at modellen ikke må reduseres til typologier (Connell, 2005, s. 76). Om man skal kaste konseptet om hegemonisk maskulinitet, rekonstruere det eller bekrefte det på nytt er fortsatt hyppig diskutert. Connell selv sier at en forståelse av hvordan maskuliniteter legitimerer kjønnsroller og hierarkier og en teoretisering av relasjoner mellom menn fortsatt er essensiell for kjønnsforskningen (Connell, 2005, s. xviii).

4.1.2 Videreutvikling av hegemonisk maskulinitetsmodell: Hybridmaskulinitet

Connell sin hegemoniske maskulinitetsmodell har i etterkant av sin utgivelse blitt etterfulgt av flere videreutviklinger og andre teoretiske tilnærminger som bygger på ideen om at det finnes flere maskuliniteter i samspill med hverandre. Teoretiske modeller som *mosaikk maskulinitet* og *inklusiv maskulinitet* har begge forsøkt å forklare menns engasjement med maskulinitet og maskuline praksiser (Waling, 2019, s. 94). En annen modell som har kategorisert menns opplevelser og adferd er *hybridmaskulinitet*. Begrepet er forholdsvis nytt, ikke enda universelt adoptert og tatt i bruk av samtlige maskulinitetsforskere, men er uten tvil et begrep verdt å se nærmere på i denne diskursen. Begrepet «hybrid» stammer fra naturvitenskap 1800-tallet, først og fremst for å referere til arter produsert gjennom blandingen av to separate arter, men har i mannsforskningen blitt brukt som begrep for å betegne privilegerte menns selektive inkorporeringer av identitetslementer typisk assosiert med forskjellige marginaliserte og underordnede maskuliniteter i sin egen kjønnsforestilling og identitet, samt det feminine (Bridges og Pascoe, 2014, s. 246). Daniel B. Eisen og Liann Yamashita fra Pacific University utførte i 2019 intervjuer på 25 menn om konstruksjonen og deres forståelse av egen maskulinitet, og konkluderte med at informantene deres blant annet beskrev seg selv som medfølende, og fortalte at de var i kontakt med deres «feminine» sider for å distansere seg fra menn som praktiserte en tradisjonell representasjon av maskulinitet (Eisen og Yamashita, 2012, s. 801). Men samtidig som disse mennene inkorporerte det de anså som feminine karakteristikk til deres identitet, så forsterker de, framfor å utfordre, de symbolske grensene for kjønn og det derifra resulterende kjønnshierarkiet (Eisen og Yamashita, 2012, s. 801). Eisen og Yamashita bruker eksemplet om hvordan kvinner på arbeidsplassen kan forsøke å etablere seg selv om leder ved å argumentere for at selv om kvinner ikke er autoritære på samme måte som menn, så har hennes egne autoritære egenskaper gjort henne kvalifisert til å lede. På denne måten konfronterer ikke kvinnen spørsmål

om symbolske begrensninger som definerer menn og kvinner, men i stedet bekrefter hun de grenser som definerer kvinner som underdanige, ved at hun selv plasserer seg utenfor disse rammene og gjør seg selv til et unntak fra «regelen» (Eisen og Yamashita, 2014, s. 805). På samme måte mener de at hybridmaskuliniteten fungerer, og at disse mennene gjør seg selv til et unntak fra normen. Konklusjonen deres var at mennene i denne studien var i stand til å adoptere språket om å bry seg for å tilegne seg mer prestisje, samtidig som de forsterker kjønnsulikhet og mannlig dominans (Eisen og Yamashita, 2012, s. 801). Eisen og Yamashita beskriver det som at menn «skjærer ut» rom i maskuliniteten til å distansere seg fra «tradisjonelle menn», og dermed også artikulere nye former for maskulinitet (Eisen og Yamashita, 2012, s. 805). Enkelte forskere har kalt disse nye formerne for maskulinitet for «inklusive maskuliniteter», og argumentert for at disse utfordrer og endrer symbolske grenser mellom maskulinitet og femininitet. Sosiologen Eric Anderson publiserte blant annet i 2009 boken *Inclusive Masculinity: The Changing Nature of Masculinities*, der han hevdet at fraterniteter han hadde studert i England avdekket en maskulinitet som aksepterte homofili, hadde respekt for kvinner, og som mestret emosjonell intimitet blant mennene selv (Anderson, 2009, s. 616). Denne formen for «inkludiv» har likevel blitt sterkt kritisert, blant annet fordi den ikke fanger måten denne maskuliniteten fortsatt besitter den samme makten. I stedet for å illustrere en fundamental utfordring av systemer preget av ulikheter og skjevheter, så vil former for maskulinitet som den inklusive og den hybride endre form, men ikke den strukturelle posisjonen av makt. Sosiolog Steven L. Arxer hevder at ved å trekke på emosjonelle uttrykk assosiert med homofile menn, så kan heterofile menn opprettholde kjønnsulikhet ved å «låne» disse uttrykkene og i tillegg bruke den til å øke sjansene for å danne romantiske og seksuelle relasjoner med kvinner (Arxer, 2011, s. 409). Arxer skriver at:

These men seem to perceive a sense of intersectional deprivation wherein heterosexual masculinity (as defined traditionally to be aggressive and emotionally detached) is devalued relative to gay masculinities. In response to this “crisis” in hegemonic capital, the men agree to a hybridized model of masculinity that affords them a new framework to assess who (“gay people”) has profited from being labeled as “sensitive” and how they can claim a slice of the dividend (Arxer, 2011, s. 408).

Hybridmaskulinitet er ikke bare en faktor som opprettholder kjønnsulikheter, men er også med på å undertrykke andre menn som ikke identifiseres som hvite, heteroseksuelle og hvite. Michael Messner skrev i 1993 i «*Changing Men» and Feminist Politics in the United States* at når man hevder at unge, heteroseksuelle, hvite menn sine nye performative maskuliniteter er indikatorer på økt kjønnslikhet, så blir andre marginaliserte grupper av menn ytterligere marginalisert, som for eksempel fattige menn, arbeidsklassemenn, homofile menn, religiøse menn, ikke-utdannede menn og ikke-hvite menn (Messner, 1993, s. 733). Messner hevder også at disse forandringene i maskuliniteter handler mer om hva menn sier framfor hva de gjør, i den forstand der de kan støtte feminisme og være mer åpne for å delta i familielivet og være aktiv i farsrollen, men at de likevel fortsatt ser på disse arbeidsoppgavene som noe hovedsakelig forbeholdt kvinner (Messner, 1993, s. 726). Messner hevder at mange menn ser problematiske aspekter ved å være på topp i kjønnshierarkiet, som for eksempel forventninger om å kontrollere følelser og å legge lokk på emosjoner, selvmordstall og lavere gjennomsnittsalder sammenlignet med kvinner, men at det egentlig handler om at menn ønsker å slutte å betale «kostnadene» for å være på topp, men ikke nødvendigvis å gi fra seg makten som følger av å være i denne posisjonen (Messner, 1993, s. 730). Dette vil med andre ord si at disse såkalte «endringene» i maskulinitet i realiteten kun skjer på et symbolsk nivå. Bridges og Pascoe hevder i likhet, men med andre ord, at hybridmaskulinitet burde betraktes som et moderne uttrykk for kjønns- og seksualitetsulikhet (Bridges og Pascoe, 2014, s. 247).

4.2 Judith Butler og performativitetsbegrepet: Å gjøre maskulinitet

Simone de Beauvoir skrev «man fødes ikke som kvinne, man blir det» (Beauvoir, 2000, s. 327). Judith Butler, som anses som å være en banebrytende kjønnsforsker på feltet, sitt konsept om performativitet i relasjon til kjønn bygger videre på dette utsagnet. I tenkningen sin rundt forholdet mellom diskursive praksiser og kjønn, seksualitet og identitet, subjektivitet og kroppslighet trekker Butler stor veksler på arbeidet til Michel Foucault og hans diskursbegrep, da spesielt forholdet mellom diskurs og makt. Ifølge Butler er ikke kjønn en stabil identitet, til tross for at vi opptrer som at kjønn er en intern realitet og faktisk. I stedet hevder hun at kjønn er et fenomen som fortsatt å bli produsert og reproduisert. Den indre kjernen eller substansen blir aktivt skapt og bekreftet av handlinger, gester og begjær. Slike handlinger, gester og iscenesettelser er,

når de konstrueres generelt, performative i den forstand at vesenet eller den identiteten de ellers foregir å uttrykke, er fabrikasjoner som blir produsert og opprettholdt gjennom kroppslige tegn og andre diskursive midler (Butler, 2020, s. 44). Det Butler gjør her er å avkrefte det biologiske kjønn som en forestilling om at vi er født som enten biologisk mann eller kvinne, og at dette har avgjørende betydning for vår seksualitet og identitet. I stedet for en opprinnelig identitet som fungerer som en bestemmende årsak, kan kjønnsiden forstås som en personlig/kulturell historie om alminnelig anerkjente betydninger som er underlagt et sett av etterlignende praksiser som henviser til andre tilsvarende etterligninger, og som til sammen konstruerer illusjonen om et primært og innvendig kjønn selv (Butler, 2020, s. 47).

Det som er spesielt viktig for Butler i denne sammenhengen er at den makten som opererer diskursivt, ikke bare fungerer regulerende, men også produktivt. Nettopp i det seksualitet og identitet underlegges en diskursiv regulering, produseres det også forståelige, begrepsfestede former for seksualitet og kjønn. Der denne produktive makten fungerer best, er der den er mest skjult; nemlig i «sannhetene» som virker mest opplagt, selvsagte, som vanlig «sunn fornuft». Ifølge Butler er det nettopp derfor begreper som kroppen, materien, det biologiske kjønn og det naturlige er så suspekterte; de søker å dekke over det faktum at de er produsert eller skapt (Jegerstedt, 2008, s. 75). De blir framsatt som om de betegner noe førspråklig, noe som allerede er gitt, og som språket, og vi, er nødt til å forholde oss til. Derfor virker det også naturlig for oss at det finnes en kropp, eller et kjønn, som er der fra begynnelsen av, og som språket siden benevner. Vi tenker sjelden over at det kroppslige er en historisk størrelse. Snarere er det slik at vi gjerne tenker oss at det finnes en kropp og et kjønn som vi riktignok kan tenke oss er underlagt bestemte regulerende praksiser, men som ikke desto mindre også eksisterer forut for disse regulerende praksisene (Jegerstedt, 2008, s. 75).

Oppsummert vil dette si at den kjønnede kroppen er performativ innebærer at den ikke har noen ontologisk status utover de ulike handlingene som konstituerer dens realitet. Butler sier at «hvis kjønnets indre sannhet er en fabrikasjon, og hvis det sanne kjønn er en fantasi som blir etablert og innskrevet på kroppsoverflatene, ser det ut til at kjønn verken kan være sant eller falskt, men bare bli produsert som sannhetseffektene av en diskurs om en primær og stabil identitet» (Butler, 2020, s. 45). Butler krisiterer her en opprinnelig og primær kjønnsidentitet, blant annet fordi den

innebærer en ukritisk appropriasjon av stereotype kjønnsroller som tilhører den heteroseksuelle praksisen. Dette betyr at det ifølge Butler ikke finnes noe kjønn, eller noen kropp, foruten de praksisene som konstituerer disse. Det utgår fra dette at Butler mener vi som mennesker er en del av en opptreden, men er samtidig forsiktig med å sammenligne disse rollene man spiller med en forestilling. Det hun mener er at kjønn er performativt i den forstand der kjønn aktivt konstrueres samtidig som man utspiller disse rollene. Slik er også de diskursive praksisene som «former» kroppene våre. De former vår forståelse av dem, altså hvordan kroppen framstår for oss.

4.3 Michael Kimmel og Marketman Manhood: Maskulinitet som *historisk*

Som en del av det teoretiske rammeverket så vil jeg til slutt igjen trekke frem tidligere nevnt sosiolog og mannsforsker Michael Kimmel, en av de mest siterte forskerne på feltet beskriver maskulinitet som noe historisk betinget. For å demonstrere denne ideen så vil jeg redegjøre for hans teori om «Marketman Manhood». «Marketman Manhood» er ikke et begrep tidligere oversatt til norsk, så i min oppgave vil jeg fremover bruke oversettelsen «Markedsmannen». Kimmel sin teori bygger på tanken om maskulinitet og manndom som en samling av betydninger i konstant endringer, som vi konstruerer gjennom forhold med oss selv, med hverandre, og med verden (Kimmel, 2009, s. 58). Teorien går ut på at det har fantes ulike maskuline arketyper avhengig av historiske perioder. Manndom, ifølge Kimmel, er ikke statisk eller tidløs; den er historisk (Kimmel, 2009, s. 58). Kimmel benekter en manifestasjon av en *indre* essens, og argumenterer i stedet for manndom som noe kulturskapt, fremfor å ha opphav i biologien. Fordi maskuliniteten er historisk, har det eksistert forskjellige maskuliniteter avhengig av historiske perioder, blant annet formene som Kimmel karakteriserer som «The Genteel Patriarch» og «The Heroic Artisan» (Kimmel, 1994, s. 214). I likhet med «Marketman Manhood», finnes det ingen offisiell norsk oversettelse av disse begrepene, og jeg vil videre i kapittelet omtale disse som «Dannede Patriarken» og «Heltmodige Håndverkeren». Den «Dannede Patriarken» var manndommen til det tradisjonelle aristokratiet, importert fra Europa til Amerika (Kimmel, 1994, s. 214). Han var en overklasse mann som prioriterte ære, karakter og etikette, og hadde raffinert lidenskap og utsøkt smak i klær og mat. Jordbruk ble ifølge den «Dannede Patriarken» ansett som det eneste yrket som ga mannen total uavhengighet og autonomi, selv om det ironiske ved denne

mannen er at selv om landbruk var idealet, så var det først og fremst slaver som gjorde det manuelle arbeidet på gårdene. Den «Heltmodige Håndverkeren», den andre arketypen, var også en idealmaskulinitet importert fra Europa til de amerikanske koloniene (Kimmel, 1994, s. 214). Han ble karakterisert som en ærlig håndverker med opprullede ermer og forkle rundt livet, sett hardtarbeidende i sin egen, lille butikk. Han var kjent som selvstendig og uavhengig, drevet av filosofien om produserisme, som gikk på at produksjonen overgikk konsumeringen. Til tross for forskjellige filosofier, kunne de to idealene eksistere parallelt, ettersom interaksjonen mellom de var begrenset. Den «Heltmodige Håndverkeren» tilhørte urbane steder, mens den «Dannede Patriarken» styrte de landlige områdene. Begge maskuliniteter ville i løpet av 1930-tallet imidlertid bukke under for introduksjonen av et tredje maskulinitetsideal; «Markedsmannen».

«Markedsmannen» sin identitet stammer fra hans suksess på det kapitalistiske markedet, ettersom han akkumulerte rikdom, makt, og status. Han er entreprenøren, forretningsmannen og den fraværende familiefaren. Han vier sin tid til arbeidet, der han er en del av et homososialt miljø og en mannsdominert verden der han setter seg selv i opposisjon mot andre menn (Kimmel, 1994, s. 123). Denne homososiale konkurransen og ekskluderingen av femininitet og andre maskuliniteter kan sees i sammenheng med R.W Connell sin teori om hegemonisk maskulinitet. Kimmel forklarer selv denne ekskluderingen slik:

Marketplace Manhood was a manhood that required proof, and that required the acquisition of tangible goods as evidence of success. It reconstituted itself by the exclusion of “others” – women, nonwhite men, non-native-born men, homosexual men – and by terrified flight into a pristine mythic homosocial Eden where men could, at last, be real men among other men. The story of the ways in which Marketplace Man becomes American Everyman is a tragic tale, a tale of striving to live up to impossible ideals of success leading to chronic terrors of emasculation, emotional emptiness, and a gendered rage that leave a wide swath of destruction in its wake. (Kimmel, 1994, s. 124).

Dette forklarer, ifølge Kimmel, delvis hvordan enkeltmenn ikke alltid føler at de besitter noen større makt enn kvinner. Han sier at reglene og rammene for maskulinitet er så snevre at bare en liten fraksjon av menn vil kunne tro at de har høyere status enn andre (Kimmel, 1994, s. 150).

Disse mennene er de som tar størst avstand fra det feminine, i tillegg til å være de mest dristige og aggressive. Kimmel sier at samfunnet har redusert makten til majoriteten av amerikanske menn ved å diskriminere menn på basis av sosiale kategorier som rase, klasse, etnisitet, alder og seksuelle preferanser (Kimmel, 1994, s. 150).

4.4 Byrå og refleksivitet

Andrea Waling, professor ved La Trobe University i Australia, sier at det fortsatt er et gjeldende faktum i dag at vi ikke vet hvordan å snakke om maskulinitet (Waling, 2019, s. 90). Hun hevder at mannsforskningen de siste tiårene har oversett feministiske perspektiv og konseptene om byrå og refleksivitet blant menn selv, og at maskulinitet derfor har blitt ansett som noe menn er ofre for, eller at de besitter et sett med maskulinitetskategorier og typologier. Waling sier her at mannsforskningen har neglisjert *om*, og *hvordan*, menn handler uavhengig og tar sine egne valg, og i hvilken grad de gjør selvrefleksjon rundt sine egne overbevisninger og praksiser.

Hun skriver at manns- og maskulinitetsstudier lenge har hevdet at de er sympatiske ovenfor feminisme, men at denne påstanden også har vært sterkt kritisert av feministiske forskere (Waling, 2019, s. 91). Hun sier blant annet at en mannsforskning som tar hensyn til feminismen i faget, må ha i bakhodet hvordan hegemoni involverer både samtykket til noen menn, og på en annen måte, samtykket til noen kvinner om å opprettholde patriarkalske mannsstrukturer (Waling, 2019, s. 92). Hun kritiserer her også hvordan den samme mannsforskningen aktivt har studert dynamikker og forhold mellom menn, men at deres interaksjoner med kvinner ofte har blitt oversett. Waling trekker samtidig frem statsviter Chris Beasley, som også har kritisert denne type forskning for å både være profeministisk på den ene siden, men samtidig at den har vært avhengig av essensialistiske kjønnede kategorier på den andre, spesielt i studiet av vold (Waling, 2019, s. 92).

Denne kritikken ønsker jeg å ta stilling til videre i min studie, ved å i MANNSpodden se nærmere på akkurat hvordan menn selv reflekterer rundt hvordan de posisjonerer seg og sin egen maskulinitet, samt at jeg vil se nærmere på hvordan de reflekterer rundt sine egne interaksjoner med kvinner.

4.5 Supplering av teorier

I tillegg til de overordnede teoriene nå beskrevet, vil jeg også anvende et mindre knippe teoretiske perspektiver for å forstå og drøfte deler av meningsinnholdet i MANNSpodden. Blant annet vil jeg trekke frem Pierre Bourdieu sine perspektiver om symbolsk kapital i kapitlet mitt om Kristen Dating. Kort oppsummert går teorien til Bourdieu ut på at han hevder at kvinner har funksjon som sosial kapital for menn, som styrker deres følelse av maskulinitet. I delkapitlet om Feminisme og Likestilling har jeg brukt Helena Radke sin forskning på sosial dominanst teori og kvinners frivillige underkastelse i familiehierarkier. I denne teorien påstår Radke at denne frivillige underkastelse for mannlige autoriteter skjer fordi underordningen også har sine fordeler for kvinnene selv. Begge disse teoriene vil forklares nærmere i de aktuelle kapitlene.

4.6 Applisering av teorier

Trine Anker skriver at gode analyser krever teori i tillegg til det empiriske materialet, og at teorien har ulike funksjoner (Anker, 2020, s. 44). Teorier er ikke virkeligheten, men snarere abstrakte forenklinger av virkeligheten, og at vitenskapelige teorier sier noe generelt om enten forklarer eller øker forståelsen av et fenomen (Thomassen, 2006, s. 33 og 47). Et godt teorigrunnlag kan derfor hjelpe forskeren med å utarbeide forskningsspørsmål og drøfting i analysedelen (Anker, 2020, s. 45). En vitenskapeteoretisk posisjon gir et rammeverk for hvordan virkeligheten forstås (ontologi), og hvordan vi vitenskapelig sett skal få tilgang til denne (epistemologi) (Anker, 2020, s. 47). Mitt teoretiske rammeverk inneholder forskjellige teorier og perspektiver. Et av fellestrekkene med disse teoriene er hvordan kjønn ikke betraktes som noe statisk og stabilt. Teoriene avkrefter at kjønn er noe rent biologisk, og at kjønn derfor ikke alene kan tolkes ut ifra anatomiske og biologiske karakteristikk. Maskulinitet er i stedet noe som er historisk og kontekstualisert betinget. I tillegg så sier også disse teoriene at det eksisterer flere maskuliniteter parallelt, og at disse står i et hierarkisk forhold til hverandre. Til slutt er denne maskuliniteten performativ i den forstand der det er den sosial kategori som fremføres i det dagligdage. Det teoretiske rammeverket kort sammenfattet vil derfor i sin helhet konkludere med at maskulinitet er historisk betinget, det finnes flere typer maskulinitet som menn kan orientere seg mot, og at maskulinitet er noe som *gjøres* framfor noe man *er*, og dermed

konstrueres av menn selv. Som hensikt videre har jeg å bruke dette teoretiske rammeverket for å analysere det meningsinnhold som artikuleres i de 9 første episodene av sesong 1 i MANNSpodden. Et teoretisk rammeverk kan brukes for å *forklare*, *forstå* og *fortelle*. Anker sier at i en strengt positivistisk forklaringsmodell så oppfattes virkeligheten som en objektiv eksistens utenfor forskerens blikk, og at ved hjelp av vitenskapelige metoder så kan forskeren gripe og forklare denne virkeligheten og finne lovmessigheter (Anker, 2020, s 48). De moderne humanistiske fagene legger også vekt på å forstå den menneskelige verden, menneskelige ytringer, produkter, endringer og handlinger (Thomassen, 2006, s, 157). Anker legger til at forståelsen av den menneskelige verden går gjennom å fortolke den (Anker, 2020, s. 50). Til slutt kan virkeligheten igjen oppfattes som språklig formidlet, ved at den konstrueres gjennom språk og handling (Anker, 2020, s, 52). Virkeligheten er avhengig av hvordan vi tenker om den, og hvordan vi forteller om den. Fremgangsmåten her, sammen med diskursanalyse, vil være å se om blant annet konseptet om performativt kjønn og hybridmaskulinitet, de underordnede teoriene, kan belyse de utsagn, argumenter og temaer som fremkommer underveis i diskursen.

Kapittel 5: Metodisk fremgangsmåte; Kritisk diskursanalyse

I dette kapittelet vil jeg gjøre rede for de metodiske valgene og vurderingene jeg har gjort. Først vil jeg ta for meg den vitenskapsteoretiske forankringen, og beskrive metodevalget som er kritisk diskursanalyse. Videre vil jeg beskrive prosessen i større detalj om hvordan jeg samlet inn materialet og dataene mine, og da også hvordan jeg gikk frem for å transkribere episodene i MANNSpodden, samt hvilke vurderinger som ble gjort underveis. Avslutningsvis vil jeg presentere etiske overveielser.

5.1 Kritisk diskursanalyse

I denne studien har jeg som hensikt å se nærmere på hvilke maskuliniteter som konstrueres gjennom samtaler mellom programledere og deltakere i podcasten MANNSpodden. For å utforske forskningsspørsmålet og hvilke maskuliniteter som forhandles frem har jeg besluttet å gjøre en kritisk diskursanalyse av transkripsjonene av disse episodene, dette fordi denne utvalgte metoden vil gjennom diskursanalysens verktøy fange opp det meningsinnholdet som fremsettes i løpet av diskursen. Språkvitenskap kan også ha en politisk slagside, og en av tradisjonene der dette kommer tydeligst frem er i kritisk diskursanalyse (Grue, 2011, s. 112). Blant de mange områdene som kan være av interesse for kritisk diskursanalyse er seksualitet, kjønn og klasse. Det disse kategoriene har til felles med andre som etnisitet og politisk ideologi, er at de også er viktige faktorer i samfunnsdebatten, og at de er kategorier der språk og språkbruk er viktige (Grue, 2011, s. 114). Grue skriver at det er viktig hvordan vi snakker og skriver om etniske grupper, om homofile, om kjønn og om venstre- og høyresiden, da ikke bare hvorvidt vi oppfatter gruppene på en positiv eller negativ måte, men også hvilke gruppeinndelinger vi overhodet synes er relevant å foreta (Grue, 2011, s.114). All tekst- og meningsskapning som foregår innenfor ulike sammenhenger i samfunnet vårt, virker igjen inn på hvordan vi tenker, forstår og oppfatter ulike fenomener i verden (Hitching og Veum, 2011, s. 11). Diskursanalysen handler derfor om å studere menneskeskapte tekster, handlinger og tegn, og hvordan disse er sosialt konstituert gjennom vaner og konvensjoner som er så etablert at de oppfattes som «naturlige».

I min studie anser jeg MANNSpodden som et medium som forsøker å artikulere en bestemt kjønnsforståelse gjennom sin retorikk.

En diskurs, ifølge statsviter Iver B. Neumann, er et system for frembringelse av et sett utsagn og praksiser som, ved å innskrive seg i institusjoner og fremstå som mer eller mindre normale, er virkelighetskonstituerende for sine bærere, og har en viss grad av regularitet i et sett sosiale relasjoner (Neumann, 2001, s. 177). Språket forstås av den grunn ikke som et nøytralt medium, men som et verktøy som kan formidle bestemte perspektiv på verden og presentere denne logikken som sann for sitt publikum. I lingvistikken viser begrepet til strukturer som er større enn setningen og som ikke kan behandles innenfor rammene for grammatikkens regler. Neumann skriver at diskursanalyse blant annet dreier seg om å studere mening, og at mening studeres der den oppstår, nemlig i språket selv. Språket anses ikke som et uproblematisk system av begreper som refererer til ting og fenomener, men som et sosialt system som følger sin egen logikk (Neumann, 2001, s. 18). Når en diskurs kan konstruere egne virkeligheter, følger det at språket besitter en viss makt. Mange forskere innen blant annet kritisk diskursanalyse er opptatt av å særlig spore forbindelsen mellom valg av ord, grammatiske former og retoriske strukturer for bruk og misbruk av makt, med det utgangspunkt at språkbruk kan opprettholde, styrke eller svekke maktbærende relasjoner (Grue, 2019). Neumann knytter denne opprettholdelsen av makt til en tilstand av hegemoni, som et resultat av at en representasjon av virkelighet institusjonaliseres og forholder seg så utfordret at den fremstår som naturlig (Neumann, 2001, s. 178).

Professor i språkvitenskap, Norman Fairclough, har vært med på å grunnlegge kritisk diskursanalyse innenfor sociolingvistikken, og har blant annet skrevet om funksjonen til diskursiv praksis i boken *Discourse and Social Change* (1992), Ifølge Fairclough er språket med på å reproducere samfunnet slik vi kjenner det gjennom sosiale identiteter, sosiale relasjoner og dynamikker og systemer for kunnskap og tro (Fairclough, 1992, s. 65). Fairclough og Neumann deler dermed oppfatningen om diskurs som et maktmiddel som er med på å regulere samfunnet og fordelingen av makten. Diskurs, som en politisk praksis, etablerer, opprettholder og endrer

maktrelasjoner, og som ideologisk praksis former, naturaliserer, opprettholder og endrer betydningen av verden fra forskjellige posisjoner i maktforhold (Fairlough, 1992, s. 67).

5.2 Diskursanalytisk fremgangsmåte

Det tverrfaglige og lite homogene preget som kjennetegner diskursanalytiske tilnærminger gir forskeren tilgang til et bredt spekter av muligheter, samtidig som disse valgmulighetene og mangel på helhet på den andre siden kan oppleves som et felt utfordrende å orientere seg i (Hitching og Veum, 2011, s. 13). Det finnes ingen spesifikk steg-for-steg mal på hvordan å utføre en diskursanalyse. I hovedsak handler det om å utarbeide en metodisk fremgangsmåte som passer til forskningsspørsmålet og formålet med studien. Datamaterialet i studien er hentet fra én sosial sammenheng og ett spesifikt tidspunkt, som gjør studien til en synkron studie (Hitching og Veum, 2011, s. 16). Dette vil si at materialet er hentet fra en og samme tidsepoke. I denne studien forholder jeg meg til 8 episoder av MANNSpodden, som ikke har blitt analysert individuelt eller kronologisk. I stedet vil analysen foregå som en punktviss gjennomgåelse av de ideologier, formuleringer, begreper som fremsettes i disse episodene av både deltakerne og programlederne selv, og da hvordan de forstås og anvendes av disse. For å behandle store mengder data og kategorisere det så presist som mulig, så har jeg som spesifikk fremgangsmåte transkribert nevnte episoder, i tillegg til at transkribering av intervjuer fra muntlig til skriftlig form gjør de bedre egne for analyse.

Transkriberingsmaterialet består i sin helhet av 50 sider. Episodene ble transkribert fortløpende etterhvert som de ble lagt ut med et mellomrom på 2 uker for hver enkelt episode. Jeg var opptatt av å transkribere ordrett og så presist som mulig, men da med visse unntak som var bevisste fra min side. Mitt formål med transkriberingen var å fange de formuleringer som var relevant for å få frem meningsinnholdet, og derfor unnlot jeg å transkribere responser som «mhm», «aha», «ikke sant», «akkurat» og lignende. Jeg opplevde underveis at mange av deltakerne i podcasten tok pauser, eller brukte lenger tid på å formulere seg slik de ønsket, og disse ble notert ned der jeg følte at det hadde en påvirkning på hvordan innholdet kunne tolkes og forstås. De samme vurderingene gjorde jeg når det kom til latter, nølinger og generelt stemninger som avgjorde om andre deltakere for eksempel stilte seg bak de utsagn som ble fremsatt. I tilfeller der

programlederne og deltakerne hadde andre dialekter enn standard østnorsk, overførte jeg den muntlige talen til bokmål. Det ble underveis i episodene referert til spesifikke personer, for eksempel mannlige forbilder innad i de lokale studentmenighetene. Disse navnene ble ikke sensurert, da fordi informasjonen som ble delt ikke ble ansett som sensitiv.

I datainnsamlingen har jeg lyttet til, transkribert og kategorisert samtlige episoder, som har vært utgangspunktet for analysen. Det overordnede temaet i MANNSpodden er maskulinitet, men er også fulgt av flere mindre temaer knyttet til dette. Mens jeg transkriberte var det flere gjennomgående temaer som gjorde seg tydelige, blant annet definisjonsspørsmål knyttet til manndom og maskulinitet, kjønnskomplementarisme, mannsforbilder og idealer, samt datingkultur i studentmenigheter. Fremgangsmåten var deretter å kategorisere tekstene under temaer, for å få en mer helhetlig oversikt over hvilke begreper, argumenter og formuleringer som ble brukt for å diskutere disse temaene. Av denne kategoriseringen utgikk det overordnede overskrifter, som har blitt brukt for å sortere analysekapitlene i oppgaven. Deretter gikk jeg direkte inn i tekstene for å trekke ut spesifikke utsagn, formuleringer, begreper og lignende for å analysere programlederne og deltakernes bruk, definisjon og forståelse av disse. Eksempelvis vil «testosteron» for mange kun referere til et hormon som primært produseres i biologisk mannlige kropp, men også i en mindre grad hos kvinner, men i MANNSpodden får dette stoffet direkte konsekvenser for alt fra menns adferd, heltomot og valg av studier.

5.3 Etiske refleksjoner

I de fleste forskningsprosjekter vil det være nødvendig å gjøre refleksjoner rundt potensielle etiske dilemmaer. Forskning gjort via internett er en forholdsmessig ny metode, som følger med mer spesifikke etiske spørsmål knyttet til denne formen for datainnsamling. En av utfordringene ved å bruke internett kan være å skulle skille mellom privat og offentlig sfære når alt fremstår så tilgjengelig. Transkripsjon av taler som allerede er publisert, i dette tilfellet på en så offentlig plattform som Youtube, kan sees på som en relativt usjenerende fremgangsmåte, men det er også visse spørsmål som bør reflekteres rundt før man samler data. I min studie har jeg forholdt meg til Larry Pace og Mary Livingston sine fire holdepunkter knyttet til forskningsetikk presentert i

Protecting Human Subjects in Internet Research (2005), som sier at forskning på elektronisk kommunikasjon kun burde anses som forsvarlig og gjennomførbart om:

- informasjonen er offentlig arkivert og tilgjengelig.
- passord ikke kreves for å oppnå denne tilgangen.
- materialet er ikke av sensitiv karakter.
- ingen sider forbyr bruken av dette materialet.

Jeg vil adressere disse holdepunktene punktvis. For det første er materialet brukt i denne studien både offentlig og tilgjengelig, og passord har ikke vært nødvendig for å se dette materialet. En hovedregel er at jo strengere adgangsbegrensning er, jo større aktsomhet bør forskeren utvise (NESH, 2018, s. 10). Intervjuene er publisert og arkivert på plattformen og strømmetjenesten Spotify gjennom MANNSpodden sin egen kanal, hvor enhver som ønsker å lytte til disse episodene har tilgang til det. Om materialet er sensitivt kan til tider være vanskeligere å avgjøre, ettersom begrepet sensitivt er diffust nok og ikke ensbetydende i seg selv. Enkelte av deltakerne tyr eksempelvis til personlige historier og erfaringer underveis, og om dette innholdet burde anses som av sensitiv natur kan selvsagt drøftes. Mitt argument vil likevel være at podcasten er offentliggjort med hensikt om at den skal nå ut til folk og lyttes til, og at både programlederne og deltakerne deltar i en offentlig debatt om kjønn og maskulinitet. Disse etiske problemstillingene vil bli drøftet ytterligere nedenfor, da sett i NESH (Den internasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora) sine forskningsetiske retningslinjer og veiledning for internettforskning.

Ifølge NESH (Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora) har både forskere selv og forskningsinstitusjoner et ansvar for å sikre faglig frihet og forskningens uavhengighet, spesielt når temaet er kontroversielt eller når strategiske eller kommersielle hensyn legger press eller føringer på forskningen (NESH, 2016, s. 10). Dette tilsier blant annet at man derfor ikke kan holde tilbake eller selektivt rapportere resultater og konklusjoner. Et annet hensyn å ta underveis i forskning er det menneskeverd, personvern og informasjonsansvaret. For det første skal forskeren arbeide ut ifra en grunnleggende respekt for menneskeverdet, og forskningen skal derfor verne om personlig integritet, sikre frihet og selvbestemmelse, respektere

privatliv og familieliv, samt beskytte mot skade og rimelige belastninger (NESH, 2016, s. 13). Forskeren skal også respektere forskningsdeltakerens autonomi, integritet, frihet og medbestemmelse (NESH, 2016, s. 13). Underveis i forskning på mennesker har forskeren også et ansvar for å gi forskningsdeltakere tilstrekkelig informasjon på en nøytral måte om forskningsfeltet, forskningens formål, hvem som har finansiert prosjektet, hvem som får tilgang til informasjonen, hvordan resultatene er tenkt brukt, og om følgende av å delta i forskningsprosjektet (NESH, 2016, s. 13). Likevel finnes det unntak, og forskning på og via nettet står i en særstilling, og NESH har derfor utarbeidet egne retningslinjer for internettforskning. I tillegg til internettforskning er offentlige personer, som på grunn av sin status som offentlig person må regne med at de offentlige sidene ved det de gjør kan bli gjenstand for forskning (NESH, 2016, s. 14). Fritt og informert samtykke er hovedregelen, men unntak kan være aktuelt i situasjoner der forskningen ikke innebærer direkte kontakt med deltakerne, der opplysningene som behandles er lite sensitive, og der forskningen samtidig har en nytteverdi som klart overstiger ulempene som kan påføres deltakerne (NESH, 2016, s. 16). Det er en vesentlig forskjell om forskeren bare innhenter informasjon eller om forskeren aktivt deltar i menings- og informasjonsutvekslingen (NESH, 2018, s. 15). I studien av MANNSpodden så har jeg personlig ikke vært i kontakt med hverken programlederne eller deltakerne i podcasten på noe tidspunkt, og alle utsagn er fremsatt uten min innblanding.

Skillet mellom offentlig og privat kan dog være vanskelig å trekke ved internettforskning, men et hovedprinsipp i disse etiske drøftingene er at ikke all informasjon som ligger åpent tilgjengelig på nettet nødvendigvis er offentlig, og dermed kan gjøres til gjenstand for forskning uten at informasjon og/eller samtykke er gitt (NESH, 2018, s. 9). Ifølge NESH er det her viktig å skille mellom *ytringens offentlighet* og *informasjonens sensitivitet* (NESH, 2018, s. 9). Dette vil si at ytringer kan være fremsatt *privat* eller *offentlig*, og at innholdet kan være *personlig* eller generelt (NESH, 2018, s. 10). For å drøfte materialets private eller offentlige natur bruker NESH begrepet om *forventet offentlighet*, som relateres til forskning der det er uklart om informantene forstår og forventer at deres handlinger og ytringer faktisk er offentlige, og at denne informasjonen kan bli benyttet til andre formål enn de opprinnelig hadde tenkt (NESH, 2018, s. 10). Informantene, som i denne konteksten er programlederne og deltakerne i MANNSpodden, har frivillig deltatt på et intervju, vel vitende om at intervjuet vil publiseres på strømmetjenester, og av den grunn være

offentlig for allmennheten. En annen problemstilling hadde for eksempel vært om deltakerne hadde blitt intervjuet i forbifarten på åpen gate, uten å helt vite hva de deltok på. En planlagt podcast med avtalte intervjuer med et forhåndsbestemt tema vitner derimot om at deltakerne selv har vært klar over sin egen rolle og hvordan deres utsagn har blitt offentliggjort. Dette betyr likevel ikke at de nødvendigvis er klar over at disse utsagnene kan bli benyttet i forskning. Dette er en faktor jeg har måttet være bevisst på underveis i forskningen. NESH understreker at selv om noe fremstår som offentlig, kan forskeren like fullt være forskningsetisk forpliktet til å informere om eller be om samtykke til forskningen.

Egentlig sier NESH at opplysninger om identifiserbare enkeltpersoner skal lagres forsvarlig, og at disse opplysningene skal ikke lagres lenger enn det som er nødvendig for å gjennomføre formålet med behandlingen (NESH, 2016, s. 18). Podcasten er offentlig og tilgjengelig for alle, inkludert fulle navn ettersom både programlederne og deltakerne de beskriver seg selv innledningsvis, men jeg har likevel valgt å presentere deltakerne, sett bort ifra Dag Furuholmen, uten etternavn. Programlederne har blitt presentert ved fullt navn, ettersom jeg i større grad regner de som offentlige personer. Einar Helgaas har i tillegg til podcasten også offentliggjort seg selv gjennom en musikkariere. Dag Furuholmen regnes i likhet med disse som en offentlig person på bakgrunn av sin forfatterkarriere. Deltakerne fra studentmenighetene har jeg imidlertid valgt å presentere med kun fornavn, det til tross for at de har valgt å presentere seg selv i podcasten. Denne beslutningen har jeg tatt fordi etternavnene deres ikke har noen betydning for det meningsinnhold som kommer frem i diskursen, eller hvordan dette har blitt tolket og analysert. På denne måten har deltakerne sine utsagn i en større grad blitt anonymisert i min oppgave, sammenlignet med podcasten selv. Det er også slik at selv om enkelte gir fra seg personlig og sensitiv informasjon i for eksempel nettfora som er åpne, er de ikke nødvendigvis innforstått med at disse ytringene kan deles eller forskes på (NESH, 2018, s. 16).

Jeg vil også trekke frem et punkt for etisk drøfting som jeg finner spesielt viktig for studien min spesifikt, nemlig forskerens ansvar for å vise respekt for verdier og holdninger hos forskningsdeltakere, ikke minst når disse avviker fra det som er mest vanlig i storsamfunnet (NESH, 2016, s. 21). Som nevnt vil ikke en kritisk diskursanalyse kunne gjennomføres fra et rent objektivt perspektiv, men i analysen har jeg fortsatt vektlagt å forholde meg til programlederne

og deltakernes utsagn på en objektiv måte når de har blitt analysert. Dette vil si at jeg i den grad det er mulig, har forsøkt å forholde meg nøytral og åpen rundt hvordan disse utsagnene kan tolkes. En del av denne objektive tilnæringsmåten har vært å gå inn i prosjektet uten en konkret hypotese eller forventning om spesifikke resultater. I stedet har jeg underveis benyttet teorier som verktøy for å forstå meningsinnholdet i diskursen og for å belyse temaer. I relasjon til dette punktet vil jeg samtidig referere til NESH sitt punkt om deltakelse i samfunnsdebatten, der de sier at når forskeren deltar i samfunnsdebatten så innebærer det at de bruker vitenskapelig kompetanse som grunnlag for bidrag til offentlig meningsdannelse (NESH, 2016, s. 38). Studien min skriver seg inn som et bidrag i en offentlig debatt om maskulinitetsforståelse og religion, og det er derfor viktig man underveis ytrer seg saklig og presist slik at forskningen ikke kan tolkes tendensiøst og misbrukes i politiske, kulturelle, sosiale og økonomiske sammenhenger (NESH, 2016, s. 38). Av denne grunn har jeg i studien min vært bevisst på å formidle diskursens meningsinnhold så autentisk og korrekt som mulig, slik at det ikke har vært rom for misforståelser. Som en del av den kritiske diskursanalysens fremgangsmåte har tolkning av utsagn vært en sentral del av analysen, og jeg har her også vært gjennomgående oppmerksom på å være så presis i min videreformidling av materialet som mulig for å oppnå kravet om saklighet, begrunnelse og klarhet.

Jeg har nå gjort rede for hvilke punkter som jeg har drøftet knyttet til etiske problemstillinger. Etter å ha reflektert rundt NESH sine generelle retningslinjer, i tillegg til de spesifikt for internettforskning, kom jeg frem til at på grunn av podcastens offentlige natur og tilgjengelighet, så var ikke samtykke fra programlederne eller deltakerne nødvendig for å gjennomføre studien. Av samme grunn valgte jeg også å ikke sende informasjonsskriv til programlederne eller Tro & Medier. På grunn av deltakernes potensielle uvisshet om at intervjuene kan bli benyttet i forskning, har jeg valgt å anonymisere de ved å unnlate å opplyse om etternavnene deres. Programlederne sine fulle navn er ikke anonymisert fordi de ved flere ganger har vært ute i media for å promotere podcasten, som her har gjort de til offentlige personer i større grad enn deltakerne.

Kapittel 6: Analyse

Under følger en analyse av de første 9 episodene av første sesong av MANNSpodden.

Innledningsvis vil jeg se nærmere på hvordan Einar Helgaas og Andreas Skjelde har valgt å presentere podcasten. Her vil jeg se spesifikt på promoteringsbildet programlederne har publisert på strømmetjenestene hvor podcasten kan lyttes til. Deretter vil jeg gå videre til selve meningsinnholdet, som er fordelt over 4 analysekapitler. Her vil jeg diskutere hovedtemaene om deres forståelse av maskulinitet, komplementarisme, kristen dating, og til slutt forbilder og mannsidealene. Avslutningsvis vil jeg samle hovedfunnene i et siste kapittel, der jeg vil drøfte helhetsinntrykket og hvordan det teoretiske rammeverket presentert tidligere kan gi en bedre forståelse og innsikt i materialet.

6.1 Podcastens presentasjon av seg selv

Først vil jeg komme med noen bemerkninger angående hvordan Andreas Skjelde og Einar Helgaas velger å presentere podcasten. Det første jeg observerer her er hvordan programlederne selv fremstilles på promoteringsbildet til sin egen podcast; Kledd i sorte skinnjakker. Blikket rett inn i kamera, med det som kan virke som seriøse blikk, men med et hint av smil. Et landskap av fjell og hav i bakgrunnen omgir de to mennene. MANNSpodden er skrevet akkurat slik — med første delen av ordet i uthevede, sorte blokkbokstaver, mens *podden* har fått et mykere preg, i fargen hvit og kursiv som teksttype. Over dette, og i mindre skrift, blir meningsinnholdet i podcasten hintet til i én setning — *Jakten på Mannsidentitet*. Bruken av begrepet jakten skaper en stemning og insinuerer at mannsidentiteten er noe som skal oppspores og *fanges* underveis i episodene.

Det kan allerede her anes en viss forhandling av maskulinitet, og kontrastene speiler kanskje her et forhandlingsmønster som skal bli tydeligere videre i podcasten, nemlig hvordan det myke blandes med det harde. *Skal mannen være myk eller hard?* Spørsmålet er gjennomgående for MANNSpodden. Allerede i beskrivelsen på Spotify er det tydelig at maskulinitet i deres øyne

eksisterer på et slags spektrum, selv om dette ikke blir sagt eksplisitt. Einar og Andreas spør i denne beskrivelsen publikum - Skal mannen være løve eller pusekatt? De dyriske sammenligningene representerer ulike måter å uttrykke maskulinitet på. Løven her vil oversettes til en villere, sterkere, mer aggressiv form for maskulinitet (den harde), og pusekatten, dog i samme familie, oppfattes i langt større grad som tam, ufarlig og passiv (den myke). Vår tids menn lever i et krevende spenn, skriver Skjelde og Helgaas, som mener at maskulinitet før var noe mer opplagt fordi budskapet var at de primært skulle være snille. Ifølge programlederne har endringer og diffuse forventninger likevel ført til forvirring blant menn, som i dag er usikre på sin rolle knyttet til eget kjønn. Muligheten for å ta bevisste valg i sin praktisering av mansrollen kan ved første øyekast se ut til å bety en forståelse av kjønn som ligger nær Judith Butler sin teori om performativitet, der handlinger og sosial praksis, samt diskurs, er det som konstituerer kjønn. Denne kjønnsteorien bygger hovedsakelig på antakelsen om at kjønn er noe man *gjør* framfor noe man *er*. Denne tilsynelatende valgfriheten av praktiseringen av maskulinitet begrenses imidlertid. Med begrepet «*autentisk*» blir det også klart at det ikke bare skilles mellom ulike maskuliniteter, men at noen av disse maskulinitetene oppfattes som mer foretrukne. «*Invitér dine kamerater med på reisen mot autentisk mannsidentitet*», oppfordrer Einar og Andreas i beskrivelsen av podcasten på strømmetjenesten Spotify. Store Norske Leksikon definerer begrepet «autentisk» som noe som benyttes i dagligtale for å betegne noe som er ekte, opprinnelig, originalt eller som har egenart (Olseth, 2020). Det finnes altså et fasitsvar; en riktig måte å være mann på, og publikum skal ledes gjennom reisen for å avdekke hva dette fasitsvaret er, og hva en «autentisk» maskulinitet betyr. Hva dette svaret innebærer er det jeg nå skal se nærmere på i analysen. I første kapittel skal jeg redegjøre for og drøfte den nostalgiske tonen i hvordan de i MANNSpodden definerer «ekte» maskulinitet, og hvordan de reflekterer rundt sårbarhetens rolle i denne.

6.2 Maskuliniteten, nostalgien, sårbarheten og «ekte» menn

6.2.1 Nostalgien

MANNSpodden refererer til en prefeministisk tid der det var enklere å eksistere som mann. Einar sier blant annet at «.. tidligere var det enklere for en mann, det var litt klarere roller, og du kunne

kanskje være på en måte mandig mer sånn naturlig i fysiske yrker. Du hadde en autoritetsposisjon. Det var kanskje lettere å være trygg da enn nå,» (S1E3, 8:39). JP forteller under sitt intervju at denne utviklingen også rammer kvinner, og at de i likhet med menn også blir utsatt for valgets tyranni. Han sier at vi i dag har alle valg åpne for oss, og at det blir en byrde i seg selv. Likevel sier han seg enig i at menn hadde det lettere før, både på grunn av tydeligere rammer og at man som gutter og menn i større grad fulgte i fotsporene til sin egen far (S1E3, 9:20). «Når dette blir tatt bort så tror jeg at man må orientere seg mer som en ung mann i Norge i dag. Hvem er det vi skal være som menn?» (S1E3, 9:40) spør JP. At mannsrollen er i krise, er blitt en slags offisiell sannhet, skriver Kjerstin Gjengedal i artikkelen «Den hvite hetero — en truet rase?» Påstandene fra Kjerstin følger deretter: Menn sliter med å skape sin egen identitet, det er ingen som har bruk for dem, kvinnene tar seg til rette på mannens tradisjonelle domene, og når kontrollen glipper, må mannen ta ut frustrasjonen i form av vold og rusmidler. Det hevdes her at endringer i mønstre knyttet til arbeid og familie som har økt presset på menn som føler stress og usikkerhet knyttet til forskyvninger i kjønnsroller. Endringer blir derfor en krise. I samme artikkel intervjues maskulinitetsforsker Fredrik Langeland, som selv har forsket på hegemoniske uttrykk for maskulinitet i Norge over lenger tid, blant annet i representasjoner innenfor media. Han forteller at denne krisen likevel ikke er noe nytt, og at det skjer hver gang samfunnet opplever perioder med endring (gjengitt i Gjengedal, 2008, s. 4). Eksempelvis var mannen i krise også på 1890-tallet, da på grunn av fremveksten en feminismebeølge som truet den daværende tradisjonelle mannsrollen. Langeland sier at idretten den gangen ble redningen for mange menn, som da ble et frirom og en arena hvor menn kunne få være menn og ta tilbake den maskuliniteten de har blitt fratatt (gjengitt i Gjengedal, 2008, s. 4). Han mener at endringene har fått en annen form, og at i dag så er det først og fremst urbanisering, og en stadig mindre fysisk utfordrende livsstil som representerer en vedvarende trussel mot mannligheten. Dag Furuholmen forteller i sitt intervju om hvordan mannsrollen har endret seg over tid:

Da jeg vokste opp så var det jo sånn at det var etterkrigstiden. Da hadde vi landsbyggerne, ikke sant? De hadde vist mot under krigen. De hadde kjempet mot overmakten. De hadde ofret seg for landet sitt, for familien sin, for vennene sine. De hadde vist ansvar. De hadde liksom gått på tross av liksom skringende forhold etter krigen, og det der med å bygge opp landet igjen, bygge opp Finnmark som var brent. Noen av de bodde i huler, ikke sant. Hele den derre greia der, den der funksjonen som menn har, av å gå over neste topp for å finne mat. Det var liksom kriger, og

jegere, opprinnelig. Så der å liksom tåle mye, det å liksom vise heltemot, på en måte, det tror jeg er noe som er veldig dessverre nedtonet. Det er også litt farlig da, for at heltemot vet du, det er lett å la seg manipulere (S1E7, 56:48).

Det er med andre ord ingen kriger å kjempe, menn er ikke alene om forsørgerrollen for familien, og har av den grunn også mistet noe av sin plass utenfor hjemmet, som tidligere var en arena forbeholdt menn. Langeland mener at maskuliniteten må ses i lys av de massive omveltningene vi har hatt i kjønns- og seksualitetsnormer i etterkrigstidens vestlige samfunn. Disse normene, relasjonene og maktforholde har blant annet blitt endret av homokamp og kvinnekamp. En reaksjonær revitalisering av maskuliniteten er ikke forbeholdt kristne menn slik som i konteksten av denne studien, men en generell utbredt reaksjon på denne samfunnsutviklingen, og MANNSpodden er ikke alene om å mene at den norske heteroseksuelle mannen har blitt marginalisert. Selvhjelpsbøker rettet spesifikt mot menn blir stadig publisert, mannsguider som Jordan Peterson får stadig et større publikum, egne TV-kanaler spesifikt rettet mot menn som Max, og tidligere programmer som Manshow tyder alle på et behov for å sette mannen i fokus. Flere kritikere har poengtert at romaner skrevet av norske mannlige forfattere på midten av 2000-tallet fremstiller menn som blir «marginalisert», «frarøvet mannligheten» og «ydmyket» (Langeland, 2011, s. 285). Menn får ikke lenger være det de en gang var, og Einar sier at man derfor må finne nye kamper å utkjempe nå som omgivelsene har endret seg:

Men dette med heltemot, må vi pusse litt støv av det og prøve å finne litt nye former på det, siden det er mindre av krig og mindre av å lete over neste topp etter mat. Altså, vi må kanskje jobbe litt med å finne nye måter (S1E7, 60:19).

Maskuliniteten, slik den beskrives her, kobles til noe som gjøres aktivt utenfor hjemmet, enten som det er å jakte og sanke mat, den økonomiske forsørgerrollen i arbeidslivet, eller som forsvarer av fedrelandet som krigssoldat. Rollene menn har spilt gjennom historien har variert, men ofte har disse rollene eksisterer utenfor husets fire vegger, og hvor essensielle de er for overlevelsen til familien. Langeland sier at nostalgien er «transideologisk» i den forstand at den i prinsippet kan benyttes av svært ulike politiske og ideologiske retninger. Den er imidlertid i mange tilfeller blitt beskyldt for å være særlig (kjønns)konservativ fordi den ofte idylliserer samfunn med patriarkalske strukturer. (Langeland, 2011, s. 288.) Mannsforsker og sosiolog,

Michael Kimmel, sier også at denne «mannskrisen» knyttet til maskulinitet i dag er et faktum, og at menn i økende grad må forholde seg til begrensninger i tradisjonelle maskulinitetskonsepter, og at de forsøker å komme forbi disse statiske rollene og forestillingene som legger disse begrensningene for hvordan de kan uttrykke intimitet og sårbarhet, hvordan de skal bli mer viet og kjærlige fedre, mer sensitive elskere, og mer medfølende venner ovenfor både kvinner og andre menn. Han skriver at for å observere en maskulinitetskrise så er det 3 relaterte spørsmål man er nødt til å stille seg: hvordan blir «maskulinitet» definert? Hva er dens konstituerende elementer? Hvordan vet vi dette, og hvilke bevis kan bli undersøkt for å tyde normative (Kimmel, 2011, s 88). Kimmel sier at slike maskulinitetskriser forekommer som følge av strukturelle endringer igjen fører til endringer i institusjoner i det privat anliggende, som ekteskap, seksualitet og familien, og dermed også muligheten for kjønnsidentitet (Kimmel, 2011, s. 91). Maskulinitetskriser skjer når strukturelle krefter transformerer dynamikker innad i familien og det personlige, som fører til at noen kvinner kan reorganisere hvordan kjønnsrelasjoner forstås og fungerer. Med større mulighet for kvinner til å kunne definere sitt eget kjønn, vil det derfor ha ettervirkninger for menn også.

6.2.2 MANNSpoddens forståelse av «maskulinitet»

Hvordan programlederne og gjestene definerer maskulinitet varierer. Einar har fra starten en biologisk tilnærming, og legger vekt på testosteron som et definerende mannlig hormon. Det biologiske aspektet ved definisjonen av maskulinitet vil drøftes senere i analysen. De mannlige gjestene fra studentmenighetene i Bergen har varierende oppfatninger av hva som legges i begrepet «maskulinitet», men et gjennomgående begrep er passivitet, som omtales som karakteriserer en type mann de alle tar avstand fra. Passiviteten strider imot alt det vil si å være mann, og en passiv innstilling får ifølge deltakerne mer alvorlige følger, spesielt innen datingkultur. «Maskulinitet for meg det er litt sånn energibombemenn, som på en måte kjører på og ikke er redd for å drite seg ut og ta litt ansvar. Litt sånn derre spisse albuer, litt sånn aggressive da,» forteller Benjamin (S1E3, 32:40). Problemet sier han, blir likevel at menn derfor kan bli sett på som «klovn». «Du har jo gutter og jenter. Hva er maskulinitet? Det er jo på en måte alt som ikke er jentete, det kan man jo på en måte si. Men samtidig så fins det jo nyanser der og. Det går jo an å like det samme som jenter selv om du ikke er jente,» fortsetter han, ved et spørsmål om å

definere hans forståelse av maskulinitet (S1E3, 28:28). Han forteller deretter hvordan han eksempelvis er fan av musikalen *Camp Rock* (2006), som han forstår som en film først og fremst rettet mot et kvinnelig publikum. Videre forteller han:

Det jeg kanskje har lært litt hjemmefra og gjort mine tanker rundt er kanskje å våge å stille seg sårbar og våge å vise at man ikke er perfekt hele tiden, men at det på en måte er litt en del av å være menneske, å være åpen om at nå suger livet og når det er kjipt. Og jeg tror kanskje det er en ting som blir møtt litt med, liksom i 2020 da, at enten så er det veldig at menn skal være veldig sånn der skal fikse alt selv og gutter snakker ikke om følelser og vi skal gå på Handelshøyskolen og bli økonomer og bli styrtrike. Men så er det litt det her med, ja det er liksom ikke det som utgjør en mann i mine øyne. Maskulinitet for min del er kanskje det å tørre å stille seg sårbar, ikke bare for en annen, men for noen andre sin skyld. At du tar støytten for noen (S1E3, 29:40).

Thea, en av de kvinnelige deltakerne fra studentmenighetene, definerer maskulinitet som det «[...] å være trofast. Det å være stabil. Det å være stødig, sterk. En som tar initiativ. En som beskytter. Som forsørger,» (S1E2, 17:44). Celine forteller at det å ta ansvar blir sett på som maskulint: «Å ta det ansvaret som kreves i enkelte situasjoner, men også i sitt eget liv. Det å ta ansvar for økonomi og forskjellige aspekter ved livet,» (S1E2, 18:56). Hun påpeker imidlertid at denne tankegangen om menn som ansvarlige for økonomi ikke nødvendigvis er noe hun mener, men at det også kan være en fordom hun har liggende. Ylva forteller at jenter ofte blir prakket på tanken om at maskulinitet er at menn er større og høyere enn jenter, og med mer muskler, og det maskuline er å fikse på biler, men at dette bygger på stereotyper som ikke stemmer: «[...] det jeg tenker på som maskulint er det å ta initiativ og være stabil. Det er det jeg føler jenter mener når de sier at de vil ha en maskulinitet så er det den stabiliteten de mener,» (S1E2, 18:11). Det er her interessant å se hvordan visse kvaliteter, verdier og egenskaper, som i utgangspunktet kan sees på kjønnsnøytrale og beskrivende for mennesker generelt, i denne konteksten i stedet blir kjønnnet som følge av konteksten de oppstår i.

JP beskriver det som litt vanskeligere å skulle definere et slikt begrep:

Jeg må prøve å tenke litt høyt på det liksom, hvem som skal på en måte være premissleverandøren på det begrepet, og så kan man lett tenke at siden vi er i dette intime partnerskapet med kvinner, at

det kanskje de som skal informere våre tanker om hva en mann skal være. Og da ser jo man at det ofte spriker litt, sant? At det blir snakk om den der uberseksuelle mannen, som er veldig sånn androgyn, og har både det feminine og maskuline. Han liker John Mayer og han liker å mekke bil. (S1E3, 30:20).

Samtidig stiller han seg kritisk til at menn alene skal definere begrepet: «Jeg er ikke sikker da, men da tenker jeg kanskje at det har en fare for å bli litt sånn, hva skal jeg si, ubermaskulint.» (S1E3, 31:06). Han beskriver her det han etterpå kaller en machokultur. Samtlige av de mannlige deltakerne fra studentmenighetene beskriver maskuliniteten som noe som kan både brukes og utnyttes. JP refererer til forfatter og pastor, Matt Chandler, og det han kaller for «A Beautiful Design»:

Og da snakker han om at det er to synder menn gjør som er på en måte formen da, og det er det at de har et slags mandat, det er ikke alle som er enig i den retorikken, men det kan utnyttes, også kan man være passiv i forhold til det, og det er liksom syndene som karakteriserer den moderne mannen da. Så da vil jeg på en måte flippe den, og si at det må i alle fall være en ledetråd til hva maskulinitet er, i hvert fall i en sånn *ideal sense*, at man ikke er passiv ovenfor hvem man er og hvem man er som mann, som fortsatt er litt udefinert per nå, og så må man heller ikke utnytte det da, for det er da også en sånn giftig maskulinitet som kommer fram på andre siden av det (S1E3, 31:31).

Tom Åge beskriver et lignende dilemma, der den aggressive siden ved gutter og menn kan brukes til godt og ondt: «[...] for hvis man klarer å bruke dette her på riktig måte, på denne aggressiviteten, så kan man forandre verden,» (S1E3, 32:40). Han forteller videre at om man bruker denne aggressiviteten på en positiv måte, så vil man kunne skape gode ting rund seg: «Så det er litt sånn maskulinitet for meg, det er folk som det er litt trøkk i og som har litt energi, og som bruker den her på riktig måte, da» (S1E3, 32:50). Det fremstår her som at maskulinitet nærmest beskrives som en kraft som kan brukes til både godt og ondt. Den er eksplosiv og vill i utgangspunktet, men kan kontrolleres og brukes til godt hvis den behandles riktig. Ideen om maskulinitet som noe kontrasterende er ikke ny. Blant annet John Eldredge, en av de mest anerkjente evangelikale forfatterne, sammenlignet maskulinitet med en skalpell sin bok *Wild at Heart* i 2001. Han skrev at en mann er en farlig ting, i likhet med en skalpell, og at du ikke gjør

den trygg ved å gjøre den butt, men ved å putte den i hendene på noen som vet hva de gjør (Eldredge, 2005, s. 83). Ifølge Eldredge ble menn skapt av Gud til å være sterke ledere, og at om man forsøker å endre denne naturen vil det lede til blant annet vold og seksuell aggressivitet, da fordi moden maskulinitet bruker sin styrke til å forsvare det svakere kjønn, så vil en demaskulinisering av menn eksponere kvinner for seksuell umoral og fare (Sheldon, 2017, s. 991).

6.2.3 Sårbarheten

Depresjon blir stadig et større folkehelseproblem i Norge. FHI rapporterer at det i 2018 ble registrert 674 selvmord i Norge, derav 472 av disse er menn (FHI, 2020). Dette er en økning i selvmord sammenlignet med de seneste årene og er det høyeste tallet de har sett siden 2001. Om dette er uttrykk for en begynnende negativ trend eller snakk om enkeltstående år med høyere selvmordstall grunnet tilfeldige svingninger er ikke mulig å forutse enda. Men til tross for selvmordsraten blant gutter og menn, viser studier likevel at kvinner i større grad søker hjelp for psykiske problemer, i tillegg til risikoen for at gutter og menn blir underdiagnostisert fordi deres uttrykk for depresjon ikke alltid blir oppfattet innen helsevesenet. Det er likevel ingen forskning eller studier som tyder på at gutter og menn har noe mindre behov eller ønske om å snakke om og uttrykke følelser. Psykisk helse blant gutter og menn er et av temaene som diskuteres i MANNSpodden, og programlederne refererer til de samme statistikkene nevnt ovenfor. En del av tematikken i MANNSpodden omhandler derfor disse tendensene blant gutter og menn. Einar og Andreas spør om mannen skal være myk eller hard. Skal han være følelsesmessig kontrollert, eller gi uttrykk for og kommunisere sitt indre?

Gjennom historien har det vokst frem en idé om at selvkontroll er forbundet med mannlighet, og ettersom gråt er et utslipp for følelsesmessige reaksjoner, så har dette følelsesuttrykket blant menn blitt stemplet som et tegn på svakhet. Ideen om impulskontroll og sjelens herredømme over kroppen har eksistert i lang tid, blant annet innenfor kristendommen, men det har ikke alltid vært slik. Historien har vist at måten samfunnet forholder seg til gråt, spesielt blant menn, har vært avhengig av den enhver tid bestående kultur, og har utviklet seg med tidsånden. Idéhistoriker og psykoterapeut Claes Ekenstam sier at denne stigmatiseringen blir særlig sterk med

industrialiseringens inntog (Sandnes, 2010). Ekenstam forteller videre om historiske tekster som Homers Iliaden og Odysseen, der tårene flyter nærmest hemningsløst, som for eksempel når helten Achilles kaster seg på marken, river seg i håret og hylter som et barn etter å ha mottatt beskjeden om at en nær venn har falt i strid. Det «autentiske» uttrykket for følelser blir ikke ansett som umandig, snarere tvert imot, og i likhet med andre tekster fra antikken så uttrykkes det ingen skam knyttet til tårer og gråt hos mannlige karakterer. Det er først ved overgangen til kristen tid at holdningene blir ambivalente. Selv om kirkefedrene snakker positivt om gråt i den forstand der man kan gråte over egne synder for å rense sjelen, så er imidlertid budskapet at gråten ikke skal bli overdrevet (Sandnes, 2010). Teolog Thomas Aquinas preket også om en lignende balanse, ettersom for mye gråt kunne være tegn på en manglende overbevisning om oppstandelsen og det evige liv. Ekenstam sier at gråten ble i større grad problematisert igjen i renessansen med økt krav om selvbeherskelse, særlig innenfor protestantismen (Sandnes, 2010). Blant annet Luther mente at sorg var typisk kvinnen, og bortimot uverdigg for menn. De mer kolossale mentalitetsforandringene skjer i følge Ekenstam likevel i overgangen til 1800-tallet, som en følge av et klarere skille mellom offentlig og privat (Sandnes, 2010). I kjølevannet urbaniseringen og voksende borgerskap denne utviklingen skjer det en polarisering av mannen og kvinnen, der mannen trer ut i offentligheten for å forsørge og brødfø familien, mens kvinnen overtar det fulle ansvar for hus, hjem og barn. Internaliseringen av en sterk følelseskontroll blir betydelig mer viktig for mannen, mens kvinnen på sin side pålegges høyere grad av seksuell kontroll. På denne måten feminiseres gråten, og blir en karakteristikk knyttet til det følsomme, sensitive og feminine.

I MANNSpodden drøftes disse forventningene til menn, og forventningene om at menn skal være psykisk sterke og kontrollere følelsene sine på et annet nivå enn kvinner, problematiseres under begge intervjuer. Både Benjamin, JP og Tom Åge sier at de personlig foretrekker å dele utfordringer og nedturer med venner og uttrykke sine indre følelsesliv. Benjamin sier at «[...] vi er vant med å ta vare på vennene våre, og kanskje vi har blitt litt trent opp til å snakke om ting som er vanskelig, og det er ikke demaskuliniserende å snakke om at du har det kjipt» (S1E3, 6:34). Det er tydelig at samtlige av guttene som intervjuet er i kontakt med og ønsker å kommunisere følelsene sine med sine nærmeste.

Til sammenligning forteller også guttene at kristne gutter generelt er flinkere til å snakke om følelser, og beskriver seg selv som en del av en «åpen kultur». JP beskriver en «ventilering» og «mental hygiene» som virker «forebyggende mot de store krisene» (S1E4, 45:17). «Du trener deg selv opp til å takle motstand. Til å dele din indre kamp med andre mennesker som står deg nær» (S1E4, 45:21). Han nevner også at det er mer typisk for kvinner å søke profesjonell hjelp i disse situasjonene. Benjamin sier at han «[...] ikke vil være en fyr som sitter inne med vonde følelser og som har det kjipt uten at noen vet om det. Det er så ufattelig lett å være passiv på det og si at det går fint med meg» (S1E4, 39:04). Han fortsetter med å si at han forsøker å være ærlig for å motta den samme ærligheten i retur av sine egne venner;

Det gjør meg ingenting at folk vet om jeg har det dårlig eller bra. Jeg vil heller være en type som er ærlig og kunne stå i det sånn at folk vet at de kan være ærlig med meg, heller en at jeg skal pushe over det (S1E4, 39:45).

Kristin Du Mez skriver at når man reflekterer rundt evangelikal maskulinitet så har ikke kun én form for maskulinitet dominert dette bildet gjennom 1990-tallet (Du Mez, 2020, s. 152). Etter lederskap av Ed Cole, grunnleggeren av organisasjonen Christian Men's Network, var det mange menn som søkte en mellomting mellom «macho» og «myke» menn. Du Mez sier at svaret på dette var det som ble kalt «soft patriarchy». Gary Olivers *Real Men Have Feelings Too* fra 1993 er et eksempel på hvordan enkelte evangelikale også avkreftet sterke kjønnsforskjeller. Oliver, i sitt forfatterskap, var i stedet opptatt av å fremme hvordan de tradisjonelt «maskuline» trekkene assosiert med menn, som mot, styrke, sexlyst, og behovet for suksess, ikke var noe annet enn myter om maskulinitet (Du Mez, 2020, s. 152). I likhet mente også Oliver at karakteristikk som mykhet, sympati og sensitivitet ikke var egenskaper forbeholdt kvinner, men i stedet vanlig universelle menneskelig karakteristiske trekk som var sunne for alle mennesker, og som blant annet hadde blitt demonstrert av Jesus selv i sin tid (Du Mez, 2020, s. 152). Noe av det samme tankegodset som Oliver viste i *Real Men Have Feelings Too* fremsettes også i MANNSpodden her. Programlederne og deltakerne mener at menn ikke kun skal forstås som stoiske, og at de må ha større rom for å kunne uttrykke seg følelsesmessig. Her «låner» de det som tradisjonelt har blitt karakterisert som kvinnelige attributter, som evnen til å stille seg sårbar og være sensitiv. Mennene skal være tradisjonelt maskuline som ansvarsfulle, stabile og initiativrike. Det er likevel

interessant her å påpeke at denne «låningen» av karaktestikker fremstår som enveis, i en forstand der kvinnene ikke i tillegg beskrives som modige, handlekraftige og som sterke.

Benjamin påpeker imidlertid at du samtidig skal ha ganske trygge relasjoner i settinger der gutter skal kunne dele følelser, og at han spesielt i møte med ikke-kristne venner forsøker å vise en åpenhet rundt disse følelsene (S1E4, 40:15). Det beskrives en forskjell mellom kristne og ikke-kristne menn på dette området, og JP beskriver kristne menn som «unntaket fra normen»; «Vi er trent opp til og er veldig flinke til å snakke om våre indre liv» (S1E4, 40:50). Einar presenterer undersøkelser som avdekker at kvinne er tre ganger så flinke på å opprettholde relasjoner, noe informantene ikke kjenner seg igjen i. Dette kan likevel være på grunn av denne distinksjonen mellom kristne og ikke-kristne menn. Tom Åge sier at han selv har mange relasjoner, men at de ikke-kristne kanskje ikke har det samme forumet og derfor ikke like mange å gå til. Benjamin påpeker at åndelighet blant gutter handler om å tørre å legge seg sårbare, og at det eksisterer en vrangforestilling blant gutter om at de som kommer til Jesus gjør det fordi de trenger hjelp, som gjør at de i mindre grad enn jentene søker til kristne miljøer; «kanskje de kjenner på et tap når de tror at det er derfor man kommer til Jesus. Kanskje de ikke skjønner at det har en større mening» (S1E4, 47:37).

Einar spør videre om samfunnet har gått i feil retning, og at vi egentlig bare har gått fra en grøft til en annen; «Den machomannen man hadde før, var sterkt og skulle ikke grine. Jentene har hjulpet de med å vise følelser og komme i kontakt med dem. Vi har nesten blitt kvitt kjønnsroller, og nå klager vi over dette igjen». Han spør om menn og kvinner rett og slett har blitt *for* like. Thea forteller at en feminisering av gutter som blir prist, og at gutter derfor ikke lenger får utfolde seg som sine ««autentisk» selv»; «pendelen har begynt å svinge andre vei. Det har blitt litt trendy med mer femi menn,» (S1E2, 38:50). Eksempelvis viser hun til den norske artisten Cezinando som et eksempel på feminiserte menn som er åpent sensitive i offentligheten. «Det er bra, til en viss grad. Så lenge det på en måte ikke undergraver de andre sidene ved en mann» (S1E2, 39:33), fortsetter hun. JP peker på store likheter mellom menn og kvinner i kristne miljøer, som han beskriver som forventet; «[...] vi gjør utrolig mye av de samme tingene. Vi hører det samme budskapet på en søndag, og på en onsdag møtes vi kanskje til en smågruppe» (S1E4, 4:25). Einar lurte på om vi ikke står i fare for å miste noe av kjønnsdynamikken når

kjønnene blir for like, og påpeker at denne forskjelligheten er noe av det som gjør menn og kvinner tiltrukket av hverandre. Som eksempel på denne kjønnsdynamikken trekker han frem scenarioet om hvordan en mann kan være en trygghet for en jente som er sent ute på kvelden alene. «Det er jo en utfylling, der din maskulinitet tilfører noe til hennes femininitet» (S1E4, 7:45) sier Einar. Benjamin sier at faren ikke er at vi blir for like, men at det «[...] kanskje ikke blir like dynamisk som et forhold der en mann og en kvinne har veldig tydelige trekk av at en mann er en stereotypisk mann og en kvinne er en stereotypisk kvinne» (S1E4, 8:23). JP uttrykker også en negativ virkning av mindre kjønnsforskjeller;

Da mister du på en måte en slags hjørnestein av din identitet. Av hvem du er. Og det tror jeg det er en fare for hvis unge kristne, lovende menn og kvinner smelter sammen og blir altfor like, så mister de også disse kjennetegnene som vi kanskje setter pris på. Forskjellene som faktisk blir styrket også etterhvert (S1E4, 9:07).

6.2.4 «Ekte» menn

I samtalen om hva maskulinitet vil si, så dannes det underveis et skille mellom «ekte menn» og ikke. Selv om det ikke eksplisitt forklares hva som menes med det som da blir mindre «ekte menn», så snakker de imidlertid om hva som definerer en «ekte» en. De mannlige deltakerne fra studentmenighetene i Bergen får spørsmål om de har truffet en «ekte mann», og om de i så fall kan beskrive han. Tom Åge forteller om en lærer han hadde på videregående, og sier at han «[...] hadde på en måte tre ting; skikkelig god karakter, veldig kompetanse på det han holdt på med, og så hadde han et kjærlig hjerte,» (S1E4, 18:57) og at han «[...] kjempet og kriget for at hans elever skulle få lov til å vokse i karakter og kompetanse, og en måte i relasjon til Jesus. Han var en skikkelig bra og god mann,» (S1E4, 19:15). Benjamin trekker frem ungdomspastoren han har hatt som et klart eksempel på en «ekte» mann, og forteller historier om at ungdommene i menigheten kunne ringe han på natten for å bli hentet om for eksempel bussen ikke skulle gå lenger (S1E4, 19:48). JP på sin side, nevner Alexis Lund, som fremstår som en lokal person innad kirkemenigheten. JP forteller at han kun har utvekslet omtrent to setninger med han, men at han anser han for en «ekte» mann på bakgrunn av hvordan han oppfører mot sine egne barn, hvor mye farsrollen betyr for han, og hvor mye han legger i den rollen (S1E4, 15:15). Han forteller

videre at han setter fedre veldig høyt. I diskusjonen om farskap og farsrollen så blir overgangen fra «gutt» til «mann» tydeligere, og den defineres her som villigheten til å opptre selvopofrende. «Det er et eller annet med det å gjøre noe for andre og ikke seg selv,» sier Benjamin (S1E4, 20:00). JP forteller at det handler om å kvitte seg med egoismen, og finne glede og mening i det å leve et mer solidarisk liv for sine nærmeste og andre (S1E4, 15:55). «En mann gjør det han gjør for andre. Han gjør det ikke for seg selv. Det gjør en gutt,» forteller han (S1E4, 15:45).

6.2.5 Foreløpig betraktninger

«Ekte menn» er i utgangspunktet et abstrakt begrep, men som får mening som følge av konteksten og hva programlederne og deltakerne i MANNSpodden legger i det. Det finnes noen variasjoner i hvordan programlederne og deltakerne forstår maskuliniteten. Enkelte av de legger vekt på den «eksplosive» maskuliniteten, mens for eksempel JP er skeptisk til denne tilnærmingen fordi den kan oppfattes som «ubermaskulin». Likevel er det noen klare fellesnevner som er gjennomgående. For det første sier samtlige i episode 3 at maskuliniteten tidligere var mer opplagt og innlysende i den forstand der man blant annet fulgte sin egen fars fotspor. Når de da forsøker å orientere seg rundt dagens maskulinitet er det visse kvaliteter og egenskaper de trekker frem som maskuline. «Mannen», ifølge programlederne og deltakerne, skal for det første ta ansvar og «stå for noe». Han beskrives som en aktiv part, han har kompetanse på sitt felt, og han skal handle ut ifra en uselvisk intensjon. Som nevnt blir det ikke på den andre siden spurt om hva som karakteriserer en «uekte» mann, men det er underforstått at det da vil si menn som ikke tar ansvar, menn som handler med egoistiske og selvsentrerte intensjoner, og som ikke tar hånd om familien sin.

Videre vil jeg nå se nærmere på hvordan denne maskuliniteten står i forhold til det feminine, og hvordan «mannen» her eksisterer i relasjon til «kvinnen». Denne kjønnsdynamikken vil jeg analysere gjennom konsepter som komplementære kjønnsroller og kjønnsdualisme. For å se hvordan disse fungerer i praksis vil jeg deretter drøfte hvordan det bibelske prinsippet om mannlig overhode diskuteres.

6.3 Komplementære kjønnsroller og kjønnsdualisme

I dette analysekapittelet vil jeg gjøre rede for hvordan konseptet om «lik verdi – ulike roller», da forstått som komplementære kjønnsroller og kjønnsdualitet, kommer til syne gjennom diskursen i MANNSpodden. Jeg vil først gjøre rede for hva denne dualiteten mellom kjønnene innebærer og hvordan programlederne og deltakerne i MANNSpodden skiller distinkt mellom menn og kvinner når det kommer til kvaliteter og egenskaper. Deretter vil jeg se nærmere på hvordan disse ulikhetene forankres i det biologiske språket, og hvordan den menneskelige naturen legitimerer ulik tankegang og adferd. Etterfulgt av dette vil jeg se hvordan disse forskjellene kan praktiseres i det dagligdagse, da gjennom forståelsen av mannlig overhode og lederskap innad i familien som institusjon. Som en forlengelse av delkapittelet om mannlig overhode vil jeg kort se på hvordan de kvinnelige deltakerne i episode 2 av MANNSpodden forstår og relaterer til feministiske perspektiver og ideer.

6.3.1 Kjønnsdualiteten

Samtalen med samtlige deltakere i MANNSpodden er preget av ideen som at kvinner og menn er utstyrt med forskjellige egenskaper som virker utfyllende når de kommer sammen.

Kjønnsrollene, som en samling av forventninger og normer knyttet til praktisering av kjønn, forstås derfor som komplementære. «Det er jo en dualitet mellom mann og en kvinne som gjør det spennende å nærme seg fra forskjellige vinkler» sier Einar (S1E3, 4:44). Dette synet på kjønn kommer til uttrykk i måten mange religioner er organisert på, og er fortsatt en utbredt allmenn oppfatning av kjønn. Kjønnsdualiteten bygger først og fremst på tokjønnsmodellen, som vil si et binært system og syn på kjønn som anses for å være motsatte og gjensidig utelukkende størrelser. Her tildeles menn og kvinner ulike karakteristiske trekk, kvaliteter og egenskaper. Ifølge historiker og sexolog, Thomas Laqueur, var tokjønnsmodellen ble en etterfølgelse av ettkjønnsmodellen, som på sin side preget antikkens kjønnsforståelse og helt frem til opplysningstiden (Helness, 2015). Ettkjønnsmodellen var en forståelse av kvinner som simpelthen *versjoner* av menn, dog underutviklede og ufullstendige. Laqueur sier at kvinner i ettkjønnsmodellen ble ansett for å ha de samme genitaliene som menn, men på innsiden av kroppen, fordi de ikke besittet tilstrekkelig varme for å skyve de ut av kroppen. Forfatteren har i

etterkant av sine utgivelser blir kritisert fra flere hold, blant annet for å være for påståelig og absolutt i sine konklusjoner om at ettkjønnsmodellen var en såpass allmenn og universell modell. Professor ved Open Universitet, Helen King, som en av Laqueurs kritikere, har problematisert et begrenset kildemateriale og selektiv lesning av litteratur. Hun avviser her ett- og tokjønnsmodellen som brukbar som et *historisk* faktum, men at den kan benyttes som et konseptuelt og komparativt verktøy for å få frem og tydeliggjøre likheter og forskjeller mellom ulike forfatteres måte å tenke kjønn på (Helness, 2014).

Ideen om komplementære kjønnsroller og kjønnspolaritet bygger som sagt på at menn og kvinner er utstyrt med ulike kvaliteter som de besitter fra biologiens og naturens side. Ifølge denne ideen har menn blitt sett på som aggressive, aktive og rasjonelle vesener, mens kvinner i langt større grad er sensitive, følsomme og irrasjonelle. Menn sin preferanse for konkurranse og usikkerhet overføres til andre arenaer, som for eksempel jobbmarkedet. «Mannen» er flinkere på å ta sjanser og risiker, og gjør seg derfor mer egnet for et arbeidsmarked i bevegelse, i motsetning til kvinner, som på sin side drives mot stabilitet og forutsigbarhet. Einar eksemplifiserer denne forskjellen i historien han forteller om stereotypen «The Whiskey Indian»:

Til slutt ender de opp i et reservat. Det man gjerne ser i forskjellige kulturer, er at kvinnen gjerne har en sterk selvoppholdelseskraft, særlig inn mot unger og familie. De klapper ikke sammen og sitter med en flaske whiskey bak hushjørnet mens ungene griner inne. Det gjør bare utrolig få kvinner. Men når mannen mister noe stort å kjempe for, altså det å ha lederansvar, da klapper han sammen og sitter med whiskeyflasken. For *The Whiskey Indian* er ikke en kvinne, det er en mann. (S1E2, 28:25).

Her plasseres kvinnen i hjemmet med barna som ansvaret. Selv om hun som nevnt viser evne til å ta ansvar, så er det likevel først og fremst rettet mot den familiære og private sfære. Om mannen derimot, sier Einar at han på sin side er skapt til å ha «[...] et løftet blick ut ifra heimen selv om vi skal ta ansvar der, for da aktiviseres maskuliniteten til å kjempe for samfunnet og Guds rike, S1E2, 28:38). Thea karakteriserer mot som noe som skiller menn og kvinner fra hverandre;

Jeg tror egentlig at menn er litt modigere. Sånn som man så i gymmen på ungdomsskolen, guttene tar jo mer risiko, er modigere. Jeg tror egentlig det er noe litt dypt i en kvinne å ville føle seg litt trygg hos en mann. Han er den som skal være modig (S1E2, 43:40).

Celine legger til at modigheten også handler om å ta avgjørelser og det å utfordre seg selv. Sammen skal mannen og kvinnen likevel skape en utfyllende balanse. «Det handler om å heie på hverandre. Man har forskjellige roller som man må heie på hverandre i,» sier Ylva, og opplever at dette går begge veier. «Vi leter etter en som skal bygge oss god. Litt som om man er en halv person. Så skal man etablere hverandre og gå sammen og bli ett. Jeg har en tro på at man blir ett men som hele individer,» fortsetter hun (S1E2, 16:29).

Begrepet kjønnpolaritet er særlig utbredt i kristenpolitisk argumentasjon, og blant annet brukt av Bispemøtet som begrunnelse for sitt nei til likekjønnet ekteskap i 2007. Denne ideen om komplementære kjønnsroller har sine røtter i den katolske kristendommens fremstilling av jomfru Maria som kirken, menigheten, og Jesus som kirkens overhode, som sammen former et hierarki som baserer seg på kjønnete forskjeller. Noe mindre utbredt er analogien i protestantiske kretser, der kjønnsforskjellene i stedet benevnes som naturlige, likesom ektemannen er husholdningens overhode, mens kvinnen *er* husholdningen (Stensvold, s. 144).

6.3.2 Biologisme og determinisme

«Menn er bygd opp av noen stoffer. Kvinner er bygd opp av noen stoffer. Begge er falne», sier Einar når samtalen beveger seg inn i landskapet av biologi og anatomiske forskjeller (S1E3, 39:25). Det er ingen tvil om at begge grupper med intervjudeltakere ser åpenbare forskjeller mellom det som deles inn i to kjønnskategorier — menn og kvinner. Heteronormativiteten ligger som en grunnstein for hvordan programlederne og gjestene i MANNSpodden forstår kjønn. Selv om denne forståelsen ikke eksplisitt blir forklart, anser jeg denne forestillingen som underforstått i hva som derimot *ikke* omtales. Under podcastens fire episoder om dating blir aldri andre kjønnsidentiteter, LGBHTQ-legninger, eller andre familiestrukturer enn den heterofile kjernefamilien bestående av mann, kone og barn, nevnt. Det fremstår som innforstått at uttrykkene for kjønn begrenses til «mannen» og «kvinnen», og disse igjen tillegges egenskaper

og kvaliteter basert på sine kjønn. For å begrunne disse forskjellene, refereres det fra programledernes side til biologiske og rent kroppslige forskjeller mellom menn og kvinner. Einar beskriver testosteron som «the he-hormone»;

Det er det som gjør oss til menn. Det som gjør at vi har skjegg, det som skaper at vi er offensive, initiativ, dominanspregede menn i alle kulturer. Det gjør noe med oss. Hvordan vi er sammen. Hvordan vi er i arbeidslivet (S1E3, 33:28).

Denne ideologiske bruken av biologiske funn minner om et perspektiv av biologisme; en tilnærming som hevder at mennesker ikke er i stand til å løsrive seg fra sin egen biologi. Læren om biologisme hevder at menneskelige og samfunnsmessige forhold bør oppfattes fra en biologisk synsvinkel, da fremfor for eksempel en psykologisk eller samfunnsvitenskapelig tilnærming. Krysningpunktet mellom biologisme og kjønnsroller vil da kunne si at disse kjønnsrollene er biologisk betinget, og dermed i liten grad kulturelt bestemt eller foranderlig. Hormonet testosteron er med andre ord i denne diskursen helt definerende for å skille menn og kvinner fra hverandre, både på utseendemessige og indre, kvalitetsrettede egenskaper. «Hvordan skal vi leve med dette stoffet som bobler?» spør Einar (S1E3, 33:45), og bruker testosteron synonymt med kraft, muskler og muligheten til å forsvare. Benjamin forteller om endringer i relasjoner som følge av kroppslig utvikling knyttet til akkurat testosteron, og mimrer tilbake til da venninner begynte å spørre om å snakke med han på telefonen hvis de gikk alene hjem på kvelden. Selv forteller han at han ikke hadde noen forutsetning for å være den personen, men at det kanskje har noe med at testosteronet utstråler en aura av trygghet for spesielt jenter (S1E3, 35:54). Som nevnt ovenfor var John Eldredge sin *Wild at Heart* den mest populære boken om evangelikal maskulinitet i 2001, men den var absolutt ikke den eneste. James Dobsens *Bringing up Boys* fra det samme året, mente også at testosteron var nøkkelen til å forstå menn. Ifølge han gjorde stoffet menn konkurransedyktige og selvsikre, men også aggressive, og at det var mer anliggende for de å ønske å tilegne seg makt. Dette, mente han, var også grunnen til at gutter likte å kle seg opp som superhelter, cowboyer og Tarzan, og hvorfor de kriget, klatret og brøt med hverandre som unge. Dobson mente at å reprogrammere gutters natur ville være det samme som å blande seg inn i det han kalte «God's careful design,» (Du Mez, 2020, s. 176). Jeg ser denne samme tanken hos Einar. Ifølge han skal gutter skal få lov til å være gutter, leve seg inn i den rollen som ble skapt for dem. Sånn som han beskriver samfunnet så er det heller samfunnet som

ikke å klarer å tilpasse seg gutter og menn sine behov, slik at de kan utfolde seg selv som «autentiske» menn.

Testosteron diskuteres likevel ikke uten problematikk. Tom Åge, som selv studerer til å bli lærer, forteller om gutter på barneskolealder som ikke klarer å sitte rolig i timene fordi de ikke får muligheten til å disponere energi på riktig måte, som igjen fører til at de ender opp som «taperne» i utdanningssystemet. Einar sier at «Norsk skole er designet for jenter. De har mer serotonin og det gjør at det er mer forsiktig. Velegnet til å sitte stille på benken» (S1E3, 34:42). Gutter får altså ikke være gutter på sine «autentiske» måter, og blir motarbeidet i skolesystemet fra tidlig alder. Det er ikke bare innen utdanningssektor at menn sliter ifølge programlederne. «Går vi noen hundre år tilbake så vet vi jo det kanskje ikke var så rart at damen var inne med ungene mens han var ute der bjørnene kunne springe i skogen. Men så er det lite av det lenger da,» sier Einar. Det finnes en viss enighet i gruppeintervjuet med guttene fra studentmenighetene om at rammene for hva det vil si å være mann har blitt uklare med tiden, og at forventningene til mannen har forandret seg og behøves å settes i fokus. Einar sier;

Men fortsatt så finnes det soner der menn kan få ha ryggen rak på de kan bidra med noe. For i familiene så står kampene mye mer i psykologi enn i det fysiske, og der er jo ofte kvinnene veldig ofte naturlig godt utrustet. Ungene søker ofte mamma for å få løsninger på vanskelige problemer. Så der kan det være vanskeligere for mannen å finne seg et mål (S1E3, 36:50).

Dette diskursive skillet, som refererer til det medfødte og instinktive, er ikke historisk ubetingede forestillinger. De antikke systemene for klassifisering av seksuelle forhold har lagt grunnlaget for vår oppfatning av hva som er naturlig og unaturlig sex (Brooten, 2002, s. 75), og kristendommens forståelse av skapelsen har representert en naturtilstand som et ideal og et mønster i senere tid. Kulturelle syn formet diskusjonen om likekjønnede seksuelle relasjoner i antikken. Dette ser man blant annet av forestillingen om at enkelte seksuelle handlinger ble forstått som naturlige og andre som unaturlige, og at tanken om at kvinner skulle være underordnet menn. Her vil jeg trekke linjer videre til antikkens middelhavskultur der man klassifiserte man erotiske forhold på grunnlag av kulturelle verdier, og dette klassifiseringssystemet har igjen sammenheng med den juridiske underordningen av kvinner, den grunnleggende sosiale ulikheten i samfunnet, og en økonomi basert på slavearbeid (Brooten, 2002, s. 75).

Det skjer her altså en direkte sammenligning mellom det psykologiske og det fysiske, der JP, som en av informantene, er mer skeptisk til å i en så høy grad definere forskjeller ut ifra biologi og testosteron, og kaller denne distinksjonen for snever. Han sier at man må være forsiktige med å redusere menn til hormoner og instinkter. Ifølge han kan disse faktorene benyttes på et rent deskriptivt nivå for å beskrive mannen, men han stiller spørsmål ved hva som er normativt. I spørsmålet om hva man ønsker av mannen så sier han at man må gå til kvaliteter og til det indre, og utforske veivalg, visjoner og ønsker hos mannen på et dypere nivå. «Jeg vet ikke om det hjelper å hive oss ut i skogen og hogge ved,» sier JP (S1E3, 39:00). Han påpeker samtidig tendensen blant kristne til å generelt naturaliserer samfunnet; «Der tror jeg de kristne har en jobb å gjøre. Vi kan være veldig kjøpe med å naturalisere alt. Å si at om noe er naturlig så er det godt» (S1E3, 37:35). Denne ideen om at det naturlige også er godt, identifiserer jeg som argumentet «Den naturalistiske feilslutningen», som er et argument og en retorisk taktikk som hevder at det som blir ansett som «naturlig» er det som er godt, og at derfor også det som sees på som «unaturlig» da også er ondt. Begrepet ble introdusert av moralfilosofen G.E Moore i *Principia Ethica* fra 1903. Denne ideen spiller ofte en rolle i rettferdiggjøring og begrunnelse av argumenter i forskjellige debatter og diskusjoner omhandlende ulike tematikker. Eksempelvis vil noen hevde at urter vil være en god måte å behandle medisinske forhold på tross av forskning, fordi det blir sett på som en mer naturlig behandlingsmåte. På den andre siden vil derfor også antibiotika anses som et unaturlig middel, og dermed også mindre attraktivt. Dette naturalistiske utgangspunktet for argumentasjon kalles nettopp en feilslutning fordi den ofte møter utfordringen med å skulle definere akkurat hva som er «naturlig» og hvorfor. Definisjonen av det «naturlige» avhenger her av konteksten, og i diskursen ved MANNSpodden så kobles det naturlige opp til det biologiske, og da stoffet testosteron. Dette blir naturlig fordi det er medfødt.

Biologisme vil altså si at adferd og tenking være et resultat av og være biologisk betinget. I intervjuene i MANNSpodden er utdannings- og yrkesvalg en arena hvor biologiske forskjeller mellom menn og kvinner får utslag. Benjamin sier at vi som samfunn aldri må gi oss på likestilling, og at det er viktig å sette søkelys på andre steder enn bare Norge når det for eksempel gjelder lønnsforskjeller mellom menn og kvinner. Samtidig sier han at «[...] det er viktig å finne

de forskjellene som kanskje er gode. Som for eksempel at menn kan gjøre ting de er gode på». Han sier videre at;

Når vi er så likestilt som vi er, så viser det seg jo at mye flere kvinner velger det som er veldig stereotypiske kvinneyrker, og menn velger det som er stereotypiske manneyrker. Så kanskje på tide å anerkjenne det at likestillingen er at alle har samme rettigheter, men det betyr ikke at det må være likt fordelt på alt sammen (S1E4, 11:20).

Tom Åge sier seg enig i at man må heie på likestilling og at alle skal ha like muligheter;

Men når kjønnene velger på bakgrunn av sin biologi, så velger kvinner ofte omsorgsykker, og menn velger ofte yrker der som handler om ting eller handler om lederskap. Og da blir jo problemet at du ikke får mannlige leger eller mannlige lærere i barneskole eller mannlige omsorgsarbeidere. Og det blir jo et problem på andre siden. Da kan man ikke velge fritt om man vil ha en mannlige lege eller en mannlige psykolog eller mannlige læreren (S1E4, 11:46).

Han poengterer her viktigheten av mannlige forbilder tidlig i barneskolen som kan se denne «mannskraften» i små barn og som kan klare å kanalisere den på riktig måte. Om ikke så mener at han vi ender opp med at de samme guttene blir «skoletaperne». Forbilder er et tema som jeg vil drøfte grundigere i analysekapittel 6.5.

6.3.3 Mannlig overhode

Disse antatte distinkte forskjellene mellom menn og kvinner kommer eksempelvis til uttrykk gjennom deltakerne sin forståelse av mannlige overhode. Det er her interessant å påpeke at samtalen rundt denne tematikken er forbeholdt intervjuet med de kvinnelige deltakerne, ettersom de selv tar initiativ til å starte samtalen. Ideen om mannlige overhode innad protestantisk kristendom har blant annet rot i apostelen Paulus' brev til de hellige i Efesus i Det nye testamentet (5:23, 5:24, 5:25) skriver;

For mannen er kvinnens hode, slik Kristus er kirkens hode; Han er frelser for sin kropp. Som kirken underordner seg Kristus, skal kvinnene underordne seg sine menn i alt. Dere menn, elsk konene deres, slik Kristus elsket kirken og ga seg selv for den.

Analogien består av Jesus (ektemannen) og kirken (hustruen), der Jesus elsket kirken og ga sitt liv til den, slik som det også er forventet at ektemenn skal elske sine hustruer og gi sine liv for dem. Hustruen skal derav vise hengivenhet ovenfor ektemennene sine, i likhet med kirkens kall til å elske Herren igjen. Konseptet om mannlig overhode er av bibelsk design, og vevd inn i Guds kreasjon. Thea sier; «[...] da tror jeg som kvinner at vi kan på en måte gi lederskap til mannen og ikke ta det hele tiden. Vi må være god på å heie mannen fram og løfte mannens lederskap opp,» (S1E2, 29:45). En interessant observasjon her, og en til dels gjentakende, er hvordan mannlig lederskap, dominans og overhode er noe som tildeles og disponeres avhengig av kvinners egen villighet. I stedet for å simpelthen *ta tilbake*, søker de etter en gjensidig forståelse av mannens iboende behov for å lede, og at kvinnen derav frivillig gir fra seg tilstrekkelig makt. Thea sier blant annet;

Selv om jeg kan også kjenne på en liten opprørsk rebelsk følelse i meg om at jeg ikke vil underordne meg, men så er det jo det med at hvis han er sånn at han gir sitt liv for kirken så gjør jeg jo gjerne det for en sånn mann (S1E2, 30:07).

Det fremstår at de kvinnelige deltakerne er positivt innstilt til tradisjonelle kjønnsroller i den forstand der de vil praktisere mannlig overhode i fremtidig ekteskap og familieliv. Thea sier blant annet at det er mye man kan si om mannlig overhode, men at hun personlig ønsker å finne noen hun selv kan følge og at hun i det forholdet kan være «en som blir ledet i stedet for en som kontrollerer», da blant annet for å unngå å bli en «sterk» kvinne som kan kontrollere og bli den «typiske» kvinnen man ofte ser i serier og filmer, som kontrollerer og manipulerer en lat, slapp og passiv mann. «Jeg tror kanskje jeg lett kunne blitt en sånn hvis jeg hadde funnet en mann som ikke tok mer ansvar enn meg. Og det er kanskje derfor jeg ser etter noen som er mer maskulin enn meg,» sier hun (S1E2, 20:37). Celine kommenterer at det er interessant hvordan «å se det at noen mener hodet betyr at mannen skal dominere og ha siste ordet i alt, mens andre mener at det ikke er tilfellet i det hele tatt,» (S1E2, 25:53). Med mer diskusjon rundt temaet blir det likevel klart at de kvinnelige deltakerne ikke nødvendigvis tenker på mannlig overhode utover et

symbolsk nivå, og at de fremmer alternative forståelser og tolkninger for hva rollen som mannlig overhode skal innebære. Ylva sier at «Det bibelske konseptet om at mannen skal være hodet kan se så ulikt ut i ulike relasjoner,» (S1E2, 22:11) Flere av de kvinnelige deltakerne fra studentmenighetene nevner eksempelvis at de selv ikke er særlig flinke på å stelle med økonomi og skift av dekk, og at det er noe de potensielt kunne verdsatt i en partner fordi det er med på å utjevne de som et par, men at disse evnene ikke nødvendigvis er avgjørende eller et krav. Ylva sier;

Jeg tenker at man kan være hodet på så mange måter. At man er maskulin eller tar lederrollen så ulikt. Når man har en lederstilling så representerer det så mange type folk og det tenker jeg går inn i familiedynamikken også. At man kan lede ulikt. Det betyr ikke at du skal være ute og fikse på huset og bilen, men at du også kan stå som leder på kjøkkenet som mann. Men du er fortsatt hodet i familien (S1E2, 22:40).

Det finnes altså ikke et fasitsvar for menn for hvordan å lede en familie. Celine forteller historier fra sitt eget liv og barndom, der hun har hatt en far som hovedsakelig har laget middag og klippet gresset, og en mor som har vært mer «handy». Selv tror hun at hun har lært seg en del ting som faller inn under kategorien av ting som ofte menn får ansvaret for i et ekteskap. «Det er en ting man blir enig om,» sier hun, som forstås som at ansvarsfordeling i et ekteskap er noe som er forbeholdt ekteparet selv (S1E2, 24:00). Celine forteller at hun selv nesten kan bli litt provosert når hun leser om mannlig overhode i bibelen;

For jeg er en jente som ser for meg at jeg kommer til å være i kirke resten av livet, og blir veldig trigget av det å lede i kirken. Og hvis jeg skal begrense meg på noen måte fordi jeg er en jente for eksempel, også i ekteskapet, så kjenner jeg at det blir litt sånn .. *hva er det dette egentlig betyr?*» Er jeg da formet av hvordan vi ser på feminisme i 2020 eller hva er det bibelen faktisk mener når de sier dette? (S1E2, 25:12).

Hun vil med andre ord ikke at hennes eget virke, egne interesser og behov skal begrenses av konseptet om mannlig overhode. Einar her inn for å si at mannen man snakker om å underordne seg, så er det egentlig Jesus som beskrives; «Og det er en mann som ofrer seg for familien, for konen, på en slik måte at jeg ikke klarer å se at en kvinne skal være redd for en mann som ønsker

å være en mann som Jesus er,» (S1E2, 26:30). Ylva kommenterer at det i bibelen også står at mannen skal gi sitt liv til kvinnen slik Jesus ga sitt liv til kirken, og at det der ligger et stort ansvar. «Det gjør jo også at han skal sette kvinnen først i valgene han tar, og på den måten blir mine behov dekket, og det har jeg tillit til,» (S1E2, 27:17).

6.3.4 Feminisme og likestilling

I samtalen om mannlig overhode i familien styres også samtalen videre til feminisme og likestilling i intervjuet med de kvinnelige deltakerne fra studentorganisasjonene. Einar selv distanserer seg fra feminismebegrepet, og refererer til forskere som mener at det har gått fra en likestillingskamp til en maktkamp (S1E2, 34:27). Det forstås at programlederen mener at feminisme og kampen for likestilling i Norge har hatt sin pris, og at denne utviklingen har skjedd på bekostning av mannens posisjon. Han forteller at dagens kvinner nå skal dominere over mannen og vinne, fremfor å søke ut hvordan kjønn i stedet kan utfylle hverandre (S1E2, 34:35). Celine sier at hun «[...] aldri har vært så glad i å si at jeg er feminist, men jeg er absolutt for likestilling» (S1E2, 32:45). Hun legger imidlertid til at hun i bunn og grunn kan defineres som feminist hvis feminisme «[...] er for likestilling og hvis kvinnen skal bli sett på som likeverdig som mannen, men sånn ekstremisme som feminisme som feminisme er i dag så synes jeg det er litt betent å si det,» (S1E2, 33:09). Thea sier også at det er utfordrende å skulle benytte begrepet for å beskrive seg selv;

Jeg synes det er et litt vanskelig ord fordi det kommer med litt stigma og stempling kanskje. Jeg synes den feministbevegelsen som vi har i dag, som kanskje er litt radikal og litt ekstrem, synes jeg det er vanskelig å på en måte si at jeg tilhører og kanskje kalle meg for feminist. Det synes jeg er litt vanskelig å gjøre. Den er veldig preget av hat og preget av kvinner mot menn i stedet for likestilling og alle for alle på en måte, da. Så jeg er ikke veldig fan av den trenden man ser i dag, på en måte der den hvite mannen, holdt jeg på å si, er roten til alt vondt (S1E2, 31:48).

De kvinnelige deltakerne tar her, i likhet med Einar, avstand fra feministbegrepet slik de mener at det forstås i dag. Flere av de beskriver denne bevegelsen som «ekstrem», og at den i dag har en ideologi de ikke vil identifisere seg med. Eksakt hva informantene mener når de sier

«ekstremisme», et begrep som brukes som samlebetegnelse for handlemåter eller ideologiser som er preget av ytterliggående holdninger, vil være vanskelig å avgjøre ut ifra kun disse intervjuene der de ikke diskuterer akkurat dette spesifikt. Likevel må «ekstremisme» referere til en form for feministisk ideologi som strider imot deres egne normative oppfatning av hvordan begrepet bør forstås. «Når man ser samfunnet i dag som heier frem feminisme så heier man frem jenter i dress, som står som tydeligere ledere ikledd som menn, og det synes jeg blir feil,» forteller Ylva (S1E2, 35:04). Thea sier at man som kvinner har et «ansvar», men at feministbevegelsen er «[...] ganske hard og ganske preget av sterke kvinner som skal vinne over mannen og ta hans plasser og kvinnen skal være toppleder,» (S1E2, 29:17). Hun legger til at dette også kan være bra, men refererer tilbake til Einar sin historie om «The Whiskey Indian», og hvordan mannen kan bli passiv og ikke lenger gjøre noe.

Ylva legger imidlertid til at;

Man skal ikke misforstå begrepet, for min del så betyr det at kvinnen skal være likestilt på den måten det ser ut, og heier veldig på det. Derfor ønsker jeg å være en sunn feminist. Jeg er livredd sjåvinisme, at man heier frem et dominant kjønn. Og jeg tror alle bevegelser har en usunn side, da, selv om de kan være sunn i bunn og grunn. Og jeg liker hvordan feminismen har tatt oss dit vi er i dag, det har vært viktig historisk sett, men det er viktig å se hvordan vi går videre (S1E2, 33:30).

Hun forteller at man må heie på hverandre: «Jeg tror man har to helt ulike roller som man fyller, og så må man bare heie på hverandre i dem,» (S1E2, 30:50). Perspektivet om komplementære kjønnsroller reflekteres her, og jeg tolker det som at likestilling mellom kjønnene ikke skal overskride den hierarkiske strukturen som mannlig overhode representerer. Av den grunn kan de kvinnelige deltakerne stille seg positive til likestilling, men blir kritiske til begrepet om feminisme, ettersom det oppfattes som en trussel for disse idealene. For å forstå hvordan disse kvinnene posisjonerer seg innenfor feminisme- og likestillingsdiskursen, vil jeg referere til en studie i Australian Journal of Psychology av Helena R.M Radke, som bruker SDO (sosial dominanst teori) for å forklare hvordan gruppebaserte sosiale hierarkier forblir stabile og viderefører seg selv (Radke, 2018, s. 158). De kvinnelige deltakerne sitert ovenfor spiller ikke passive roller i MANNSpodden, men er aktivt med på å reproducere dette hierarkiske systemet. Om noe så er det de som utelukkende snakker om mannlige overhode. Som man forventer så vil

det først og fremst være de gruppelemmene som mottar flest fordeler ved et eksisterende sosialt system som vil tilslutte seg dette systemet, som i dette tilfellet vil være menn. Denne antakelsen kompliseres imidlertid med skillet mellom *fiendtlig* og *vennlig* sexisme, og at sistnevnte kan oppleves som positivt for enkelte kvinner, derav denne formen for sexisme karakteriseres av respekt, men beskyttelse, i motsetning til den aggressive og voldelige *fiendtlige* sexismen (Radke, 2017, s. 158). I dette tilfellet inntas rollen som underdanig på frivillig basis ettersom den oppfattes som trygg og naturlig gitt, blant annet fordi disse strukturene dekker det psykologiske behovet mennesket har for å opprettholde stabilitet i livet sitt. Disse kvinnene vil være komfortabel med å se mannen som sin beskytter og systemet i seg selv som legitimt. Radke sier at:

One possible explanation of why women endorse an ideology that obligates men to cherish and protect them – i.e benevolent sexism – is because they believe that the social hierarchy is natural and good (Gillespie, 2017).

Jeg vil her trekke en potensiell linje til mitt eget materiale, og hvorfor ideen om mannlig overhode fremsettes av de kvinnelige deltakerne selv. Kvinnene bruker selv ord som «beskyttende» og «forsørger» for å beskrive ideelle menn. Å bli tatt vare på, både fysisk, emosjonelt og økonomisk, ser ut til å spille en faktor i deres relasjoner til menn. Denne underordnede stillingen inntas frivillig fordi den oppfattes som trygg for kvinnene selv. Jeg vil si at det her skjer en frivillig utveksling av goder gjennom denne hierarkiske strukturen, der menn oppnår bekreftelse på sin maskulinitet når de kan beskytte og forsørge sin kvinnelige partner, mens kvinnen på sin side oppnår beskyttelse og økonomisk stabilitet som følge av dette.

6.3.5 Foreløpige betraktninger

MANNSpodden avdekker klare spenningsforhold innad i diskursen. De forsøker å navigere et felt og forhandle frem en idealmaskulinitet til etterfølgelse blant unge, kristne menn i Norge. De rives mellom to ytterpunkter; to idealer for hvordan å praktisere maskulinitet; den myke og den harde mannen. Gjennom tematikk som kjønns polaritet, biologisme, mannlig overhode og sårbarhet

blant menn, vokser det seg underveis frem det som fremstår som en «gyllen middelvei» mellom den harde og den myke mannen. Programlederne og deltakerne kombinerer det som tradisjonelt blir sett på som mannlige og kvinnelige egenskaper og kvaliteter. Fra et analytisk perspektiv fremstår det som at de samme idealene består, men i en noe ny forpakning. På mange måter kan det late til at en del hovedprinsipper holdes fast ved, som mannlig styrke, som forsørger og familiens overhode, samtidig som diskursen også åpnet for andre alternative måter å påta seg disse rollene på. Mennene som foretrekkes er de følelsesmessig tilgjengelige, og de mannlige deltakerne snakker selv om hvordan de foretrekker å dele sine tanker, følelser og bekymringer med nære venner. Mot står sterkt som et viktig karakteristisk trekk blant menn, men både de kvinnelige og mannlige deltakerne i intervjuene mener at det er og burde være større rom for at gutter og menn kan uttrykke modighet på forskjellige måter og på ulike områder, avhengig av hva de selv foretrekker og mestrer. Den samme fleksibiliteten gjelder praktiseringen av mannlig overhode innad ekteskap og familieliv, der prinsippet fremstår som noe mer symbolsk fremfor direkte inngripende i livene deres. Mannen skal være overhodet, men dette kan fint gjøres innenfor husets fire vegger, deriblant fra kjøkkenet, og er ikke forbeholdt tradisjonelle «mannlige» gjøremål og arbeidsoppgaver utenfor hjemmet. Konkluderende vil jeg si at konstruksjonen av en «autentisk» maskulinitet i diskursen er sammensatt av ikke bare én, men flere typologier. Blant disse hegemonisk maskulinitet, representert som den handlekraftige, modige, sterke, heterofile mannen, men også en refleksiv maskulinitet, som åpner for alternative forståelser av ordene enn hvilken forståelse som har blitt lagt i dem. «Modig» og «sterk» må ikke nødvendigvis bety risktakende oppførsel og fysisk overlegenhet, men kan også handle om å ta gode avgjørelser, vise ansvar og våge å gjøre det rette i vanskelige situasjoner.

Videre skal jeg se på hvordan disse forskjellene kommer til uttrykk i datingmiljøer som diskuteres, og hvordan menn og kvinner blir tildelt ulike roller når det kommer til dating.

6.4 Kristen dating; «Damer og teologi»

6.4.1 Den kristne datingkulturen

Ideen om komplementarisme og utfyllende kjønnsroller har mange uttrykk, og en av disse som spesielt utpeker seg i diskursen i MANNSpodden er arenaen for dating, da spesielt for unge kristne. Hele 4 av 11 episoder av første sesong av MANNSpodden er allerede viet til å diskutere hvordan unge kristne i dag skal navigere dette feltet som beskrives som svært komplisert, i tillegg til at dating også er et gjennomgående tema i resten av sesongens episoder. Einar beskriver datingarenaen som et minefelt: «Det er ganske tøft for unge å finne hverandre. Jeg har et bilde da som jeg har tenkt på mens vi har forberedt disse episodene. Jeg ser for meg guttene og jentene står på hver sin side av en stor mark, og der er det masse miner gravd ned,» (S1E8, 1:50). Han forteller at dette metaforiske minefeltet fører til at mange blir så forvirret av hvor de skal gå at de heller lar vær. «Og da er poenget at vi holder på med minerydding i dag,» sier han (S1E8, 2:00). Hans beskriver også terrenget som uoversiktlig og ujevnt, og sammenligner det med triologien «The Hunger Games» av Suzanne Collins, som er en dystopisk skildring av et fremtidig samfunn der tenåringer fra forskjellige distrikter må kjempe mot hverandre til døden på en utendørs arena der kun én deltaker står igjen som vinneren (S1E5, 3:40).

Både programlederne og de mannlige deltakerne fra studentmenighetene har som nevnt påpekt store likheter mellom menn og kvinner innenfor de kristne miljøene. Blant annet ser de likheter i hvordan de tar vare på vennene sine, at de har blitt trent opp til å snakke om følelsene sine uten at det blir oppfattet som demaskuliniserende. Kristne gutter og menn beskrives som i kontakt med følelsene sine på en annen måte enn ikke-kristne, som de begrunner med at kvinner og menn innenfor kristne miljøer har fått den samme opplæringen, hørt det samme budskapet, og møttes i de samme gruppene. Av den grunn fremgår det at kristne gutter og menn har en fordel i datinglivet, fordi det å kunne snakke om følelsesliv på et dypere nivå anses som et godt grunnlag for etablering av romantiske forhold. Denne likheten trekkes imidlertid også frem som noe som kan ha mer problematiske ringvirkninger. «Mitt inntrykk er at det er ganske lite. Det er kanskje litt tilbakeholdne holdninger,» forteller Simon om sitt inntrykk av datingmiljøet i hans menighet (S1E6, 2:54). «Det er jo veldig lite egentlig. Jeg har ikke inntrykk at det er så masse dating der ute. Folk er litt tilbakeholdne,» sier Lydia, og forteller at det virker som at begge parter «venter litt» (S1E6, 4:47). «Det er mye snakk om dating, men lite dating som skjer,» oppsummerer hun (S1E6, 4:58). Einar trekker som tidligere nevnt frem denne økte likheten mellom unge i menigheter som noe som kanskje kommer i veien for aktiv dating, da fordi mennene forholder

seg passive. Passiv/aktiv-samtalen står i sentrum for maskulinitetsdiskursen i MANNSpodden, og den passive mannen representerer et uttrykk for maskulinitet som nedvurderes til fordel for den handlekraftige, aktive og modige mannen. Flere av deltakerne fra studentmenighetene i Bergen forteller at de ser klare, distinkte forskjeller på kristne og ikke-kristnes datingkultur, og at kristne menn generelt forholder seg mer passive. Mens ikke-kristne gutter og menn har en mer nonchalant holdning til dating, hvor de benytter seg av datingapper og har en lav terskel for å invitere til date, så er kristne gutter ifølge deltakerne litt mindre flinke på å være frempå. «Vi som kristne menn legger kanskje mye mer i det, det her med å finne seg en partner for livet, og litt de tingene,» forteller Benjamin (S1E4, 2:54). Det blir forøvrig trukket et nytt skille mellom ulike studentmenigheter, og hvordan datingkulturen også varierer internt i disse. Eksempelvis nevnes SALT som omtales som «datingkirken» i landet, der medlemmene er aktive, byr på seg selv og tar sjanser i større grad enn andre. Tom Åge, som selv er en del av Salem, sier at jenter i hans menighet savner gutter som tar initiativ, og at det er få som tar ansvar for å gjøre kulturen bedre:

Det jo sånn, kulturen preger oss utrolig mye, og hvis man er i en kultur med mye guttastemming og det er mange frimodige karer så blir man mer frimodig selv, og hvis man er i et passivt miljø så blir man mer passiv selv og (S1E3, 27:45).

6.4.2 «FriendZone»

En av følgene av denne passiviteten er fenomenet som kalles «FriendZone». «Du må ikke havne i FriendZone, da er det over,» sier Simon (S1E5, 12:23), og refererer her til et begrep fra populærkulturen som beskriver når én part i en relasjon ufrivillig blir «puttet» inn i en «vennesone», og blir ansett som en venn selv om denne parten i utgangspunktet søkte en seksuell og/eller romantisk relasjon. Begrepet har imidlertid blitt kritisert for ha forankring i mannlig narsissisme, og at det bunner i en idé om at spesielt kvinner skal forme romantiske relasjoner til menn uavhengig av deres egen interesse eller attraksjon, simpelthen fordi disse mennene er snille mot dem, det såkalte «nice guy syndrome». Ally Fogg derimot, skribent for The Guardian, sier at det derimot handler om usikre menn, og at begrepet reflekterer genuin emosjonell erfaring for heterofile menn med lav selvsikkerhet og selvfølelse, som igjen har rot i internaliserte kjønnsroller (Fogg, 2013). Einar spør om ikke deltakerne fra studentmenighetene føler at de blir

en del av jentas vennegjeng om de omgås for mye (S1E5, 12:15). Han hevder at så mange som 90-95% av alle kristne unge menn som går i studentmenigheter befinner seg i denne såkalte «FriendZonen» (S1E6, 22:41). For å unngå dette utfallet så foreligger det her en forventning til hvordan menn skal te seg og navigere dette feltet. De skal være på, ta initiativ, og være aktive i letingen etter en partner. Han oppfordrer blant annet guttene til å oppsøke andre menigheter for nye bekjenskaper, for at de der kan komme inn på «en hvit hest» og dermed bli «dødsaktuell» for de kvinnene i den nye studentmenigheten (S1E6, sette inn). Ifølge Einar skal også guttene alene være de som tar initiativ i disse type relasjoner, og dette begrunner han blant annet i den menneskelige biologien:

[...] når mannen historisk sett har vært den som har vært hovedinsj, eller disse tingene, så er det nemlig og mulig å forklare biologi og ikke bare kulturelt. Når mannen har femten ganger testosteron i kroppen enn en kvinne, så er det veldig mye trøkk i det testosteronet. Det er ulikt fra mann til mann, men i utgangspunktet så har vi mye trøkk i oss, og hvis vi ser på statistikker fra alle mulige verdens sammenhenger, så kan vi oppdage det (S1E8, 3:30)

Einar sier at man ikke kan se bort ifra det biologiske perspektivet når man ser på datingkultur. I intervjuene med deltakerne fra studentmenighetene forteller flere av de mannlige at det er viktig at menn får være initiativtakerne, og for eksempel spørre ut på den første daten. «Det er masse å vinne på å være frempå,» sier Simon (S1E6, 24:13). Jenter og kvinner kan vise initiativ de også, men det blir klart at dette skjer på andre premisser, og at denne formen for initiativtaking skal skje mer subtilt og indirekte enn den guttene og mennene foretar seg. «Hvis jenter skal ta initiativ så kan hun gjøre det på en annen måte,» sier Andreas, og mener da på en mer indirekte måte (S1E6, 36:11). Simon forteller at jenter blant annet kan digitalt reagere på sosiale medieposter, for eksempel det som omtales som «likes», og dermed gjøre sin interesse kjent (S1E6, 36:39). Hans forteller at de også kan legge opp til å selv bli spurt ut, ved å for eksempel si «hvis du inviterer meg ut på en kaffe eller lignende så kommer jeg til å si ja,» eller «jeg synes vi skal gå ut og møtes, kan ikke du finne på noe og invitere meg videre?» (S1E6, 37:35). På denne måten skal gutten fortsatt få jakte med verdigheten i behold (S1E6, 38:55). Ifølge Einar så handler det om å være modig, og «guttene vil gjøre jakten» (S1E6, 33:38). Denne ideen om passiv og aktiv rolle tilskrevet spesifikke kjønn er likevel ikke forbeholdt diskursen i MANNSpodden, og er en utbredt tanke i evangelikal litteratur og tankegods. James Dobson, psykolog og en av de fremste

evangelikale forfatterne, har i tillegg til å grunnlegge organisasjonen Focus on the Family, også skrevet flere bøker om barneoppdragelse, ekteskap og maskulinitet. I sin bok *Bringing up Boys*, som ble publisert i 2001, så anbefalte han jentene blant annet å ikke ringe guttene på telefonen, ettersom dette ville komme i veien for rollen til den sanne initiativtakeren (Du Mez, 2020, s. 177). Hans, på den andre siden, som har skrevet masteroppgave om dating blant kristne, forteller at initiativ blant jenter kan være svært virkningsfullt (S1E6, 31:38). Han forteller om konseptet Speed Dating, og at tradisjonen frem til nå har vært at kvinner sitter rolig på plassene sine, mens mennene forflytter seg rundt etter tur. Han forteller at forskning som er gjort tyder på at å bytte om på disse rollene, slik at kvinner blir den aktive og søkende parten, vil føre til økt selvtillit blant disse, i tillegg til at kvinner blir mindre kritiske og at de sjeldnere sier nei til å møtes igjen (S1E6, 32:02).

6.4.3 Kvinner som symbolsk kapital

For å forstå dette fokuset på datingkultur, mannens aktive rolle og initiativ, så vil jeg trekke frem den franske sosiologen Pierre Bourdieu sitt bidrag til å forklare det han ser på som den universelle og paradigmatisk formen for symbolsk vold, nemlig det den mannlige dominans over det kvinnelige (Bourdieu, 2000, s. 9). MANNSpodden er en podcast som setter maskulinitet og dens uttrykk i fokus, samtidig som den til nå har viet 4 episoder til temaer omhandler datingkultur i kristne miljøer. Man vil derfor kunne konkludere med at maskuliniteten ikke eksisterer separat fra sagt datingkultur, men at den er en sentral del av den. Menn sin søken etter en partner fremstår som en viktig del av deres maskulinitet. Blant annet Einar og Dag Furuholmen problematiserer antallet single menn uten barn som nedslående statistikker, og måten de stiller enslighet blant voksne menn i et slikt negativt lys, tolker jeg som en feilet maskulinitet og et uønsket utfall. Bourdieu sin teori om kvinner som sosial kapital fanger dette ønsket om å «vinne seg en kvinne». Bourdieu tar også utgangspunkt i at samfunnet er delt inn i mange sosiale felt, og at det på disse feltene utkjemper seg «symbolske kamper» der man er avhengig av «symbolsk kapital»:

Prinsippet for kvinnenens mindreverd og utelukkelse, som det mystisk-rituelle systemet ratifiserer og forsterker, og dermed gjør til prinsipp for inndeling av hele universet, er intet annet enn den

fundamentale asymmetri mellom mann og kvinne på området for de symbolske utvekslinger, den symbolske kapitalens produksjons- og reproduksjonsforhold, som ligger til grunn for hele den sosiale orden, og som har ekteskapsmarkedet som sitt sentrale system: Kvinnene kan der kun opptre som objekter, eller snarere som symboler, hvis mening er konstituert utenfor dem og hvis funksjon er å bidra til opprettholdelsen eller forøkningen av den symbolske kapital som mennene forvalter (Bourdieu, 2000, s. 50).

Disse kapitalene kan være av økonomisk, kulturell og sosial natur. Bourdieu mener at kjønnenes posisjon i samfunnet dannes i feltet han kaller «de symbolske godenes økonomi». Jeg vil argumentere for at kvinner i MANNSpodden har verdi som symbolsk kapital, og en funksjon som et bekræftelsesmiddel for mennenes maskulinitet. Som jeg har poengtert tidligere, vies det mye tid i podcasten til å diskutere fremgangsmåter og strategier for hvordan menn kan etablere romantiske relasjoner til kvinner, i den grad der denne relasjonen fremstår som et helt essensielt aspekt av konstruksjonen av maskulinitet. Gjennom denne relasjonen får mannen noen å beskytte og ta ansvar for, en familie å forsørge og barn å oppdra, samt en familie å være overhode for. Basert på hvilke egenskaper, kvaliteter og dyder som tilegnes mannen spesifikt, som ansvarsfull, aktiv, handlekraftig og beskyttende, så vil rollen som ektemann og far styrke maskuliniteten deres. Jeg vil påstå at denne relasjonen også fungerer bekræftende for den heterofile seksualiteten som naturaliseres gjennom podcasten, og at heteroseksualiteten også er en helt grunnleggende forutsetning for maskulinitetsidealet som konstrueres i MANNSpodden.

6.4.4 Foreløpige betraktninger

Det er tydelig at dating er et svært viktig tema i MANNSpodden. Når det kommer til dating så forteller deltakerne at de kristne mennene i studentmiljøene har en fordel fordi de klarer å snakke om følelser og det å uttrykke seg emosjonelt. I MANNSpodden blir det trukket frem likheter mellom menn og kvinner i kristne studentmiljøer, deriblant hvordan de tar vare på hverandre uten at det blir demaskuliniserende. De mener at dette kan hjelpe de med å danne romantiske forhold med kvinner. Til tross for dette beskrives datingmiljøet i de kristne studentmenighetene som veldig lite, og samtlige av studentene som gjester podcasten forteller at det generelt skjer veldig lite dating innad i denne kulturen, selv om flere gir uttrykk for at mange vil danne denne type

romantiske relasjoner. Dette forklares blant annet ved at menn og kvinner innad i denne kulturen tilbringer mye tid med hverandre og sosialiseres sammen, og derfor også kanskje utvikler de samme trekkene. Den karakteristikken som forklares er passiviteten.

MANNSpodden avdekker klare spenningsforhold innad i diskursen. De forsøker å navigere et felt og forhandle frem en idealmaskulinitet til etterfølgelse blant unge, kristne menn i Norge. De rives mellom to ytterpunkter; to idealer for hvordan å praktisere maskulinitet; den myke og den harde mannen. Gjennom tematikk som kjønnpolaritet, biologisme, mannlig overhode og sårbarhet blant menn, vokser det seg underveis frem det som fremstår som en «gyllen middelvei» mellom den harde og den myke mannen. Programlederne og deltakerne kombinerer det som tradisjonelt blir sett på som mannlige og kvinnelige egenskaper og kvaliteter. Fra et analytisk perspektiv fremstår det som at de samme idealene består, men i en ny forpakning. På mange måter kan det late til at en del hovedprinsipper holdes fast ved, som mannlig styrke, som forsørger og familiens overhode, samtidig som diskursen også åpnet for andre alternative måter å påta seg disse rollene på. Mennene som foretrekkes er de følelsesmessig tilgjengelige, og de mannlige deltakerne snakker selv om hvordan de foretrekker å dele sine tanker, følelser og bekymringer med nære venner. Mot står sterkt som et viktig karakteristisk trekk blant menn, men både de kvinnelige og mannlige deltakerne i intervjuene mener at det er og burde være større rom for at gutter og menn kan uttrykke modighet på forskjellige måter og på ulike områder, avhengig av hva de selv foretrekker og mestrer. Den samme fleksibiliteten gjelder praktiseringen av mannlig overhode innad ekteskap og familieliv, der prinsippet fremstår som noe mer symbolsk fremfor direkte inngripende i livene deres. Mannen skal være overhodet, men dette kan fint gjøres innenfor husets fire vegger, deriblant fra kjøkkenet, og er ikke forbeholdt tradisjonelle «mannlige» gjøremål og arbeidsoppgaver utenfor hjemmet.

6.5 Mannlige forbilder og mannsideal

6.5.1 Generelt om forbilder

En stor del av samtalen ved MANNSpodden sirkulerer rundt temaet «mannlige forbilder», og hvor essensielt det for menn er å ha mannsfigurer å se opp til i det dagligdagse livet. Dette er et tema som kommer opp både under intervjuet med guttene fra studentmenighetene i Bergen, og psykiater Dag Furuholmen, som gjester syvende episode. Dag Furuholmen sier blant annet at:

Det er mange unge menn der ute som fullstendig mangler en mannsfigur å identifisere seg med. Det er mange som bruker meg nok til det. Finne ut hva det er å være mann. Nå er det kanskje på tide å slippe morsbindingen. Og ta sjansen på å være mann (S1E7, 4:31).

Selv beskriver han sitt forhold til sin egen far som det jeg tolker som distansert. Han forteller om en far som var for opptatt med arbeid og egne ting til å kunne se han. Interessant er det at også programlederen, Einar, kan relatere til dette forholdet med sin egen far, og forteller at dette også er en relasjon som ligger til grunn for podcastens oppstart. De hevder at dårlige forhold til egne fedre, resulterer i generasjoner med dårlige utrustede menn, som sliter med å ikke bare praktisere, men finne frem til en gunstig form for maskulinitet. De mener at det er mange fedre som ikke har «gitt videre» en maskulinitet til sine sønner, som gjør de utrykke og bidrar til at de søker til andre (S1E7, 5:01). Bak denne realiteten, forteller Furuholmen videre at «feminiserte» samfunn spiller inn som faktor for hvorfor denne mangelen på mannlige forbilder har blitt såpass evident:

Det handler om det at 40% av alle norske menn som har barn lever jo ikke sammen med barna sine fast. 25 av alle menn over 40 har ikke barn i det hele tatt. Og det betyr at det er svært mange unge gutter som vokser opp med enslige mødre og med minimal kontakt med fedre. Også kommer de da inn i feminiserte barnehager med 90% kvinner. De kommer inn i feminiserte barneskoler med 80% kvinner. Ikke før du kommer i videregående så er det kanskje litt mer balanse, men ikke veldig mye (S1E7, 5:32).

Furuholmen beskriver her hvordan institusjoner som møter menn, i hovedsak består av kvinner. Han påpeker samtidig at disse kvinnene ikke gjør en dårlig jobb i disse yrkene, men at kjønnene ikke kan sammenlignes som rollemodeller og forbilder for gutter og menn. Han beskriver kvinnelige lærere som like vennlige, hyggelige og flinke som de mannlige, men forteller at det er noe spesielt med hvordan menn blir forbilder for gutter. Han sier at gutter trenger «noen å se opp til, de trenger noen å etterligne, de trenger noen å få en slags kontakt med,» (S1E7, 9:05) Det blir

altså her tydelig at guttene trenger forbilder, og at det er essensielt at disse er av det mannlige kjønn. Uten at det underveis blir definert eksakt hva som i denne diskursen legges i rollen som forbilde, så forstår jeg det som følge av samtalen som ofte som eldre mennesker sin oppførsel som blir et eksempel til etterfølgelse, og at disse forbildene kan veilede og støtte de som ser opp til dem. Det fremstår imidlertid som at det først og fremst er menn som forbilder for gutter som foretrekkes. Furuholmen forteller at gutter søker etter flere spørsmål, deriblant hvordan det kjennes å være mann, hvordan de kjenner seg sammen med menn, hvordan de skal relatere seg til voksne menn, og til slutt hvordan han relaterer seg til dem (S1E7, 9:21). Ifølge han er det kun andre menn som kan besvare disse spørsmålene. Det er altså noe spesielt med hvordan menn, sammenlignet med kvinner, veileder og støtter yngre menn. Eksakt hva det er beskriver Einar og Dag som ikke noe mindre enn «magi». Han forteller at disse relasjonene ikke må undervurderes:

Det å finne en mannsfigur å kunne relatere seg til og kunne kjenne at man stoler på, at man kan se opp til, at man kan få kontakt og kanskje til og med beundring fra, anerkjennelse fra, klare grenser fra, kjærlighet fra, korreksjon fra, alle disse tingene er jo ekstremt viktig både for jenter og gutter. Og det har mye å si for deres utvikling. (S1E7, 6:46).

Dag Furuholmen påpeker imidlertid at farsfiguren ikke bare spiller en viktig rolle i gutter sitt liv, men også jenter, og at ethvert barn trenger en aktiv far i livet sitt. Han forteller at tilstedeværelsen av «far» er essensielt for utviklingen deres, og at barn som ikke har en far i livet sitt i mye større grad opplever rusavhengighet, dårligere selvtillit, samt at de vil søke bekreftelse i dårlige forhold. Han sier at jenter, i likhet med gutter, også trenger en tilstedeværende far i livet sitt, og at manglen på dette blant annet kan resultere i at «[...] kvinner får barn lenge før de skal,» (S1E7, 12:35). Han trekker også linjer til IS og skoleskyttere i USA, der han hevder at ingen av disse mennene kan ha gode, stabile forhold til sine egne fedre (S1E7, 12:55).

6.5.2 Nære relasjoner

Hvem er disse forbildene? Som nevnt deler Einar og Dag Furuholmen en opplevelse av sine egne fedre som til dels fraværende. Likt deler de også en relasjon til sine daværende gymnlærere, og hvordan disse ble representasjoner for en manglende farsskikkelse i deres liv. Dag Furuholmen

forteller at hans gymlærer så et talent i han i gymtimene og fikk han til å forsøke seg som turner, noe som også ble hans fritidsaktivitet i mange år fremover. Så viktig var denne relasjonen for Dag, at han mange år senere, da gymlæreren var 80 år gammel, inviterte han ut på kaffe. Han sier at det ikke var «[...] noe gærent med noen av de derre damene. Men han var mann, og han viste meg den tilliten og ga meg den kontakten som jeg så sårt savnet på den tiden». Einar forteller en lignende historie om sin egen gymlærer, som bygde snøhuler med han og gjennom denne aktiviteten formet et bånd. Dog det kan skyldes tilfeldigheter, er det også interessant å bemerke seg sport som en fellesnevner i begge disse mannsrelasjonene. Sport og fysisk aktivitet har lenge vært et viktig aspekt ved hvordan bestemte former for maskulinitet har blitt konstruert og praktisert innenfor spesielt evangelikale miljøer, først og fremst i USA. Innenfor det som hovedsakelig har blitt distribuert litteratur innad disse gruppene har sportsbilder og metaforer vært aktive virkemidler for å demonstrere mannlige kvaliteter og konstruere patriarkalske ideologier og strukturer. Sport er en av de sosiale praksisene som fortsatt i stor grad er kjønnssegregert og dominert av menn, og er en sosial praksis som konstruerer og offentlig viser antatte essensielle forskjeller mellom menn og kvinner (Beal, 1997, s. 282). Kvaliteter assosiert med sporten; selvkontroll, disiplin, selvstendighet og selvsikkerhet, har skullet blitt reflektert blant mannlige adferd utenfor disse arenaene. Denne linken kan spores tilbake til da 1. verdenskrig var over og amerikanske militære ledere bekymret seg over hva de skulle gjøre med de nærmere 2 millioner amerikanske soldater i ettertid. Deres fysiske tilstander ble sett på som fordeler for å vinne krigen, men som en trussel og fare for fredstilstand. Denne bekymringen stammet fra en overbevisning om at menn hadde et behov for fysisk anstrengelse, som ville føre til seksuell og fysisk aggresjon om den ikke fikk utløp. For å holde disse impulsene i sjakk så ble det skapt robuste atletiske program for de allierte soldatene slik at de kunne få utløp for disse behovene og utfoldet seg fysisk. Blant annet arrangerte Y.M.C.A sporter for disse soldatene gjennom vinter og vår, konkurranser i over 26 forskjellige sportsgrener med deltakere fra 29 forskjellige land, alle var veteraner fra krigen (Dowland, 2011, s. 355). Denne fremveksten av sportslig og atletisk engasjement blant protestantiske kristne må sees i sammenheng med en krise, der de på sent 19 århundre fryktet fremveksten av byer og en feminisering av kirken. Som en reaksjon så promoterte hvite protestanter, hovedsakelig bosatt i det urbane nordøst, det som ble kalt «muskulær kristendom», som blant annet Theodore Roosevelt så på som essensielt for nasjonens suksess (Dowland, 2011, s. 360). Muskulær kristendom karakteriseres av hvordan

kristendommens troslære med prinsipper som disiplin, selvoppofrelse, patriotisme, mannlighet og atletens moralske og fysiske skjønnhet. Nå skulle aktiv fysisk trening bli brukt som et verktøy for å skape ideelle borgere som var både disiplinerte og atletiske. Et aspekt ved denne omveltningen var at Jesus selv gikk gjennom en makeover, der han gikk fra å bli fremstilt som ydmyk, mild og myk, til en mer standhaftig og handlekraftig. I tillegg til de indre trekkene som nå ble satt i fokus, fikk Jesus en ytre, utseendemessig omveltning, der han nå ble fremstilt som store muskler, grove trekk, og gjerne i settinger der han demonstrerte sin fysiske styrke, for eksempel ved å rive i stykker korset han selv ble korsfestet og døde på. Formålet her var å skape en robust og «mannlig» tro, som ville bringe mennene tilbake til kirken.

Becky Beal gjorde i 1997 en kritisk feministisk analyse av bøkene *What Makes a Man* og *Seven Promises of a Promise Keeper*, som begge har vært grunnleggende for mannsorganisasjonen Promise Keepers sin ideologi. Promise Keepers ble stiftet av tidligere fotballtrener ved Universitetet i Colorado, Bill McCartney, og er en internasjonal, kristen organisasjon av og for menn, dedikert til å vekke et mannsideal forenelig med kristendommens ideologi, bygget på mot, styrke og lederskap. Organisasjonen vokste frem under en forestilling om mangelfullt mannlig lederskap, som igjen har ført til forfallet av den tradisjonelle kjernefamilien, dropouts, økende kriminalstatistikker, rasisme, skilsmisse, homofili, og abort (Beal, 1997, s. 276). Organisasjonen har imidlertid blitt kritisert for sin fordømmelse av homofili og idé om mannlig overhode innad i familien. I sin analyse kunne Beal avdekke at sportsmetaforer og sammenligninger ble hyppig brukt for å for eksempel diskutere forhold mellom far og sønn. Blant annet blir metaforen om stafettpinnen brukt i *Seven Promises of a Promise Keeper*:

The mission of introducing one's children to the Christian faith can be likened to a three-man relay race. First, your father runs his lap around the track, carrying the baton, which represents the gospel of Jesus Christ. At the appropriate moment, he hands the baton to you, and you begin your journey around the track. Then, finally, this time will come when you must get your baton safely in the hands of your child. But as any track coach will testify, relay races are won or lost on the transfer of the baton. (*Seven Promises of a Promise Keeper*, 1995, s. 124).

Stafettpinnen som gis videre til neste generasjon kan blant annet forstås som en lære om maskulinitet som overføres fra eldre til yngre menn. Jeg tolker det som at det er denne

overføringen av lærdom Dag og Einar sier at de ikke fikk fra sine egne fedre, og derfor søkte hos andre menn utenfor egen familie. En ytterligere sammenligning mellom Promise Keeper sin kjønnsideologi og diskursen hos MANNSpodden, er hvordan ansvaret for revitaliseringen legges hos menn selv, til tross for hvordan en stor del av problemet er feminiseringen av samfunnet og menn. Dette fordi programlederne hele tiden vender seg mot sitt mannlige publikum for å gi tips til hvordan de selv kan ta ansvar for eget liv, til tross for at roten til utfordringene ofte spores tilbake til en feminisering av samfunnet. Promise Keepers sin kjønnsideologi sier blant annet at menn har forlatt sine poster, og at det er deres ansvar å ta tilbake sine naturgitte roller. I podcasten spør Einar på sin side de kvinnelige intervjudeltakerne fra studentmenighetene om hvordan gutter og menn kan bli mer attraktive i deres øyne, og hvordan de kan appellere til kvinner. Et gjennomgående tema i podcastens første sesong er råd og tips som underveis gis til gutter, særlig tilknyttet dating og hvordan de skal nærme seg kvinner. Jeg ser denne sammenligning i sammenheng med hvordan Promise Keepers ideologi på et generelt nivå anser sosiale utfordringer og samfunnsproblemer som noe personlig og individuelt anliggende. I spørsmål om for eksempel sexisme, rasisme og pornografiavhengighet, så blir dette ansett som problemer som tilknyttet enkeltpersoner, da enkeltmenn, i stedet for på et strukturelt og systematisk nivå (Bielo, 2014, s. 236). Disse problemene vil da også kunne løses om disse mennene det gjelder blir mindre rasistiske og sexistiske. I likhet opererer MANNSpodden på et personlig plan, og selv om de også kritiserer offentlige institusjoner for eksempel kvoteringer og karakterkrav innad i utdanningssystemet, så er majoriteten av diskursen rettet mot hvordan hver individuell mann kan finne tilbake til og styrke en «autentisk» maskulinitet i det dagligdagse livet.

Også de yngre mannlige deltakerne i MANNSpodden presiserer viktigheten av å ha mannsforbilder. Tom Åge sier at man må finne seg noen «[...] som kan hjelpe deg med det du står oppi akkurat nå,» (S1E4, 56:50). Benjamin oppfordrer også til å danne disse relasjonene: «Få en mentor. Finn noen å snakke med. Noen som har vært i troen lenger, som er eldre. Gjerne flere.» (S1E4, 55:25). Han forteller videre at det er viktig å finne noen å ha åpne og ærlige samtaler med, og at det kan være nyttig å omgås med mennesker som både er like og ulike deg for å få ulike synsvinkler. Han sier også at det handler om å finne noen som kan stille seg ansvarlig for deg og de tingene du gjør (S1E4, 55:50).

6.5.3 Braveheart, Gladiatoren og Jesus

I tillegg til de personlige relasjonene som både programlederne og gjestene i MANNSpodden har dannet til andre menn som forbilder, er det også andre historiske personer og fiktive karakterer fra populærkulturen som nevnes som mannsforbilder. «I de settinger der vi gutter er sammen, finnes det et bedre forbilde vi kunne trukket frem? Altså, vi har jo Gladiator og Braveheart på film, men er ikke Jesus bedre?» spør Einar (S1E4, 27:17). Filmene som nevnes her er forøvrig interessante, da begge disse filmene har vært sentrale i evangelikal teologi. Begge filmene er episke, historiske actiondramaer fra sent 1990- og tidlig 2000-tall, portrerer mannlige hovedroller utsatt for urettferdighet av makthavere og som søker hevn etter at familiemedlemmer har blitt utslettet av fienden. Familiene til William Wallace og Maximus Meridius utgjør først og fremst kontekst for handlingen som utspiller seg, da for at mennene skal ha noe mer personlig å sloss for enn kun moderlandet. Begge karakterene er i utgangspunktet også forulempet, da Wallace sitt land er styrt av engelskmenn, og Maximus blir fratatt sin frihet som slave og gladiator i Roma. En annen fellesnevner er aspektet om offer, da både Wallace og Maximus på slutten av filmen dør for saken de kjemper for, som begge overgår deres egen eksistens. Maximus får sine døende ønsker om samfunnsreform oppfylt rett før han dør, og Wallace inspirerer i etterkant av sin henrettelse skotter til å senere ta til sverdene for å igjen kjempe mot engelskmennene som vil innføre engelsk styre. Mel Gibson sitt arbeid, som skuespilleren bak hovedrollen i Braveheart, til tross for å være katolikk, har lenge vært viktige for evangelikale og deres militante og heroiske kristne maskulinitet (Du Mez, 2020, s. 211). For mange evangelikale forfattere har referanser til Braveheart har blitt ofte blitt sitert til fordel for bibelske referanser når det kom til å drøfte Guds vilje for menn (Du Mez, 2020, s. 211). Den tidligere evangelikale pastorn av Mars Hill Church, Mark Driscoll, ble i etterkant av hendelsen identifisert som forfatteren bak en rekke støtende bloggposter fra 2006 han skrev under pseudonymet «William Wallace II, da inspirert av protagonisten i Braveheart. I de usensurerte bloggpostene kalte han blant annet USA for en «pussified nation», som et resultat av menn oppdratt av «[...] bitter penis envying burned feministed single mothers who make sure that Johnny grows up to be a very nice woman who sits down to pee» (Du Mez, 2020, s. 195-196). Det kan trekkes klare linjer mellom disse to lignende narrativ, og diskursen rundt maskulinitetsidealer i MANNSpodden. Både Wallace og Maximus lever tilsynelatende fredfulle liv, men blir trukket inn i en kamp når deres

posisjoner blir truet, og jeg ser denne historien reflektert også i hvordan maskuliniteten oppfattes som under press i MANNSpodden, der podcasten er et middel i revitaliseringen av denne. Det finnes også likheter i den krigerske tonen til de nevnte filmene og måten MANNSpoddens programledere og gjester presiserer menns behov for å krige for en sak. Benjamin forteller at det ikke er alltid like lett å være en mann som skal mene og synes mye om veldig mye forskjellig, og at det handler om å velge ut sine spesifikke kamper som man ønsker å stå i som mann og kjempe for (S1E3, 5:23). Benjamin nevner sine utvalgte kamper som at han har jobbet med abortsaken og psykisk utviklingshemmede mennesker:

Så er det å tørre å stå i sin sak når du kjenner at det er tid for det. Å tørre å være modig på de tingene du har bestemt deg for og at du pusher de grensene for hva du er komfortabel med å gjøre. For jeg tror aldri du kan på en måte bli ferdig med å utvikle deg som menneske,» (S1E3, 29:59).

Jeg tolker dette behovet for å finne seg en «sak» som et symptom på at mennene i MANNSpodden forstår mannens rolle som uklar, og at det derfor er viktig å posisjonere seg og finne tilbake til denne plassen, om noe i forandret form. Jeg vil argumentere for at idoliseringen av disse filmkarakterene som forbilder også reflekterer MANNSpoddens maskulinitetsideal. Som nevnt kjemper begge hovedkarakterene for en sak de brenner for, og går i tillegg i døden for denne. Jeg vil her påpeke at aspektet om martyrdød, som i tillegg til Jesus, er et fellestrekk i samtlige forbilder som Einar nevner i denne seansen. Å være selvoppofrende er en dyd som trekkes frem som spesielt maskulin i MANNSpodden, da spesielt i relasjon til familie og venner. I tillegg til å være store krigere på slagmarken, er både Maximus og Wallace familiemenn, som viser både sårhet og ømhet ovenfor familiene sine. Maximus og Wallace kombinerer begge det harde, røffe og krigerske ytre, med et myke og sårbare indre. Jeg ser denne kombinasjonen av ulike maskuliniteter reflektert i MANNSpodden, og måten de fremmer en kombinasjon av både det som har blitt forstått som tradisjonelle maskuline og feminine medfødte egenskaper. Likevel er det Jesus som anses som det viktigste eksempelet til etterfølgelse, da spesielt for menn. «En ting det kanskje ikke snakkes om er Jesus som forbilde som mann. Ikke bare et generelt forbilde,» sier Einar (S1E4, 22:10). Tom Åge beskriver også Jesus som det største forbildet:

Jesus er jo det største forbildet vi har i historien. Både for alle, men menn spesielt. Han var jo ekstremt tydelig, sannheten, tro og kjærlighet. Han stod for noe. Han formidlet det på en kjærlig

måte. Så der har vi utrolig mye å lære som menn. Og i tillegg så var han en kriger. Det å krige for noe, det å krige i bønn. Der er Jesus det største forbildet (S1E4, 29:16).

«Jesus grein jo flere ganger, men var en full råtass da han jagde folk ut av tempelplassen,» sier Einar, som mener at Jesus må anses som det ultimate forbildet, da spesielt for menn, (S1E4, 25:12). Jesus-fortolkninger er alltid preget av sin tid og kontekst. Halvor Moxnes, professor i teologi ved Universitet i Oslo, har skrevet om kristen maskulinitet hos borgerskapets teologer i Norge, og sier at kvinnenens inntog i offentligheten og i kirken førte til at det meldte seg en tøffere og mer maskulin Jesus (Moxnes, 2013, s. 104). Blant annet det som ble oppfattet som en feminisering av kirken, med større antall deltakende kvinner enn menn, førte til et behov for å reposisjonere seg som menn i kirken. Kampen om kvinnerollen var en synlig og offentlig affære på slutten av 1800-tallet, men med en ny kvinnerolle krevde nødvendigvis også en ny mansrolle. Presten Christopher Bruun skrev i 1898 boken «Om Jesus som menneske», der han mente at kirken måtte appellere til unge men, ikke bare eldre kvinner. I boken skrev ha at Jesus ikke bare kunne være kjærlighet, godhet, mildhet og tålmodighet, ettersom dette ville føre til en feminisering av Jesus: «Man tenker sig ham nesten som en kvinde. Men han var en mann. Aa, for en mand han var!» (Moxnes, 2013, s 113). Bruun minner om at Jesus også var «eiere Baade handlekraft og manndom og mod og flammende vrede». Dagens Jesus derimot, generelt omtalt, er en mer eksistensialistisk en, og omtales ofte som et felles forbilde for kristne, uavhengig av kjønn, og innehar kvaliteter og egenskaper som går på tvers av disse sosiale kategoriene. Moxnes sier at man samtidig i dag er mer opptatt av sosialt ansvar, og derfor legger vekt på Jesus sitt forhold til marginale grupper og «outsidere». I likhet med Bruun sine ideer, fremstår det i MANNSpodden det samme fokuset på Jesus som en mann, fremfor simpelthen et menneske, og hans liv og egenskaper kobles direkte opp til hvilke forventninger som stilles til menn generelt. «Jesus var jo kanskje litt pioner med dette med å se kvinner, ta de med i gjengen, gi de stemmerett og la de få bety noe,» forteller Benjamin (S1E4, 22:35).

6.5.4 Foreløpige betraktninger

Når mannlige forbilder diskuteres i MANNSpodden, er det for det første helt essensielt for menn å ha andre menn som forbilder de kan se opp til som eksempler til etterfølgelse. Menn skal følge i

andre menns fotspor. Disse platoniske relasjonene mellom menn beskrives ikke som noe mindre enn ren «magi», og skal hjelpe andre menn med overgangen inn i voksenlivet, og da overgangen fra «gutt» til «mann». Psykiater Dag Furuholmen hevder at fravær av fedre fører til større andel mennesker med rusavhengighet, depresjon, selvmord og lav selvtillit, og at menn med distanserte forhold til sine egne fedre vil søke usunne relasjoner for bekreftelse senere i livet. Han argumenterer for at det er feminiserte samfunn som ligger til grunn for denne utviklingen med kvinner i omsorgsykker, og menn nærmest er omringet av kvinner i skole- og helsesystemet. På et overordnet nivå finnes det fiktive rollemodeller, som hovedkarakterene i filmer som Braveheart og Gladiatoren. Som populærkulturelle ikoner har de fellestrekk som heteroseksualitet, handlekraft, aktivitet og usårbarhet. De kvalitetene som de ser etter i forbilder i nære relasjoner deler også flere av disse kvalitetene, der handlekraften og ansvarsfølelsen stikker seg ut som de viktigste, og som det legges størst vekt på i samtalene. Likevel er Jesus det største forbildet, som drøftes i flere episoder av podcasten. Hans flerdimensjonale sider blir trukket frem flere ganger for å drøfte denne balansegangen mellom «myk» og «hard» mann, og hvordan Jesus var en mann som visste når han skulle trekke frem disse ulike sidene av seg selv. Som eksempel nevner de at han både kunne gråte og vise følelser i tunge sider, men at han også var i stand til å heve stemmen og uttrykke sinne når det var nødvendig. Diskusjonene om forbilder, spesielt når det kommer til Jesus, reflekterer den samme kombinasjonen av tradisjonelle feminine og maskuline kjønnsuttrykk som nevnt tidligere.

Kapittel 7: Avsluttende drøfting og konklusjon

Mitt anliggende med denne studien har vært å studere hvordan programlederne og deltakerne i MANNSpodden konstruerer en type maskulinitet for seg selv og sitt publikum. Jeg vil i dette kapitlet oppsummere hvilke funn som peker seg ut ifra undersøkelsens empiriske materiale, og drøfte dette opp mot relevante teorier.

7.1 Overordnede betraktninger

Først vil jeg ta et blikk tilbake på teoriene presentert innledningsvis i teorikapitlet. Materialet i studien viser at maskuliniteten i MANNSpodden er performativ etter Judith Butler, i den forstand der det er noe mennene *gjør*. Eksempler på dette er at mennene forventes å være heltemodige, ansvarsfulle, forsørgende og aktive i sin adferd og væremåte. Måten maskuliniteten konstrueres tilsier også at den er performativ. Programlederne og deltakerne i MANNSpodden setter selektivt sammen det de anser som en «autentisk» maskulinitet, bestående av det som tradisjonelt har blitt forstått som både maskuline og feminine egenskaper og kvaliteter. Ifølge Michael Kimmel er som nevnt maskulinitet noe historisk betinget; noe tidløst og foranderlig. Kimmel sier som nevnt at maskuliniteten ser forskjellig ut avhengig av tidsepoker. Programlederne og deltakerne i MANNSpodden snakker delvis om maskulinitet som historisk betinget når de refererer tilbake til fedrenes maskulinitet, og hvordan denne var mer forutsigbar og åpenbar enn det den er i dag. Her foreligger det imidlertid et interessant paradoks. På ett vis fremstår det som at maskulinitet i MANNSpodden forstås som noe ikke-statisk når de sier at det har eksistert og fortsatt eksisterer flere måter å være mann på. Det er flere måter å orientere seg mot maskuliniteter, og noen former blir sett på som mer akseptable. Samtidig argumenterer de for at det finnes én sann måte å eksistere som mann på, altså den «autentiske» maskuliniteten de leter etter. Et lignende paradoks fremtrer også når det kommer til det performative aspektet. Maskulinitet er noe mennene *gjør*, en rolle de spiller med visse forventninger, men samtidig argumenterer programlederne og deltakerne for en *indre essens* som er avgjørende for mannen. Denne essensen består av det

biologiske og anatomiske. Hvordan kan menn ha det som Einar kaller «the he-hormone», men samtidig eksisterer det menn som ikke er «autentiske» menn?

7.1.2 Spenningsforholdet og betinget maskulinitet

Det eksisterer et spenningsforhold i mansrollen til programlederne og deltakerne. Min konklusjon vil blant annet inneholde at de orienterer seg mot en maskulinitetspraksis som inkorporerer det som anses som både tradisjonelle maskuline og feminine egenskaper og kvaliteter. Disse spenningene kommer for eksempel til uttrykk når de snakker om indre følelsesliv. Et av funnene indikerer at programlederne og deltakerne i analysen bryter med den hegemoniske maskuliniteten når de legger såpass stor vekt på hvor viktig det er å uttrykke følelser og emosjoner, samt det å ha noen å snakke med som de stoler på. Visse prinsipper holder de fast ved, som mannlige styrke, som forsørger og som familiens overhode, men på flere måter åpner de for alternative maskuline uttrykk. De gir mer rom for farsrollen, de snakker om følelser og de vanskelige tingene i livet. Det skjer her et brudd med den hegemoniske maskuliniteten, som blant annet kjennetegnes ved usårbarhet og kontroll over følelser og emosjoner. For eksempel er det fortsatt viktig å være modig, men det er mer spillerom for guttene til å kunne være modige på flere forskjellige måter og på forskjellige områder, avhengig av hva de selv foretrekker. Denne valgfriheten tyder på en utvidet definisjon av hva det vil si å være en mann. Mannen skal være overhode, men kan også være overhode på kjøkkenet, en sfære som de tolker som tidligere assosiert med kvinner og deres plikter i hjemmet. I likhet forteller deltakere om mødre som tar på seg oppgavene med å skifte dekk på bilen og klippe gresset i hagen, som på sin side tradisjonelt har blitt assosiert med menns fysiske oppgaver knyttet til hus og hjem. Det er heller ikke et like stort fokus på den fysiske styrken og utholdenheten til menn. Oppsummert så vil jeg argumentere for at dette spillerommet for maskulinitet forteller at mannlige overhode til dels kan forstås som en symbolsk rolle, som ikke nødvendigvis innebærer å utøve denne rollen i fysisk forstand.

For å forklare dette spenningsforholdet har jeg valgt å introdusere et nytt begrep kalt *betinget maskulinitet*. Teoriene om hybridmaskulinitet fanger store deler av kjønnsforhandlingene som foregår i MANNSpodden. Likevel vil ikke denne modellen forklare den spesifikke måten disse forhandlingene skjer på. Med betinget maskulinitet så mener jeg at det jeg forstår som progressiv

argumentasjon som fremgår i MANNSpodden ofte er etterfulgt av et *men*. Ofte høres det ut som at programlederne og deltakerne artikulere det som bryter med en hegemonisk maskulinitet, men utsagnene er ofte etterfulgt av en rettelse, eller et tilleggsutsagn som ikke direkte motsier, men som modererer det som ble sagt. Oppsummert åpner både programlederne og deltakerne for at menn skal få uttrykke seg følelsesmessig på en måte som bryter med den hegemoniske forventningen til menn om å være stoiske og følelsesmessig utilgjengelige. Det finnes likevel en begrensning, en *grense*, som menn ikke skal overgå. Thea sier at menn kan vise følelser og gråte, men at det ikke må overskygge de andre kvalitetene og egenskapene som forbindes med det å være mann. I likhet oppfordrer både programledere og deltakere menn til å danne relasjoner til andre menn som de kan snakke med om disse følelsene og ha forbilder de kan se opp til. Disse samtalepartnerne og forbildene skal imidlertid være andre menn, og det legges stor vekt på rollen platoniske forhold mellom menn spiller. Også i samtale om Jesus som forbilde reflekteres disse forhandlingene. Jesus fremstilles som sensitiv, følelsesmessig tilgjengelig, mild og bevisst på kvinners marginaliserte posisjon, men man må ikke glemme at han i tillegg var tøff og sterk og modig, og at han jaget folk ut fra tempelplassen da han så de selge varer på et sted ment for tilbedelse. Disse følelsesmessige uttrykkene har derfor visse begrensninger og restriksjoner. I lys av Eisen og Yamashita sin teori om menn som «låner» feminine trekk, så vil jeg konkludere med at de «mannliggjør» disse igjen for å kompensere for denne utvekslingen.

Gjennom språket konstruerer mennene i MANNSpodden mye av den hegemoniske maskuliniteten. Spesielt mye vekt blir det lagt på at de skal være den aktive mannen, eller snarere at mannen *ikke* skal være passiv. Her vil jeg si at de distanserer seg fra det som tradisjonelt har blitt ansett som en kvinnelig, passiv fremtoning. På den måten fremstår det som at menn og kvinner skal utfylle hverandre på bakgrunn av denne dualismen mellom passiv og aktiv. Spesielt er denne komplementarismen viktig i datinglivet. MANNSpodden er her dypt forankret i heteronormative regimer. Denne heteronormative matrisen som Judith Butler omtaler den som, ligger til grunn for store deler av argumentasjonen deres. Jeg vil igjen presisere at dette ikke vil si det samme som at de eksplisitt fordømmer homofili eller andre legninger, men at det blir tydeliggjort i hvordan de ikke snakker om seksualitet. Derimot blir det lagt stor vekt på «magien» som følger et heterofilt forhold. Det heterofile forholdet mellom «mannen» og «kvinnen» forstås som et utgangspunkt for å diskutere dating. Den heterofile forventningen blir en underforstått

sannhet, og naturalisert som norm når den ikke tematiseres nærmere. Menn skal i disse relasjonene ta initiativ og ansvar, for eksempel i den forstand hvor de skal be hverandre ut på date, mens kvinner, i større eller mindre grad, forholder seg passive i forkant av guttenes eget initiativ. Egenskaper, kvaliteter og adferd får en kjønnbetødning i diskursen ved MANNSpodden, og i tillegg en spesiell betydning som følge av konteksten de artikuleres i. Her bekrefte dualistiske syn på kjønn, da kvinner beskrives som mer «psykologiske», «følede», «sensitive» og «stille», mens mennene er «aggressive», «eksplosive» og «ukontrollerbare». Disse forskjellene begrunnes med de biologiske ulikheter, og spores tilbake til hormoner. Som nevnt kaller Einar blant annet testosteron for «the he-hormone», som blir helt definerende for å beskrive menn og deres adferd. Kjønnforståelsen her er altså biologisk. Når de snakker om testosteron og hormoner, så er ikke dette uten betydning, og heller ikke nøytrale begreper som rent benyttes for å beskrive menn og kvinner sin biologi og anatomi. De tilegner disse stoffene egenskaper og kvaliteter, som igjen får etterfølger menn og kvinner sin adferd, hvordan de tenker og handler, og ikke minst hva vi kan forvente av dem. Det er ikke naturen i seg selv, reproduktive organer eller hormonnivåer som undertrykker og opprettholder kjønnede hierarkier, men det er hvordan vi snakker om denne naturen, reproduktive organer og hormonnivåer som bekrefte disse strukturene. Etter diskursanalysens prinsipper så har ord makt, og hvordan kjønn beskrives gjennom diskursen har betydning. Biologien naturaliseres i MANNSpodden, så når Benjamin sier at menn og kvinner velger ulike utdannelser og yrkesveier på bakgrunn av disse biologiske forskjellene, så blir dette fremstilt som en udiskutabel sannhet. Begreper om biologi og forståelsen av denne virker begrensende for kjønn, og på denne måten så har de makt. Mennene beskrives som handlekraftige og heltemodige, som i likhet med risikabel adferd stammer fra naturens side. Alle disse karakteristiske trekkene peker i retning av en hegemonisk maskulinitet, men dette bildet nyanseres imidlertid av måten de blander tidligere maskulinitetsidealer og forventninger, men mer det symbolske, blandes med et mer moderne syn på menn sin følsomhet, sensitivitet og følelsesmessige utfoldelse. Diskursen kjennetegnes kjønnsfleksibilitet og en holdning om at menn bør ha både tradisjonelle «mannlige» og «kvinnelige» egenskaper. Det oppleves likevel som at skillet mellom menn og kvinner er sterkt.

Programlederne og deltakerne forhandler frem en stereotyp hegemonisk maskulinitet i teori; den handlekraftige, modige, dominante, heterofile og sterke mannen, men samtidig ser de svakheter

med denne modellen også. De ser hvordan disse forventningene som settes til menn også kan virke begrensende for deres utfoldelse. Ved å være bevisst på *hvor mye* følelser de viser, *hvem* de viser de til, og *hvilke* forbilder de idealiserer som inspirasjon, så vil jeg påstå at de kan kontrollere maskuliniteten til sin fordel, og på dette vis fortsatt konstruere den som tradisjonelt maskulin.

7.1.3 Religionens rolle

MANNSpodden er en kristen podcast, men jeg vil likevel påpeke at det er interessant og påfallende hvilken forholdsvis liten rolle for eksempel bibelske fortellinger og historier spiller i deres konstruksjon av maskulinitet. I løpet av de 9 episodene skjer det et lite antall ganger at argumenter begrunnes i bibelen. Dette skjer blant annet når de snakker om mannlige forbilder og mannlige overhode. Jeg vil her trekke frem Ingrid Vik sin bok *Guds Lobby*, som er et forskningsprosjekt om den kristenkonservative mobiliseringen og grasrotsorganisasjonen i Norge. I et intervju med redaktør i Dagen, Vebjørn Selbekk, forteller han at et mindre fokus på det religiøse aspektet av argumentasjonen ofte er et bevisst valg for å appellere til så mange som mulig, og at de kristne må argumentere rasjonelt og sekulært, og ikke emosjonelt og religiøst. (Vik, 2015, s.125). Av samme grunn vil jeg påstå at MANNSpodden gjør et strategisk valg her. Jeg vil presisere at dette ikke betyr at det religiøse aspektet er fraværende, men at jeg ser tydelige deler av samtalen der bibelen kunne blitt trukket inn som referanse, men hvor de ikke gjør det. I samtale om kjønnsdualitet og komplementarisme kunne de trukket linjer til skaperberetningen historien om Adam og Eva fra Første Mosebok, men i stedet refererer de til menneskets biologi. Det kan derfor tenkes at det å fremsette argumenter i stor grad uten henvisning til tro kan være et strategisk grep for at meningsinnholdet i podcasten kan resonnerer også blant de som ikke kan identifisere seg som kristne menn. I pressemeldingen i Tro & Medier forteller Einar at selv om hovedpublikummet mest sannsynlig blir kristne, så ønsker de at podden skal nå ut til ikke-kristne også. Han forteller at de ikke alle kan si rett ut at det er Jesus som er svaret, men at for å gjøre podcasten nyttig for folk som ikke er kristne så vil de lede de mer indirekte i den retningen (Gudvangen, u.å).

Jeg vil her også poengtere punktet om forskjellen på kristne og ikke-kristne menn som fremsettes i argumentasjonen i MANNSpodden. Det trekkes et skille mellom hvordan kristne og ikke-

kristne gutter og menn ter seg, spesielt i datingkulturen og i interaksjon med andre jenter og kvinner. Dette er både til fordel og ulempe for de kristne mennene. På den ene siden er de ifølge deltakerne bedre på å vise følelser og snakke med vennene sine om viktige ting, men på en andre siden beskrives de kristne mennene samtidig som mer passive og stille. Faktisk så sammenlignes denne adferden med andre kvinner. Det fremgår derfor at de til en viss grad er feminisert. Denne likheten mellom de kristne mennene og kvinnene forstår som problematisk når det kommer til datingkultur, og de kristne mennene da ikke mestrer den aktive rollen som initiativtakere.

7.2 Konklusjon

Gjennom min analyse så har det blitt klart at det eksisterer et spenningsforhold mellom flere ulike maskuliniteter i MANNSpodden. Både programlederne og deltakerne reflekterer åpent rundt sin egen og andres maskulinitet, og den maskuliniteten som fremsettes er sammensatt og kompleks, og inkorporerer både tradisjonelle maskuline og feminine kvaliteter, egenskaper og adferd. Konkluderende vil jeg si at konstruksjonen av en «autentisk» maskulinitet i diskursen er sammensatt av ikke bare én, men flere uttrykk for maskulinitet. Blant disse hegemonisk maskulinitet, representert som den handlekraftige, modige, sterke, heterofile mannen, men også en refleksiv maskulinitet, som åpner for alternative forståelser av ordene enn hvilken forståelse som har blitt lagt i dem. «Modig» og «sterk» må ikke nødvendigvis bety risikaktende oppførsel og fysisk overlegenhet, men kan også handle om å ta gode avgjørelser, vise ansvar og våge å gjøre det rette i vanskelige situasjoner. Jeg vil derfor for det første trekke konklusjonen om at programlederne og deltakerne i podcasten gjennom episodene jeg har analysert, konstruerer det som på mange måter kjennetegner en hybridmaskulinitet. I sin konstruksjon blander MANNSpodden den «myke» og den «harde» mannen. Mannen skal være «myk», men «hard» når det trengs. Denne maskuliniteten har evnen til å fremstå som av mildere og mykere karakter, men jeg vil likevel her referere tilbake til det problematiske aspektet ved å skulle karakterisere visse patriarkalske uttrykk som «mykere» enn andre. For det andre karakteriseres konstruksjonen av maskulinitet for det jeg tidligere har presentert som betinget maskulinitet, som i denne konteksten vil si en kjønnsfleksibilitet som samtidig begrenses av frykten for å ikke fremstå som «autentisk» maskulin.

8.3 Avsluttende kommentar

I denne studien har jeg analysert de første 9 episodene av MANNSpodden, men Einar Helgaas og Andreas Skjelde har gått ut og sagt at de allerede planlegger flere sesonger. Det hadde derfor for videre forskning vært interessant å se på utviklingen til MANNSpodden og hva slags temaer som dukker opp. En av tematikkene som jeg selv ikke fikk fordypet meg i slik jeg ønsket, men som det er lovet en egen episode til, er biologien som utgangspunkt for å forstå kjønnsforskjeller. Det har blitt tydeliggjort i løpet av denne studien at indre biologi og hormonnivåer spiller en essensiell rolle i hvordan blant annet Einar Helgaas forstår kjønn, og det vil være spennende å se hvordan de videre artikulerer seg om naturvitenskapelig forskning, samtidig som de holder fast ved religiøse overbevisninger og forestillinger som ofte kan fremstå som gjensidig utelukkende. I tillegg vil det også være gunstig for religionsfeltet å se nærmere på hvordan religiøse aktører bruker nye medier, som for eksempel podcast, som en ny måte å nå ut til et publikum på, ettersom forskningen på dette til nå har vært begrenset.

Litteraturliste

Anderson, E. (2009) Inclusive Masculinity in a Fraternal Setting. *Men and Masculinities*. Vol. 22, Nr 5. 801-820.

Arxer, S. (2011). Hybrid Masculine Power. *Humanity & Society*. Vol 35, Nr 4. S. 390-422.

Anker, T. (2020) *Analyse i praksis: En håndbok for masterstudenter*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk

Aune, K. (2009). Between Subordination and Sympathy: Evangelical Christians, Masculinity and Gay Sexuality, i (red.) *Contemporary Christianity and LGBT Sexualities*.

Lykke, N. (2010) *Feminist Studies: A Guide to Intersectional Theory, Methodology and Writing*. USA: Routledge

Beal, B. (1997). The Promise Keepers' use of Sport in defining "Christlike" Masculinity. *Journal of Sport and Social Issues*. Vol. 21, Nr. 3.

Beauvoir, S. (2000) *Det Annet Kjønn*. Oslo: Pax. Oversatt av: Toril Moi.

Bielo, J.S. (2014). Act Like Men: Social Engagement and Evangelical Masculinity. *Journal of Contemporary Religion*. Vol. 29, Nr. 2.

Bourdieu, P. (2000) *Den Maskuline Dominans*. Oslo: Pax Forlag. Oversatt av: Knut Stene-Johansen.

Boyd, S.B. (1999) Trajectories in Men's studies in Religion: Theories, Methodologies, and Issues'. *Journal of Men's Studies*. Vol 7, Nr 2 s. 266.

Butler, J. (2020) *Kjønn, performativitet og sårbarhet*. Norge: Cappelen Damm Akademisk

Oversetter: Holm-Hansen, Lars.

Butler, J. (2006) *Gender Trouble*. USA: Routledge

Butler, J. (1988) Performative Acts and Gender Constitutions: An Essay in Phenomenology and *Feminist Theory*, *Theatre Journal*. Vol 40, Nr 4. s. 519-531.

Bridges, T og Pascoe, C.J. (2014) Hybrid Masculinities: New Directions in the Sociology of Men and Masculinities.

Brooten, B.J. (2002) Naturen, loven og det alminnelige, i Moxnes, H, Børtnes, J og Endsjø, D (red) *Naturlig sex? Seksualitet og kjønn i den kristne antikken*. Oslo: Gyldendal Akademisk. s. 73-98.

Bøe, M.H og Kalvig, A. (2020) *Mennesker, meninger og makter: En introduksjon til religionsvitenskap*. Oslo: Cappelen Damm.

Connell, R.W. (2005) *Masculinities*. USA: University of California

Cranny-Francis. mfl. (2003) *Gender Studies: Terms and Debates*. USA: Red Globe Press

Dowland, S. (2011) War, Sports, and the Construction of Masculinity in American Christianity. *Religion Compass*. Vol. 7, Nr. 7.

Du Mez, K.K. (2020) *Jesus and John Wayne: How White Evangelicals corrupted a faith and fractured a nation*.

Eisen, D.B og Yamashita, L. (2019) Borrowing from Femininity: The Caring Man, Hybrid Masculinities, And Maintaining Male Dominance. SAGE Journals.

Fogg, A. (2013) Not all men in the “friend zone” are bad guys. *The Guardian*, 8. januar.

Tilgjengelig fra: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2013/jan/08/friends-friend-zone>.

(Hentet 12. mai 2021).

Kimmel, M. (2009). Masculinity as Homophobia: Fear, Shame, and Silence in the Construction of Gender Identity, i Ferber, A.L, Holcomb, K og Wentling, T. (red) *Sex, gender, and Sexuality: The New Basics: An Anthology*. New York: Oxford University Press. Kap. 5

Kimmel M. (2011) The 'Crisis' of Masculinity in Seventeenth-Century England. In: Horlacher S. (eds) *Constructions of Masculinity in British Literature from the Middle Ages to the Present. Global Masculinities*. Palgrave Macmillan, New York.

Kimmel, M. (2010) *Misframing Men: The Politics of Contemporary Masculinities*. USA: Rutgers University Press

King, U. (1995) *Religion and Gender*. Wiley-Blackwell.

Krondorfer, B og Hunt, S. (2012) Introduction: Religion and Masculinities – Continuities and Change. *Religion and Gender*. Vol 2, NR 2. 194-206.

FHI. Selvmord i Norge. Finnes her: <https://www.fhi.no/nettpub/hin/psykisk-helse/selvord-i-norge/>

Gillespie, K. (2017) Understanding the Women who Back the Patriarchy. *VICE*, 7. august. Tilgjengelig fra: <https://www.vice.com/en/article/wjnw84/understanding-the-women-who-back-the-patriarchy>. (Hentet: 14. april 2021).

Grue, J. (2011). Maktbegrepet i kritisk diskursanalyse: Mellom medisinske og sosiale forståelser av funksjonshemming, *Diskursanalyse i praksis: Metode og Analyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. s. 116-134.

Gudvangen, S. (u.å) Jakter mannsidentitet i ny kristen podcast. Tilgjengelig fra: <https://troogmedier.no/jakter-mannsidentitet-i-ny-kristen-podcast/> (Hentet 10. mars 2021)

Helgaas, E og Skjelde, A. (2021). [podcast]. MANNSpodden. Tilgjengelig fra: <https://anchor.fm/mannsodden>.

- Helness, A. Laqueurs ettkjønns-modell forkastet. *Arr – Idéhistorisk tidsskrift*. 2014. Nr. 3-4.
- Hitching, T.R og Veum, A (2011). Introduksjon, *Diskursanalyse i praksis: Metode og Analyse*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. s. 11-36.
- Hjalvard, S. (2011) The Mediatisation of Religion: Theorising religion, Media and Social Change. *Culture and Religion*. Vol 12, Nr 2. 119-135.
- Janssen, A. (1995). *The Seven Promises Of A Promise Keeper*. USA: Focus on the Family Publishing
- Jegerstedt, K. (2008) Judith Butler, i Mortensen, E. mfl. (red) *Kjønnteori*. Norge: Gyldendal. s. 74-87.
- Merritt, J. (2015). Defining 'Evangelical', *The Atlantic*, 07.12.15. Tilgjengelig fra: <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2015/12/evangelical-christian/418236/>. Hentet: 18.09.20.
- Langeland, F. (2010) Maskulinitetens refleksive nostalgi I Tv2 Zebras Manshow. *Tidsskrift for kjønnsforskning*. Vol 35, Nr 4. 275-292
- Langeland, F. (2008) Raewyn Connell, i Mortensen, E. mfl. (red) *Kjønnteori*. Norge: Gyldendal. s. 292-297.
- Lundby, K. (2021) Religion I medienes grep – Medialisering i Norge.
- Pace, L og Livingston, M. (2005) Protecting Human Subjects in Internet Research. *Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies*. Vol 10, Nr 1. s. 35-40.
- Radke, H.R.M. mfl. (2020) Negotiating the hierarchy: Social dominance orientatipn among women is associated with the endorsement of benevolent sexism, *Australian Journal of Psychology*. Vol 70, Nr 2. s. 158-166.

- Mehlum, L. (2010) Jesus i hjertet: En kvalitativ studie av karismatiske kristne menns maskulinitet, kropp og helseforståelse. Masteroppgave. Universitetet i Oslo.
- Messner, M. (1993) «Changing Men» and Feminist Politics in the United States, *Theory and Society*. Vol 22, Nr 5. S. 723-737.
- Mortensen, E. mfl. (2008) *Kjønnteori*. Norge: Gyldendal
- Moxnes, H. (2013) «Det moderne gjennombrudd» og kristen maskulinitet hos borgerskapets teologer i Norge. Tidsskrift for kjønnsforskning. Vol 37, Nr 2. 104-122.
- Myhr-Hansen, J. (2021) *Mange menn er forvirret*, Norge IDAG, 06.01.21. Tilgjengelig fra: <https://idag.no/nyheter/samfunn/kristenliv/kun-pa-nett/mange-menn-er-forvirret/19.35057>
- Norge IDAG. (2021, 26. januar). Live fra Bergen – Ep 30. [YouTube]. Tilgjengelig fra: https://www.youtube.com/watch?v=GEWRHH_am0E&t=1841s
- NESH. (2016) Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Tilgjengelig fra: <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-humaniora-juss-og-teologi.pdf>. (Hentet: 18. mai 2021).
- NESH. (2018) Forskningsetisk veileder for internettforskning. Tilgjengelig fra: <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetisk-veileder-for-internettforskning-2018-interaktiv.pdf> (Hentet 18. mai 2021)
- Neumann, I.B. (2001) *Mening, Materialitet, Makt: En innføring i diskursanalyse*. Fagbokforlaget.
- Nybø, K.R. (2013) Einar Helgaas svarer Bjørn Eidsvåg: - Ikke «bare» en mann, Fanaposten, 15.12.2013. Tilgjengelig fra: <https://www.fanaposten.no/nyheter/einar-helgaas-svarer-bjorn-eidsvag-ikke-bare-en-mann/lgcmlol!d4ee0676a6414fa6998ad0b026a67fb8/>

Sandnes, H.E. (2010) Store gutter gråter ikke, Kilden, 7 september. Tilgjengelig fra: <https://forskning.no/historie-psykologi-kjonn-og-samfunn/store-gutter-grater-ikke/828525>. (Hentet: 1. april 2021).

Sheldon, M.P. (2017). Wild at Heart: How Sociobiology and Evolutionary Psychology Helped Influence the Construction of Heterosexual Masculinity in American Evangelicalism. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*. Vol. 42, Nr 4.

Stensvold, A. *History of Pregnancy - from Original Sin to Contemporary Abortion Debates*. New York: Routledge, 2015.

Thomassen, M. (2006) *Vitenskap, kunnskap og praksis: Innføring i vitenskapsfilosofi for helse- og sosialfag*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Tro & Medier. (u.å) *Bli kjent med oss*. Tilgjengelig fra: <https://troogmedier.no/dette-er-tm/>. (Hentet: 10. mars 2021).

Vik, I. (2015) *Guds Lobby*. Oslo: Manifest

Waling, A. Rethinking Masculinity Studies: Feminism, Masculinity, and Poststructural Accounts of Agency and Emotional Reflexivity. *The Journal of Men's studies*. Vol 27, Nr 1. 89-107.